

การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา
สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี
ADMINISTRATION OF PHRAPARIYATTI SCHOOLS (GENERAL SECTION)
BASED ON THREEFOLD LEARNING UNDER NATIONAL OFFICE
OF BUDDHISM, UDONTHANI PROVINCE

พระมหาหัสดี ปญฺญาวชิโร (พรมนอก)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา
สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

พระมหาหัตถ์ ปญฺญาวชิโร (พรมนอก)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Administration of Phrapariyatti Schools (General Section)
based on Threefold Learning under National Office
of Buddhism, Udonthani Province

Phramaha Hatsadee Paññāvajiro (Promnok)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(รศ. ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร.สำเริง ยूरชัย)

กรรมการ

(ผศ. ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม)

กรรมการ

(เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ. ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม

ประธานกรรมการ

เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหาหัสดี ปญญาวชิโร)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การบริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัย : พระมหาหัสดี ปญญาชีโร (พรมนอก)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

- : ผศ. ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม, ป.ธ. ๕, กศ.บ. (ภาษาไทย),
กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา), ประ.ด. (การบริหารการศึกษา),
- : เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร., พธ.บ. (พระพุทธศาสนา),
ป.บัณฑิต วิชาชีพรู (ป.วิชาชีพรู), พธ.ม. (พระพุทธศาสนา),
ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา), ประ.ด. (การบริหารการศึกษา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน ๑๕๒ รูป/คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๒ รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

๑. การบริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา

๒) แนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา มีดังนี้คือ ๑) ควรมีระบบการวัดผลและประเมินผลอย่างถูกต้องเชื่อถือได้ ๒) ควรมีการนิเทศการศึกษาให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๓) ควรมีการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ๔) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่าย

งบประมาณเหมาะสม คำนวณและได้ประโยชน์สูงสุด ๕) มีการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
 อย่างมีระบบและได้มาตรฐาน ๖) การรับ-จ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินเป็นไปอย่างมีระบบระเบียบ
 ๗) มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างสมรรถนะในการทำงาน ๘) มีการประเมินผล
 การปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ๙) มีการดำเนินการเกี่ยวกับการ
 การเลื่อนขั้นเงินเดือนให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ๑๐) มีการส่งเสริมการประเมินครูและ
 บุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ๑๑) มีงานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของ
 สถานศึกษา ๑๒) มีการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

Thesis Title : Administration of Phrapariyatti Schools (General Section) based on Threefold Learning under National Office of Buddhism, Udonthani Province

Researcher : Phramaha Hatsadee Paññāvajiro (Promnok)

Degree : Master of Arts (Buddhist Educational Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Asst. Dr. Theerasak Bungmoom, B.Ed. (Thai),
M.A. (Counseling Psychology),
Ph.D. (Educational Administration)

: Chao Athikan Boonchuay Jotivamsa, Dr.,
B.A. (Buddhist Studies), Grad.Dip. (Teaching Profession),
M.A. (Buddhist Studies), M.Ed. (Educational Administration),
Ph.D. (Educational Administration)

Date of Graduation : February 27, 2019

Abstract

The aims of this research were: to study the condition and ways of administration of Phrapariyatti schools (general section) under the National Office of Buddhism in Udonthani province. This mixed method research had its samples including 152 educational administrators and teachers while the key informants were 12 of those, selected the purposive sampling. The tools used in data collecting were a questionnaire and an interview form. The statistics used in data analysis were: Percentage, Mean and Standard Deviation while the qualitative data were interpreted by the descriptive analysis.

The research results were as follows:

1) The mean scores of administration based in the principles of Threefold Learning (tisikkhā) of Phrapariyatti schools (general section) under the National Office of Buddhism in Udonthani province in overall and each aspect perspectives were rated at a high level. The highest one can be seen in the aspect of ‘Financial administration based on the Threefold Learning’, followed by that of ‘Personnel administration based on the Threefold Learning’, ‘General affairs administration based on the Threefold

Learning’ and ‘Academic affairs administration based in the Threefold Learning’ respectively.

2) The ways to improve the administration of Phrapariyatti schools (general section) under the National Office of Buddhism in Udonthani province are that 1) there should be the reliable and correct system of measurement and evaluation; 2) teacher supervision to work effectively; 3) development and promotion to have the effective learning resources; 4) appropriate accounting plan; 5) standard and systematic educational resource management; 6) systematic management of income-payment and savings; 7) teacher and educational personnel development to increase their competency at work; 8) continuous assessment of teachers and educational personnel; 9) effective operation of monthly income increase of teachers and educational personnel; 10) constant support of teacher and educational personnel evaluation; 11) research to develop the policies and strategies of educational institutes; 12) continuous development of working standards of teachers and educational personnel.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเรียบร้อย เพราะความอนุเคราะห์ช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุน และเจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร. กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำเสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และตรวจแก้ไขตลอดเวลาในการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ และได้ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย ซึ่งมีส่วนทำให้วิทยานิพนธ์ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและเป็นพระคุณยิ่ง จึงขอขอบพระคุณท่านทั้งสองเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณและอนุโมทนา คณาจารย์ สาขาพุทธบริหารการศึกษา พระครูสุโมธาน-เขตคณารักษ์,ดร., เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร., ดร.สมปอง ชาสิ่งแก้ว, ดร.สุนทร สายคำ และ ดร.สังวาลย์ เพ็ญยุระ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่บัณฑิตผู้ศึกษา และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาที่ศึกษาที่ผ่านมา นอกจากนี้ผู้วิจัยขออุทิศเป็นกตัญญู กตเวทิตาคุณน้อมบูชาแด่ผู้มีอุปการะคุณทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนการศึกษาและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเป็นอย่างดี พร้อมทั้งสรรค์สร้างงานวิจัยให้เป็นผลสำเร็จได้อย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ที่ตอบรับแบบสอบถามของผู้วิจัย เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการวิจัยและทำให้การทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

พระมหาหัสดี ปญญาชีโร (พรมนอก)

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความสำคัญและสภาพปัญหาของการวิจัย	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับ	๘
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา	๑๐
๒.๑.๑ ความหมายของการศึกษา	๑๓
๒.๑.๒ ความหมายของการบริหารการศึกษา	๑๔
๒.๑.๓ ความสำคัญของการบริหารการศึกษา	๑๖
๒.๒ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา	๑๘
๒.๒.๑ ความหมายของการบริหารสถานศึกษา	๑๘
๒.๒.๒ กระบวนการการบริหารสถานศึกษา	๒๑
๒.๓ การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา	๒๕
๒.๓.๑ ความหมายของไตรสิกขา	๒๕
๒.๓.๒ ความสำคัญของไตรสิกขา	๓๑

๒.๓.๓ การบริหารงาน ๔ ด้านตามหลักไตรสิกขา	๓๔
๒.๔ บริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี	๖๒
๒.๔.๑ ความสำคัญและความเป็นมา	๖๒
๒.๔.๒ การบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน	๖๓
๒.๔.๓ หลักสูตรการเรียนการสอน	๖๖
๒.๔.๔ การวัดผลระดับชาติ	๖๗
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๘
๒.๕.๑ งานวิจัยในประเทศ	๖๘
๒.๕.๒ งานวิจัยต่างประเทศ	๗๔
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๗
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย	๗๘
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๗๘
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย	๗๘
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๑
๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๔
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๘๕
๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๘๖
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๘๗
๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๘๘
๔.๒ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา	๘๙
๔.๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี	๙๘
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๙๙
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๙๙
๕.๒ อภิปรายผล	๑๐๒
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๐๙
บรรณานุกรม	๑๑๑

ภาคผนวก	๑๑๙
ภาคผนวก ก. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๒๐
ภาคผนวก ข. รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	๑๒๗
ภาคผนวก ค. หนังสือขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	๑๒๙
ภาคผนวก ง. ผลของการหาค่า IOC แบบสอบถาม	๑๓๕
ภาคผนวก จ. หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (TRY OUT)	๑๔๔
ภาคผนวก ฉ. หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๔๘
ประวัติผู้วิจัย	๑๖๑

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ ๔.๑	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๖
ตารางที่ ๔.๒	การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม และรายด้าน	๗๗
ตารางที่ ๔.๓	การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงานวิชาการ ตามหลักไตรสิกขา และรายข้อ	๗๘
ตารางที่ ๔.๔	การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงาน งบประมาณตามหลักไตรสิกขา และรายข้อ	๘๐
ตารางที่ ๔.๕	การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงานบุคคล ตามหลักไตรสิกขา และรายข้อ	๘๒
ตารางที่ ๔.๖	การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงานทั่วไป ตามหลักไตรสิกขา และรายข้อ	๘๔

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
แผนภาพที่ ๒.๑	โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานีสำนักนักวิชาการ : กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ ๘	๖๕
แผนภาพที่ ๒.๒	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๘

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ในวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การอ้างอิงระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ ให้ใช้อักษรย่อตัวพื้นปกติ เช่นที่.ส.(ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ที่มณิกาย สีสันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระสุตตันตปิฎก		ชื่อคัมภีร์		ภาษา
คำย่อ				
อง.เอกก.(ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	เอกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ติก.(ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.(ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ.(ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.ม.(ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิทเทส	(ภาษาไทย)
ขุ.ป.(ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ปฏิสัมภิทามรรค	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและสภาพปัญหาของการวิจัย

สภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน และการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีการจัดการการบริหารงาน ๔ ด้าน ประกอบไปด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๕๔๕ และฉบับที่ ๓ พุทธศักราช ๒๕๕๓ ที่เกิดขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จากบริบทสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ความเปลี่ยนแปลงของภูมิภาคอาเซียนและสังคมโลกอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการภายใต้กฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศ ความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔ กับทิศทางการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในมิติด้านความมั่นคง มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม และมิติด้านการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ^๑

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เป็นสถานศึกษาที่มีเป้าหมายในการมุ่งพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นพระภิกษุและสามเณรให้เป็นผู้มีคุณธรรม มีความรู้ ประพฤติปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา และเป็นที่น่าชื่นชมว่านับตั้งแต่ที่ได้มีการก่อตั้งโรงเรียนประเภทนี้มาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๑๔ จนถึงปัจจุบัน เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนพร้อมทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูพระอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ได้ร่วมกันดำเนินการนานัปการเพื่อจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน จึงมีโรงเรียนหลายแห่งที่มีชื่อเสียงได้รับความศรัทธา เชื่อมั่นจากผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน

---

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด), หน้า ๕๐.

อย่างไรก็ตามจากการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในภาพรวม พบว่ายังมีประเด็นสำคัญที่จะต้องได้รับการพัฒนาอีกหลายประการ นอกจากนี้การที่มีความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ ทำให้หน่วยงานทุกภาคส่วนที่มีหน้าที่หรือเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระบบ ต้องสร้างยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และศีลธรรม สามารถ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ให้ใหม่ได้อย่างมั่นคง^๒

การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในทางพระพุทธศาสนามี หลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมและบริบทพื้นที่อย่างเหมาะสมตามเกณฑ์ และกติกานั้นคือ **หลักไตรสิกขา**^๓ ซึ่งมีหลักศึกษาอยู่ ๓ อย่าง คือ ๑) **อริสัสสิกขา** ศึกษาเรื่องศีล วินัย ความประพฤติ ๒) **อริจิตตสิกขา** ศึกษาเรื่องสมาธิ การพัฒนาจิตใจให้มีคุณธรรม ๓) **อริปัญญา สิกขา** ศึกษาเรื่องปัญญา ความรู้ประสิทธิภาพความสามารถ ปฏิภาณ ไหวพริบ แต่ผู้บริหารกลับไม่ได้ นำมาใช้และปรับใช้ให้เหมาะสมสอดคล้อง กลับยึดมั่นอยู่กับศาสตร์การบริหารตะวันตกที่นับวันจะ เจอแต่ปัญหาและเต็มไปด้วยจุดอ่อนมากมาย การเป็นผู้บริหารที่ดีต้องใช้แนวคิดเชิงบูรณาการให้ ความเป็นภาวะผู้นำของตนได้รับการยอมรับทั้งในแง่บทบาทผู้กำหนดการศึกษาและเป็นผู้ทำให้ การศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ก็เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารสถานศึกษา ที่ยังมีการบริหารแบบไม่สมบูรณ์มากนัก กล่าวคือ การขาดวินัย ขาดคุณธรรมและขาดประสิทธิภาพ ความสามารถในการบริหารสถานศึกษา นั่นจึงเป็นปัญหาในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น

และการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ยังมีปัญหายู่มากไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านงบประมาณที่ไม่ เพียงพอกับความต้องการทำให้ไม่สามารถจัดหาหรือจัดจ้างครูและอุปกรณ์ทางการศึกษาตามที่ ต้องการได้อย่างพอเพียง จำนวนคู่มือแต่ละรายวิชาไม่เพียงพอกับจำนวนครูผู้สอน รวมทั้งไม่สามารถ ขยายสถานที่เรียนให้มีสัดส่วนพอเหมาะกับจำนวนของผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น

^๒ ฝ่ายการศึกษาพระปริยัติธรรม กองพุทธศาสนศึกษา, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, แผน ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การพัฒนาการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ. ๒๕๕๓ - พ.ศ. ๒๕๖๒), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

^๓ อ.เอก. (ไทย) ๒๐/๑๐/๓๑๙.

จากสภาพดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี เพื่อ
นำปัญหาที่เกิดขึ้นมาพัฒนาการบริหารสถานศึกษาของพระภิกษุสามเณร โดยเฉพาะการบริหาร
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งต้องเป็นระบบระเบียบต่อไปในอนาคต

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ สภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ แนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัด
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้ คือ

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา^๔ สังกัด
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย ๔ ด้าน ดังนี้

๑.๔.๑.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา

๑.๔.๑.๒ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา

๑.๔.๑.๓ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา

๑.๔.๑.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา

---

^๔ อจ.เอก. (ไทย) ๒๐/๑๐/๓๑๙.

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

๑.๔.๒.๑ กลุ่มประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๒๔๙ รูป/คน

๑.๔.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๑๕๒ รูป/คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ R.C.Krejcie and D.W.Morgan และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

๑.๔.๒.๓ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยใช้เทคนิคในการ สัมภาษณ์แบบเจาะจง ได้กลุ่มเป้าหมายดังนี้

๑) ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน ๖ รูป/คน
๒) ครูผู้สอน	จำนวน ๖ รูป/คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑.๔.๓.๑ ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย

- ๑) ตำแหน่งหน้าที่
  - (๑.๑) ผู้บริหารสถานศึกษา
  - (๑.๒) ครูผู้สอน
- ๒) ระดับการศึกษา
  - (๒.๑) ปริญญาตรี
  - (๒.๒) สูงกว่าปริญญาตรี
- ๓) ประสบการณ์การทำงาน
  - (๓.๑) ๑ - ๕ ปี
  - (๓.๒) ๖ - ๑๐ ปี
  - (๓.๓) ๑๑ ปี ขึ้นไป

๑.๔.๓.๒ ตัวแปรตาม คือ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา^๕ สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย ๔ ด้าน ดังนี้

- ๑) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา
- ๒) ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา

---

^๕ อจ.เอก. (ไทย) ๒๐/๑๐/๓๑๙.

๓) ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา

๔) ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

สถานที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี รวม ๒๐ โรงเรียน ดังนี้

- ๑) โรงเรียนวัดสว่างสามัคคี ตำบลสามพร้าว อำเภอเมือง
- ๒) โรงเรียนวัดมัสฌิมาวาส ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง
- ๓) โรงเรียนวัดโสมนัสสันตยาราม ตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง
- ๔) โรงเรียนอุตรทิศวิทยา วัดสุวรรณพุทธาราม ตำบลโนนสูง อำเภอเมือง
- ๕) โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ วัดสังคาม ตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง
- ๖) โรงเรียนสุนทรประดิษฐ์วิทยาลัย วัดสุนทรประดิษฐ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง
- ๗) โรงเรียนวัดศรีสะอาด ตำบลบ้านผือ อำเภอบ้านผือ
- ๘) โรงเรียนประสาทคณานุกิจวิทยา วัดพุทธนิมิตร ตำบลบ้านเพี้ย อำเภอกุมภวาปี
- ๙) โรงเรียนวัดบูรพา ตำบลวังสามหมอ อำเภอวังสามหมอ
- ๑๐) โรงเรียนวัดโคกเขตการาม ตำบลนาจ้ว อำเภอโนนสัง
- ๑๑) โรงเรียนวัดศรีชมชื่น ตำบลอ้อมกอ อำเภอบ้านดุง
- ๑๒) โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ วัดดงคำ ตำบลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุง
- ๑๓) โรงเรียนวัดศรีนันทาวาส ตำบลโนนสะอาด อำเภอโนนสะอาด
- ๑๔) โรงเรียนวัดศรีสวาท ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอทุ่งฝน
- ๑๕) โรงเรียนวัดศรีมงคล ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน
- ๑๖) โรงเรียนสวสดีวิทยา วัดสระมณี ตำบลผักตบ อำเภอหนองหาน
- ๑๗) โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ วัดศรีสุทธาพิสัย ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน
- ๑๘) โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ วัดมัสฌิมบุรี ตำบลมหาหนองหาน อำเภอหนองหาน
- ๑๙) โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ วัดศรีนคราราม ตำบลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี
- ๒๐) โรงเรียนห้วยทรายวิทยา วัดใหม่สัญญาสิริเขต ตำบลนาบุง อำเภอนาบุง

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการในการวิจัยช่วงเดือน มกราคม ๒๕๖๑ ถึง ตุลาคม

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการการบริหารงานของสถานศึกษา ในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ โดยการประสานงานและความร่วมมือที่ดีของผู้บริหารงานทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งต้องร่วมมือกันบริหารงานในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอันดีงาม

๑.๕.๒ การบริหารการศึกษา หมายถึง การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องตามจุดประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ คือ หลักสูตรการศึกษา เพื่อพัฒนามนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถในด้านนั้นๆ และทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ขึ้น กล่าวคือ มีระเบียบวินัย มีเหตุผล และมีปัญญารู้ความสามารถ มีกระบวนการทาง กาย วาจา และใจที่ดีงาม สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้ การบริหารการศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นแนวทางเพื่อที่จะพัฒนาหลักสูตรการศึกษา พัฒนาทรัพยากรทางการศึกษา พัฒนาผู้ให้บริการ พัฒนาผู้รับบริการ ตลอดถึงหน่วยงานและองค์การอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๑.๕.๓ หลักไตรสิกขา หมายถึง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๑) ศีล คือ ระเบียบวินัย ข้อปฏิบัติ เพื่อให้ถูกต้องดีงามเป็นแนวทางในการประพฤติตนให้เหมาะสม

๒) สมาธิ คือ การตั้งใจ มุ่งมั่น เอาใจใส่ในการทำงาน เป็นการฝึกจิตใจให้มีสมาธิในการทำงาน

๓) ปัญญา คือ มีความรู้ความสามารถในการทำงาน มีไหวพริบ ปฏิภาณในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างถูกต้อง ตรงจุด และได้ผลอันน่าพึงประสงค์

๑.๕.๔ การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา หมายถึง ข้อกำหนด หรือแนวทางในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้ดีขึ้นและบรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายภายใต้ ข้อจำกัดของสถานศึกษา ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วย ๔ ด้าน ดังนี้

๑) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา หมายถึง ข้อกำหนดหรือแนวทางในการบริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับ หลักสูตร การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การประกันคุณภาพ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้ดีขึ้นและบรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมาย ภายใต้ข้อจำกัดของ

สถานศึกษา ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการพัฒนางานวิชาการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒) ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา หมายถึง ข้อกำหนดหรือแนวทางในการบริหารสถานศึกษา การจัดทำแผนงบประมาณ การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายงบประมาณ การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณ การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา การวางแผนพัสดุ การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน การจัดทำบัญชีการเงิน เพื่อให้ดีขึ้นและบรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายภายใต้ข้อจำกัดของสถานศึกษา ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการพัฒนางานงบประมาณเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓) ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา หมายถึง ข้อกำหนดหรือแนวทางในการบริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับ การจัดสรรอัตรากำลังครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน การลาทุกประเภท การประเมินผลการปฏิบัติงาน การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ การส่งเสริมการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษา การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ การส่งเสริมวินัย คุณธรรม และจริยธรรมสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ดีขึ้นและบรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายภายใต้ข้อจำกัดของสถานศึกษา ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการพัฒนางานบุคคลเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๔) ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา หมายถึง ข้อกำหนดหรือแนวทางในการบริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การวางแผนการบริหารงานการศึกษา งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดำเนินงานธุรการ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน เพื่อให้ดีขึ้นและบรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายภายใต้ข้อจำกัดของสถานศึกษา ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการพัฒนางานทั่วไปเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หมายถึง หน่วยงานที่อำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศ

๖) โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยกำกับดูแลของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี

๓) ตำแหน่งหน้าที่ หมายถึง ตำแหน่งงานของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำแนกเป็น

(๑) ผู้บริหารสถานศึกษา

(๒) ครูผู้สอน

๔) ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุดของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำแนกเป็น

(๑) ปริญญาตรี

(๒) สูงกว่าปริญญาตรี

๕) ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการทำงานของผู้บริหารและครูผู้สอนใน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำแนกเป็น

(๑) ๑ - ๕ ปี

(๒) ๖ - ๑๐ ปี

(๓) ๑๑ ปี ขึ้นไป

๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับ

๑.๖.๑ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแก้ปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๖.๒ ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๒.๑ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร

๒.๑.๒ ความหมายของการศึกษา

๒.๑.๓ ความหมายของการบริหารการศึกษา

๒.๑.๔ ความสำคัญของการบริหารการศึกษา

๒.๒ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

๒.๒.๒ กระบวนการของการบริหารสถานศึกษา

๒.๓ การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา

๒.๓.๑ ความหมายของไตรสิกขา

๒.๓.๒ ความสำคัญของหลักไตรสิกขา

๒.๓.๓ การบริหารงาน ๔ ด้านตามหลักไตรสิกขา

๒.๓.๓.๑ การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา

๒.๓.๓.๒ การบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา

๒.๓.๓.๓ การบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา

๒.๓.๓.๔ การบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา

๒.๔ บริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

๒.๔.๑ ความสำคัญและความเป็นมา

๒.๔.๒ การบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน

๒.๔.๓ หลักสูตรการเรียนการสอน

๒.๔.๔ การวัดผลระดับชาติ

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร การบริหาร เป็นการลงมือกระทำหลังจากวางหลักการบริหารแล้ว ในขั้นตอนนี้ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์เพื่อที่จะนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งบุคลากร วัสดุ งบประมาณมาจัดการตามหลักการที่วางไว้ โดยมีกระบวนการที่ชัดเจนเพื่อทำให้เกิดความสำเร็จเป็นรูปธรรมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้มีคำสำคัญที่คล้ายกันอยู่ ๒ คำคือ หลักการบริหาร และการบริหาร ซึ่งมีความต่อเนื่องกันคือ หลักการบริหารนั้น ว่าด้วยแนวคิดที่เป็นหลักการว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้ประสบความสำเร็จ แต่การบริหารเป็นการนำหลักการที่วางไว้มาลงมือทำ

หัวใจของการบริหารที่เด่นๆ คือ ผู้บริหารไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติแต่เป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ ตามการคิดและตัดสินใจของผู้บริหาร การบริหาร (Administration) นั้น ต่างจากการจัดการ (Management) อยู่เล็กน้อยตรงที่ การบริหารสนใจและสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายในทางปฏิบัติ ส่วนการจัดการมุ่งไปที่ทำอย่างไรให้ปฏิบัติ

การบริหาร จะอยู่ภายใต้เงื่อนไข คือ วัตถุประสงค์ บุคคล ทรัพยากร กระบวนการ การบริหารต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรอย่างเต็มที่ จึงจะนำไปสู่กลุ่มที่มีพลังในการขับเคลื่อนงานไปสู่ความสำเร็จ ทั้งที่ต้องอาศัยทักษะของผู้บริหารที่จะปลูกและกระตุ้นให้กลุ่มมีพลังตามที่ต้องการ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๒ ได้ให้ความหมายของการบริหาร ไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การปกครอง เช่น การบริหารส่วนท้องถิ่น, ดำเนินการจัดการ เช่น บริหารธุรกิจ^{๑๑}

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวว่า “การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting things done through other people) เมื่อจะว่าตามคานิยามนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรม สองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ซึ่งทำให้เกิดพระสังฆรัตนะขึ้น เมื่อมีพระสังฆรัตนะเกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์”^{๑๒}

^{๑๑} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๖), หน้า ๖๐๙.

^{๑๒} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต ป.ธ. ๙, Ph.D.), พุทธวิธีบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓.

ธีระรัตน์ กิจจารักษ์ ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์ที่นำเอาทรัพยากรทางการศึกษา (Administration Resource) มาประกอบกันเข้าตามกระบวนการการบริหาร (Process of Administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๓}

วิโรจน์ สารัตนะ ได้กล่าวไว้ว่า การบริหาร เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การเป็นผู้นำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)^{๑๔}

จุมพล สวัสดิยากร สรุปว่า การบริหาร คือ การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันทำงานเพื่อจุดประสงค์อย่างเดียวกัน^{๑๕}

ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง กล่าวว่า การบริหาร คือ กระบวนการมีการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุม ซึ่งจะทำให้งานดำเนินไปได้อย่างเรียบร้อยและกระบวนการต่างๆ เหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเสมอ^{๑๖}

โฮล (Holt) กล่าวว่า การบริหาร เป็นศิลปะของการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งพร้อมด้วยกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การเป็นผู้นำและการควบคุม^{๑๗}

คัมแมน (Chapman) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึงการขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้าโดยอาศัยผู้อื่นด้วยการเป็นผู้นำ (Leadership) การแนะแนว (Guiding) และการกระตุ้น

^{๑๓} ธีระรัตน์ กิจจารักษ์, **คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

^{๑๔} วิโรจน์ สารัตนะ, **การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๔๕), หน้า ๓.

^{๑๕} จุมพล สวัสดิยากร, **หลักการบริหารและมนุษย์สัมพันธ์**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวรรณภูมิ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐.

^{๑๖} ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒.

^{๑๗} โฮล (Holt), D.H., **Management printciples and practices**, (New Jersey: Prentice – Hall, 1993), p. 3.

(Motivative) ความเพียรของผู้อื่นสู่เป้าหมายขององค์กร และยังรวมไปถึงการให้กำลังใจ (Inspiring) การสื่อสาร (Communication) การวางแผน (Planning) และการจัดการ (Management)^{๑๘}

เฮลลรีเกิล (Hellriegel) กล่าวว่า “Management” หมายถึง ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น^{๑๙}

เชพแมน (Chapman) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้าโดยอาศัยผู้อื่นด้วยการเป็นผู้นำ (Leadership) การแนะแนว (Guiding) และการกระตุ้น (Motivative) ความเพียรของผู้อื่นเพื่อสู่เป้าหมายขององค์กร และรวมไปถึงการให้กำลังใจ (Inspiring) การสื่อสาร (Communicating) การวางแผน (Planning) และการจัดการ (Management)^{๒๐}

ซิมอน (Simon) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร คือ กิจกรรมตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน^{๒๑}

สมคิด บางโม ได้กล่าวเอาไว้ว่า การบริหารหรือการจัดการ หมายถึง ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ขององค์กรและนอกองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๒}

สุธี สุทธิสมบุรณ์ และสมาน รังสิโยภุชญ์ กล่าวว่า การบริหารงานเป็นการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ อันได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน^{๒๓}

สมยศ นาวิการ ได้ให้ความหมายการบริหารว่า หมายถึง กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมกำกับ ความพยายามของสมาชิกขององค์การและใช้ทรัพยากรอื่นๆ เพื่อความสำเร็จขององค์การที่กำหนดตามเป้าหมาย^{๒๔}

^{๑๘} คับแมน (Chapman), **Supervisor Survival Kit**, (second edition, California: Science Research Associates Inc., 1995), p. 3.

^{๑๙} เฮลลรีเกิล (Hellriegel) Don Hellriegel, **Management** (third edition, Addison: Wesley Publishing Company .lmc., 1982), p. 6.

^{๒๐} เชพแมน (Chapman), **Supervisor Survival Kit**, (second edition, California: Science Research Associates Inc., 1995), p.3.

^{๒๑} ซิมอน (Simon), Herbert.a. **Public Administration**, (New York: Alfred A Kuopf, 1996), p. 3.

^{๒๒} สมคิด บางโม, **การบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๖๑.

^{๒๓} สุธี สุทธิสมบุรณ์ และสมาน รังสิโยภุชญ์, **หลักการบริหารเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๓๖), หน้า ๑๒.

^{๒๔} สมยศ นาวิการ, **พฤติกรรมองค์การ**, (กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, ๒๕๔๔), หน้า ๑๘.

สรุปได้ว่า ความหมายของการบริหาร หมายถึง กระบวนการการทำงานหลังจากการได้วางแผนงานเสร็จ โดยใช้ศาสตร์และศิลป์ หรือ ความรู้และความสามารถในการบริหารองค์การ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ก่อนแล้ว โดยต้องอาศัยปัจจัยหลัก ๔ อย่าง คือ คน (Man) วัสดุอุปกรณ์ (Material) เงิน (Money) และการจัดการ (Management) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒.๑.๒ ความหมายของการศึกษา

พุทธทาสภิกขุ ได้ให้ความหมายการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายถึง การประหารเสียซึ่งสัญชาตญาณอย่างสัตว์แล้วมีการประพฤติ กระทำอย่างมนุษย์ที่มีใจสูงโดยสมบูรณ์ สิ่งที่ดีที่สุดควรจะได้ คือ บรมธรรม ถ้าขั้นธรรมดาได้แก่ จริยธรรมสากลคือความสุขที่แท้จริง มีความเต็มเปี่ยมแห่งความเป็นมนุษย์มีการทำหน้าที่เพื่อหน้าที่^{๒๕}

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้ให้ความหมายการศึกษาไว้ว่า

๑. การศึกษา คือการพัฒนาคนให้มีชีวิตที่ดีงาม คำว่าชีวิตที่ดีงามนี้ หมายรวมถึง ความเป็นอยู่อย่างถูกต้อง มีคุณค่า เกื้อกูล เป็นประโยชน์และความสุข อย่างน้อยต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น

๒. การศึกษา คือการแนะนำและฝึกฝนพัฒนาคนให้รู้จักดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง เมื่อดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องทำให้ชีวิตมีความสุข การศึกษาที่ถูกต้องจึงต้องทำให้คนมีความสุข หรือรู้จักทำตนให้มีความสุข

๓. การศึกษา คือกระบวนการสร้างปัญญาและคุณธรรมอันเป็นส่วนประกอบอย่างอื่น ๆ ที่จะสามารถช่วยมนุษย์แก้ไขปัญหาล่วงพ้นสิ่งบีบคั้นขัดข้อง นำชีวิตให้เจริญงอกงามสู่ความเป็นอยู่ที่ดีที่สุด และเสวยผลแห่งความมีชีวิตได้โดยสมบูรณ์^{๒๖}

วิจิตร ศรีสอาน ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษาไม่ว่าจะนิยามความหมายว่าอย่างไร มีลักษณะอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. การศึกษาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลให้เป็นไปในแนวทางที่พึงปรารถนา

๒. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เป็นไปโดยจงใจ โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุด

^{๒๕} พุทธทาสภิกขุ, **การศึกษาคืออะไร**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักหนังสือธรรมบุญ, ๒๕๑๙), หน้า ๔๐-๔๕.

^{๒๖} พระธรรมปิฎก, (ประยุทธ์ ปยุตโต), **การศึกษาที่สากลบนฐานแห่งภูมิปัญญาไทย**, (กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๒), หน้า ๑๐๖.

๓. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นทำเป็นระบบ มีกระบวนการอันเหมาะสม และผ่านสถาบันทางสังคมที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ด้านการศึกษา^{๒๗}

ภิญโญ สาร ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายถึงกระบวนการทุกชนิดที่ช่วยพัฒนาหรือปรับปรุงจิตใจ อุนิสัยและคุณสมบัติทางกายภาพต่างๆ ของมนุษย์ให้ดีขึ้น^{๒๘}

สุกร ศรีแสน ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพ เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ช่วยให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ มีความเชื่อมั่นในตนเอง การศึกษาจะเกิดถึงวาระสุดท้ายของชีวิต เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั่นเองหรืออาจสรุปได้ว่าการศึกษาอาจชีวิตและชีวิตคือการศึกษานั้นเอง บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการศึกษาคือ จะช่วยให้ผู้เรียนถึงการรู้จักตนเอง^{๒๙}

สรุปได้ว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาปรับปรุงจิตใจ และอุปนิสัยของมนุษย์ ให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี พร้อมทั้งเป็นการสร้างศักยภาพ ปัญญา และคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่มนุษย์ เป็นการแนะนำและฝึกฝนพัฒนามนุษย์ให้รู้จักการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง สามารถพัฒนาตนเองและคนอื่นให้มีคุณภาพในชีวิตได้

๒.๑.๓ ความหมายของการบริหารการศึกษา

เพ็ญญา พิลิก กล่าวว่า การบริหารการศึกษาคือ การดำเนินงานของกลุ่มที่มุ่งมั่นพัฒนาสมาชิกของสังคมให้เจริญงอกงาม โดยการนำทฤษฎีและหลักการบริหารทั่วไปมาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักการและวิธีการเพื่อพัฒนาสมาชิกในสังคมให้มีความรู้ความสามารถและมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๓๐}

^{๒๗} วิจิตร ศรีสอ้าน, **หลักการอุดมศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๑๘), หน้า ๖.

^{๒๘} ภิญโญ สาร, **หลักการการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: สุภา, ๒๕๒๑), หน้า ๑๐-๑๑.

^{๒๙} สุกร ศรีแสน, **ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษา**, (มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, ๒๕๒๓), หน้า ๔๓.

^{๓๐} เพ็ญญา พิลิก การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษา: กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๖๙.

ดุจฤทัย โปยนอก กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความรู้แก่นักเรียน โดยใช้เทคนิคและกระบวนการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรมและคุณธรรมให้ตรงกับความต้องการของสังคม^{๓๑}

จรัส อติวิทยากรณ์ กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับแต่บุคลิกภาพความรู้ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิต^{๓๒}

ธีระ รุญเจริญ ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาว่า หมายถึง การดำเนินงานด้วยกระบวนการที่หลายคน เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาทุกด้านจนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาสังคม ให้ดำรงชีวิตในสังคมเป็นไปด้วยความสงบสุข^{๓๓}

พระมหาศรีณญ อุทโยโร (ปิ่นอำคา) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวเนื่องกับการศึกษาเพื่อให้ความรู้ ความสามารถ และความเจริญงอกงามขึ้นทั้งทางด้านกาย วาจา ใจแก่นักเรียน ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จึงจะได้ชื่อว่าการบริหารการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ^{๓๔}

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องตามจุดประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ คือ หลักสูตรการศึกษา เพื่อพัฒนามนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถในด้านนั้นๆ และทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ขึ้น กล่าวคือ มีระเบียบวินัย มีเหตุมีผล และมีปัญญาทั้งความรู้ ความสามารถ มีกระบวนการทาง กาย วาจา และใจที่ดีงาม สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้

^{๓๑} ดุจฤทัย โปยนอก, “การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนบ่อทอง ๓ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต ๒”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๙), หน้า ๑๖.

^{๓๒} จรัส อติวิทยากรณ์, **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, (สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๓), หน้า ๓.

^{๓๓} ธีระ รุญเจริญ, **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ธนาเพลส, ๒๕๕๓), หน้า ๓๑.

^{๓๔} พระมหาศรีณญ อุทโยโร (ปิ่นอำคา), “ภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๔๔.

การบริหารการศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นแนวทางเพื่อที่จะพัฒนาหลักสูตรการศึกษา พัฒนาทรัพยากรทางการศึกษา พัฒนาผู้ให้บริการ พัฒนาผู้รับบริการ ตลอดถึงหน่วยงานและองค์กรนั้นๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒.๑.๔ ความสำคัญของการบริหารการศึกษา

สันติ บุญภิรมย์ ได้ให้ทรรศนะว่า การบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการดำเนินการทางการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นการบริหารการศึกษา จึงมีความสำคัญและประโยชน์ดังนี้^{๓๕}

(๑) ช่วยให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการศึกษา กล่าวคือจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนหรือการเตรียมคนได้อย่างถูกต้องตามความต้องการ

(๒) ช่วยให้ค้นหาวิธีการทำงานที่เหมาะสมที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่เรียกว่า การทำงานที่มีประสิทธิภาพ

(๓) ช่วยให้การดำเนินงานได้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด เรียกว่าการทำงานที่มีประสิทธิผล

(๔) ช่วยให้เกิดการประหยัด ทั้งนี้เมื่อได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการทำงานได้แล้ว ก็ไม่เกิดความสับสนในการทำงาน แล้วหาวิธีการทำงานที่ดีที่สุด ซึ่งผลที่ได้จากการทำงานตรงตามที่ได้กำหนดไว้ในขั้นต้น จึงสามารถทำให้งานสำเร็จในระยะเวลาที่เหมาะสมและหมายรวมถึงการใช้ทรัพยากรในการบริหารอย่างประหยัด

(๕) ช่วยให้เกิดผลการตรวจสอบผลการปฏิบัติ กล่าวคือ การปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานและทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานที่เรียกว่า ผลงานที่มีคุณภาพ

(๖) ช่วยก่อให้เกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานพร้อมทั้งการให้คุณให้โทษต่อเจ้าหน้าที่ได้อย่างทั่วถึง

(๗) ช่วยก่อให้เกิดพลังในการปฏิบัติงาน เนื่องด้วยการบริหารเป็นการระดมทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่สุดก็คือคน เมื่อคนมารวมมือกันในการปฏิบัติก็จะเกิดพลัง สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุผลสำเร็จได้โดยเร็ว

(๘) ช่วยสร้างคนให้มีความสามารถในการบริหาร หมายความว่า ในการบริหารงานผู้บริหารงานไม่สามารถบริหารงานให้สำเร็จได้โดยลำพัง จึงต้องแต่งตั้งผู้บริหารระดับรองๆ ลงไปเพื่อช่วยปฏิบัติงานให้กับผู้บริหาร จึงเป็นโอกาสในการสร้างคนให้มีความสามารถในการบริหารต่อไป

^{๓๕} สันติ บุญภิรมย์, หลักการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ปิคพ้อยท์, ๒๕๕๒), หน้า ๕๔-๕๕

(๙) ช่วยแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน หมายถึง ในการปฏิบัติงานทุกลักษณะงาน ย่อมเกิดปัญหาไม่มากก็น้อยตามธรรมชาติของงาน บางกรณีปัญหาของงานอาจจะเกิดขึ้นก่อนการปฏิบัติงาน ระหว่างปฏิบัติงาน หรือหลังปฏิบัติงาน เพราะการแก้ปัญหาถือว่าเป็นความสามารถในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุผลสำเร็จ ดังนั้น การแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ก็คือ การแก้โดยวิธีการทางการบริหารเท่านั้นจึงจะคล่องไปได้

ปรัชญา เวสารัชช์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารการศึกษาว่า เป็นการบริหารจัดการที่มีระบบ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกาและวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุน มีกระบวนการการประเมินผล การศึกษาที่เที่ยงตรง และเชื่อถือได้ ซึ่งการศึกษาส่งผลกระทบและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม วิทยาการ และเทคโนโลยีที่จำเป็นในการทำงานและการใช้ชีวิตในสังคม ยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลต่อการพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีด้านการสื่อสารใหม่ๆ พัฒนาการเหล่านี้ย่อมท้าทายต่อการบริหารการศึกษา ดังนั้น การบริหารการศึกษาจึงมีความสำคัญที่ต้องมุ่งไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ร่วมกันของสังคม ต้องนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของมนุษย์อย่างแท้จริงตรงตามเป้าหมายร่วมกัน รวมทั้งการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ^{๓๖}

พระมหาสุเทพ สุกาจาโร (บุญหยง) กล่าวว่า การบริหารศึกษานั้นมีความจำเป็นและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะในการพัฒนาบุคคล พัฒนาสังคม หรือการพัฒนาประเทศชาตินั้น ต้องการคนที่ได้รับการฝึกฝนพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในด้าน ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม เนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โลกก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ความรู้จึงเป็นเครื่องมือที่ขาดไม่ได้ การบริหารการศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการปรับเปลี่ยนพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย ความรู้ที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับสถานการณ์จะช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ได้ การพัฒนาการบริหารอย่างต่อเนื่องจึงเปรียบเสมือนขุมพลังสำหรับการอยู่รอดและพัฒนา ทั้งสำหรับบุคคล สังคม และประเทศชาติโดยรวม^{๓๗}

^{๓๖} ปรัชญา เวสารัชช์, **ชุดฝึกอบรมครู: ประมวลผลสาระเรื่องหลักการจัดการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑ - ๓.

^{๓๗} พระมหาสุเทพ สุกาจาโร (บุญหยง), “การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๙), หน้า ๑๖.

พระมหาศรีณญ อุทยาวโร (ปิ่นอำคา) กล่าวว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญ เพราะเป็นการบริหารที่มีระบบ ระเบียบแบบแผน และกระบวนการ ตลอดจนวิธีดำเนินการอย่างชัดเจน มีบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการตามแผนงานที่ได้วางเอาไว้ นำไปสู่การพัฒนาคนให้มีการศึกษา เพราะจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่ดีที่สุด คือการศึกษา เมื่อคนที่มีการศึกษาที่ดีแล้ว ย่อมนำมาซึ่งการพัฒนาอย่างไม่มีขีดจำกัดในทุกๆ ด้าน ทั้งการพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง รวมไปถึงด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้วย การบริหารการศึกษามีบทบาทในฐานะเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การพัฒนาเหล่านั้น^{๓๘}

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษานั้นมีความสำคัญมาก เพราะถือว่าเป็นการดำเนินการเพื่อพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น เป็นการจัดระบบและระเบียบการศึกษาให้เหมาะสมกับผู้ที่ได้รับบริการทางการศึกษา ทำให้ผู้ที่ได้รับบริการทางการศึกษามีระเบียบแบบแผนที่ดี มีหลักการในการปฏิบัติตน สามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพทางการศึกษาได้ ทำให้หน่วยงานหรือองค์กรมีระบบระเบียบที่ดีขึ้น สามารถปฏิบัติงานได้ง่าย เข้าใจและถูกต้องดีงาม อีกทั้งยังเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการศึกษาอีกด้วย

๒.๒ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นตัวชี้วัดความสำคัญต่อทิศทางการดำเนินนโยบายของการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จะต้องมีความสามารถสูงในการบริหารจัดการและเป็นผู้ มีวิสัยทัศน์มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาที่ทุกฝ่ายพึงประสงค์ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

---

^{๓๘} พระมหาศรีณญ อุทยาวโร (ปิ่นอำคา), “ภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๔๖.

นิพนธ์ กินาวงศ์ ได้ให้ความหมายว่า การบริหารสถานศึกษา คือ การดำเนินการต่างๆ ของผู้บริหารเพื่อให้บุคคลกลุ่มหนึ่ง (นักเรียน) ได้เจริญงอกงามไปสู่จุดประสงค์ที่ต้องการโดยกำหนดให้ คนกลุ่มหนึ่ง (ครู) เป็นตัวแทนในการดำเนินการ^{๓๙}

กุ๊ต (Good) ได้ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาว่า เป็นการสั่งการหรือเป็นการควบคุม ดูแลงานและการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นภาระหน้าที่ของสถานศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติงานเหล่านั้นนำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลในการจัดการศึกษาได้ตรงเป้าหมายทุกประการ^{๔๐}

สงวน สุทธิเลิศอรุณ ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาว่า หมายถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม^{๔๑}

หวน พินธุพันธ์ ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาว่า เป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในสถานศึกษาเพื่อบริหารทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมเพื่อให้สมาชิกที่ดีในสังคมสำหรับกลุ่มบุคคลในสถานศึกษานั้น ย่อมประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน คณะครูอาจารย์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ คนงาน ภารโรงนั่นเอง และการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในสถานศึกษาเพื่อบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมนั้น มีงานหลายอย่าง อาทิ งานการสอน งานประเมินผล งานทำแผนการสอน งานจัดหาบุคคลมาทำการสอนนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานการเงิน งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน งานบริการนักเรียนและอื่นๆ งานเหล่านี้ก็คือ “งานบริหารสถานศึกษา” นั่นเอง^{๔๒}

พระเส็ง ปกสฺสโร (วงศ์พันธุ์เสือ) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึงกระบวนการบริหารการศึกษาของสถานศึกษา หรือโรงเรียนที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรม หรือใช้กระบวนการต่างๆ โดยความร่วมมือของผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเริ่มจากการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การอำนวยการ การควบคุมและการจัดการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้

---

^{๓๙} นิพนธ์ กินาวงศ์, หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เนต, ๒๕๔๓), หน้า ๓๖.

^{๔๐} Good, C.V. Dictionary of education. 3rd. (New York: McGraw-Hill, 1973), หน้า ๕๔๑.

^{๔๑} สงวน สุทธิเลิศอรุณ, การบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๔.

^{๔๒} หวน พินธุพันธ์, การบริหารโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๓๗.

ความสามารถ มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา สำหรับการมีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขในสังคม^{๔๓}

ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการทำงาน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษาที่ดำเนินการ ๔ ด้านคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป^{๔๔}

อำนาจ พลรักษา ได้ให้ความหมายว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารงาน โดยมีการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างมีระบบระเบียบ ตามกระบวนการการทำงาน เพื่อนำไปพัฒนาการศึกษาทั้งในด้านบุคลากรผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์^{๔๕}

ณัฐนันท์ มั่นตะพงค์ ได้กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา เป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่จะต้องทำเป็นกระบวนการ โดยกลุ่มบุคคลต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นั่นก็คือ การพัฒนาสมาชิกหรือผู้รับบริการทางการศึกษา ให้เป็นผู้มีคุณภาพที่สังคมต้องการ และเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องสามารถนำองค์กรให้อยู่รอด ต้องกำหนดแผนงานวิธีการตลอดจนขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีระบบ โดยพึงพึงงบประมาณจากภาครัฐที่มีไม่มากนักด้วยความประหยัด ใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ทั้งคน เงิน เวลาและทรัพย์สินอื่นๆ เพราะถ้าระบบการบริหารภายในสถานศึกษาไม่ดี จะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงานได้ ดังนั้น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารสถานศึกษา จึงขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ^{๔๖}

^{๔๓} พระแสง ปภัสสร (วงศ์พันธุ์เสือ), “การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต ๑”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๓ – ๑๔.

^{๔๔} ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ, “การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๕๕), หน้า ๑๑.

^{๔๕} อำนาจ พลรักษา, ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๒, *สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๗.

^{๔๖} ณัฐนันท์ มั่นตะพงค์, “ประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนชลประทานสงเคราะห์จังหวัดนนทบุรี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๖.

พระมหาศรีณญ อุทฺทวโร (ปันอำคา) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่มีระบบและกระบวนการที่ชัดเจน ทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารทั่วไป ในสถานศึกษา เพื่อจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ให้ดีที่สุด^{๔๗}

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการการบริหารงานของสถานศึกษา ในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ โดยการประสานงานและความร่วมมือที่ดีของผู้บริหารงานทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งต้องร่วมมือกันบริหารงานในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอันดีงาม

๒.๒.๒ กระบวนการการบริหารสถานศึกษา

วันชัย มีชาติ ได้กล่าวถึงกระบวนการของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า เป็นการแบ่งสายงาน โดยพิจารณาจากกระบวนการที่ปฏิบัติในองค์กรและแยกกระบวนการที่มีอยู่แบ่งออกได้ดังนี้^{๔๘}

(๑) สายงานหลัก เป็นกลุ่มที่ปฏิบัติหน้าที่หรือกระบวนการหลักขององค์กรในการแปลสภาพปัจจัยนำเข้าเป็นปัจจัยนำออกและส่งทอดผลผลิตหรือผลลัพธ์สู่สภาพแวดล้อม การปฏิบัติงานของบุคลากรสายหลักจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการบรรลุเป้าหมายขององค์กรโดยตรง เช่น สายงานหลักของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างาน หัวหน้าครูช่วงชั้นและหัวหน้าครูสายชั้น ถือว่าเป็นบุคลากรสายงานหลักทำหน้าที่บริหาร จึงเกี่ยวข้องกับการสร้างผลผลิตของสถานศึกษาโดยตรง

(๒) สายสนับสนุน เป็นกลุ่มที่ปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนและช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่หรือกระบวนการหลักขององค์กร งานในสายสนับสนุนไม่ได้มีส่วนโดยตรงในการสร้างผลผลิตและการให้บริการ งานในกลุ่มงานสนับสนุนจะเป็นเรื่องของการอำนวยความสะดวกและช่วยให้งานในสายงานหลักดำเนินไปด้วยดี สายงานสนับสนุนในองค์กรได้แก่ งานบำรุงรักษาระบบการทำงานในองค์กร ตัวอย่างงานสนับสนุนได้แก่ งานด้านการบริหารบุคคล งานด้านธุรการ งานบริหารงานทั่วไป งานบัญชี งานสารบรรณและเอกสาร งานประชาสัมพันธ์และสารสนเทศ

^{๔๗} พระมหาศรีณญ อุทฺทวโร (ปันอำคา), “ภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๔๗.

^{๔๘} วันชัย มีชาติ, การบริหารองค์การ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สามลดา, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖๘-๑๖๙.

พระครูพินลกาญจนธรรม (บรรพชาญ ทับทิมศรี) กล่าวว่า กระบวนการบริหารการศึกษาของโรงเรียนประกอบด้วยการตัดสินใจการวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติ การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยการ การจัดสรรทรัพยากร การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน การควบคุมงาน การประเมินผลงานและการปรับปรุงรวมทั้งการกระตุ้นหรือการจูงใจ กระบวนการบริหารการศึกษา จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารทุกระดับซึ่งรวมถึงผู้บริหารการศึกษาด้วย การบริหารที่ดีจะช่วยให้งานบริหารดำเนินไปอย่างราบรื่น มีระบบไม่สับสนและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีทักษะในการใช้กระบวนการบริหารทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนในการตัดสินใจนั้นมีความสำคัญมาก หากผู้บริหารตัดสินใจไม่ถูกต้อง การดำเนินการในขั้นต่อไป จะเกิดปัญหาและอุปสรรคตามมา ผู้บริหารควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีแนวคิดและข้อมูลครบถ้วนในการตัดสินใจและอาศัยกระบวนการการบริหารเป็นหลักในการบริหารงาน^{๔๙}

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ กล่าวถึงกระบวนการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบบริหารงานไม่ดี จะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีจะต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อจะให้นั้น บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่างๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำลำพังเพียงคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้นั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธีและกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา^{๕๐}

พระมหาสุเทพ สุภาจาโร (บุญหยง) กล่าวว่า กระบวนการบริหารการศึกษาเป็นแนวทางเทคนิค หรือวิธีการ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการหลักๆ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ การประสานงาน การควบคุมงาน การตัดสินใจ การจัดคนเข้าทำงาน การจัดสรรทรัพยากร การติดต่อสื่อสารและการประเมินผล และการปรับปรุง รวมทั้งการกระตุ้นหรือการจูงใจ

^{๔๙} พระครูพินลกาญจนธรรม (บรรพชาญ ทับทิมศรี), “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต ๔”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๕.

^{๕๐} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, รศ.ดร, **การบริหารงานวิชาการ**, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๕๓), หน้า ๘.

เป็นต้น ที่ผู้บริหารนำมาใช้ในการปฏิบัติการจัดการบริหารการศึกษา ให้ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๕๑}

พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารสถานศึกษาว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียน ใช้หลักการและกระบวนการทางการบริหารมาประยุกต์ใช้ โดยเริ่มจากการวางแผน การจัดองค์การในสถานศึกษา การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ การติดต่อประสานงาน การตัดสินใจในการรายงานผลการดำเนินงาน การเงินและงบประมาณ รวมทั้งงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ซึ่งมีระบบและเป้าหมายที่แน่นอน เป็นรูปธรรมเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จอย่างสูงสุดตามเจตนารมณ์ของการศึกษาที่กำหนดไว้^{๕๒}

ไพฑูรย์ สุขผลานันท์ กล่าวว่า กระบวนการของการบริหารสถานศึกษาเป็นวิธีการที่เป็นขั้นตอนและมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีงานแบ่งงานออกเป็นฝ่ายต่างๆ ตามกระบวนการหลัก คือ การวางแผนการจัดสรรทรัพยากร การประสานความร่วมมือ การควบคุม และการประเมินผล ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องทราบถึงกระบวนการต่างๆ ทุกขั้นตอนในสถานศึกษา โดยบริหารสถานศึกษาตามกระบวนการอย่างมีประสิทธิภาพ^{๕๓}

พระมหาศรัณญ อุทโยโร (ปันอำคา) กล่าวว่า กระบวนการของการบริหารสถานศึกษา คือขั้นตอนในการดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีระบบระเบียบ มีความชัดเจน อันประกอบไปด้วย การวางแผนงาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการดำเนินไปตามแผนที่กำหนดไว้ การจัดองค์การ การจัดคัดเลือกและจัดสรรบุคคลเข้าทำงาน การติดต่อและประสานงาน การควบคุมงาน การประเมินผล

---

^{๕๑} พระมหาสุเทพ สุภาจาโร (บุญหยง), “การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากันตบุรี”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๙), หน้า ๑๖.

^{๕๒} พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา), “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่จัน จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๙.

^{๕๓} ไพฑูรย์ สุขผลานันท์, “การศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๘), หน้า ๑๗ – ๑๘.

รวมถึงการปรับปรุงด้วย กระบวนการดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะขับเคลื่อนการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้ดำเนินไปได้ เพื่อที่จะบรรลุผลตามเป้าหมายได้ดีที่สุด^{๕๔}

สรุปได้ว่า กระบวนการการบริหารสถานศึกษา หมายถึง ระเบียบขั้นตอนของการบริหารงานในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนา และมีสิ่งแปลกใหม่เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีหลักการ ๗ ขั้นตอน หรือ เรียกว่า หลัก POSDCoRB ดังนี้

(๑) **P** = Planning (การวางแผน) เป็นการวางแผนโครงการกิจกรรมซึ่งเป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) **O** = Organizing (การจัดองค์กร) เป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์กร การแบ่งงาน แบ่งหน้าที่การทำงาน เพื่อให้องค์กรมีระบบระเบียบ

(๓) **S** = Staffing (การจัดหาบุคลากร) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรนั่นเอง จัดบุคลากรมาปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้

(๔) **D** = Directing (การสั่งการ,การอำนวยการ) เป็นภารกิจในการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน เช่น มีภาวะผู้นำ (Leadership) มีมนุษย์สัมพันธ์ (Human Relations) มีแรงจูงใจ (Motivation) และมีการตัดสินใจ (Decision making) เป็นต้น

(๕) **Co** = Co-ordinating (การประสานงาน) เป็นการประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานหรือการบริหารงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่น

(๖) **R** = Reporting (การรายงาน) เป็นกระบวนการและเทคนิคของการแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาตามชั้นได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงาน โดยที่มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร (Communication) ในองค์กรอยู่ด้วย

(๗) **B** = Budgeting (การจัดทำงบประมาณ) เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการทำบัญชีการควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการคลัง

---

^{๕๔} พระมหาศรีธัญญ อุทวยโร (ปันอำคา), “ภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๔๙.

๒.๓ การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา

๒.๓.๑ ความหมายของไตรสิกขา

พระพุทธองค์ทรงแสดงหลักการศึกษาตามแนวทางของพระพุทธศาสนาเอาไว้ว่า
สิกขา มีอยู่ ๓ ประการ ดังนี้

- ๑) อธิศีลสิกขา คือ การศึกษาเรื่องศีล
- ๒) อธิจิตสิกขา คือ การศึกษาเรื่องสมาธิ
- ๓) อธิปัญญาสิกขา คือ การศึกษาเรื่องปัญญา^{๕๕}

ความหมายของไตรสิกขา ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ว่า ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา ๓ ประการ เพื่อฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้อย่างขึ้นไปจนบรรลุเป้าหมายสูงสุดคือพระนิพพาน^{๕๖}

คำว่า ไตรสิกขา มีรากศัพท์มาจากคำ ๒ คำ คือ ๑) ไตร หรือ ตริ เป็นภาษาสันสกฤตตรงกับภาษาบาลีว่า ตติ แปลว่า สาม และ ๒) คำว่า สิกขา เป็นภาษาบาลี ตรงกับภาษาสันสกฤตว่า ศิกษา หมายถึง การศึกษา การปฏิบัติ และการอบรมความประพฤติให้บริสุทธิ์^{๕๗}

ส่วนคำว่า ตติ หรือ ไตร นั้น หมายถึง องค์ประกอบ ๓ ประการ คือ อธิศีลสิกขา, อธิจิตสิกขา, อธิปัญญาสิกขา หรือ ศีล สมาธิ และปัญญา โดยมีความหมายตามพระไตรปิฎก ดังนี้

๑) **อธิศีลสิกขา** (สิกขาคือศีลอันยิ่ง) หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง ดังคำอธิบาย ในคุหุฏฐกสูตรนทีเทศ คัมภีร์มหานิเทศ ว่า อธิศีลสิกขา เป็นอย่างไร คือ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ที่มีศีล สำรวมด้วยความสังวรในพระปาติโมกข์ สมบูรณ์ด้วยอาจารย์และโคจร เห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมาทานศึกษาในสิกขาบททั้งหลายอยู่ คือ สีสันต์เล็ก สีสันต์ใหญ่ ศีลเป็นที่พึ่ง เป็นเบื้องต้น เป็นความประพฤติ เป็นความสำรวม เป็นความระวัง เป็นหัวหน้า เป็นประธานเพื่อความถึงพร้อมแห่งธรรมที่เป็นกุศล นี้ชื่อว่า อธิศีลสิกขา^{๕๘}

^{๕๕} อด.ก. (ไทย) ๒๐/๘๗/๓๑๒.

^{๕๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๗.

^{๕๗} พระพุทธโฆษาจารย์, วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๑ ตัน ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘) หน้า ๔, ๙-๑๒.

^{๕๘} ชุ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๔๘.

โดยการฝึกอบรมศีลนั้น มุ่งเน้นที่การสำรวมเพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ในการกระทำ เป็นเกราะป้องกันกิเลสทั้งหลายที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อน และการเบียดเบียน ดังที่แสดงในมัตติกาภา คัมภีร์สัมภิตามรรค ว่า เนกขัมมะ ชื่อว่า สีลวิสุทธิ เพราะมีความหมายว่า กั้นกามฉันทะ ความสำรวมชื่อว่า อธิศีลสิกขา อพยابาท ชื่อว่า สีลวิสุทธิ เพราะมีความหมายว่า กั้นพยาบาท อรหัตมรรค ชื่อว่า สีลวิสุทธิ เพราะมีความหมายว่า กั้นกิเลสทั้งปวง^{๕๙}

๒) **อธิจิตสิกขา** (สิกขา คือ จิตอันยิ่ง) หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรมเช่นสมาธิอย่างสูง การสังัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลายดังคำอธิบายใน คุหฺฏฐกสูตรนิกายเทส คัมภีร์มหานิกายเทส ว่า อธิจิตสิกขา เป็นอย่างไร คือ ฝึกขุในธรรมวินัยนี้ สังัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลาย บรรลุปฐมฌานที่มีวิตก วิจารณ์ ปีติและสุข อันเกิดจากวิเวกอยู่ เพราะวิตกวิจารณ์สงบระงับไปแล้ว บรรลุทุติยฌาน มีความผ่องใสภายใน มีภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้น ไม่มีวิตก ไม่มีวิจารณ์ มีแต่ปีติและสุขที่เกิดจากสมาธิอยู่ พอปีติจางคลายไป มีอุเบกขา มีสติสัมปชัญญะเสวยสุขด้วยนามกาย บรรลุตติยฌานที่พระอริยะทั้งหลายสรรเสริญว่า ผู้มีอุเบกขา มีสติอยู่ เป็นสุขเพราะละสุขและทุกข์ได้แล้ว เพราะโสมนัสและโทมนัสดับไปก่อนแล้ว บรรลุจตุตถฌานที่ไม่มีทุกข์ ไม่มีสุข มีสติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขาอยู่ นี่ชื่อว่า อธิจิตสิกขา^{๖๐}

โดยการฝึกอบรมจิตนั้น มุ่งเน้นที่ความตั้งมั่นแห่งจิต, การทำใจให้สงบแน่วแน่เพื่อให้จิตบริสุทธิ์ ไม่ฟุ้งซ่าน เป็นกลาง ปราศจากอคติ ดังที่แสดงในมัตติกาภา คัมภีร์ปฏิสัมภิตามรรค ว่า

“ชื่อว่า จิตตวิสุทธิ เพราะมีความหมายว่า ไม่ฟุ้งซ่าน ความไม่ฟุ้งซ่าน ชื่อว่า อธิจิตสิกขา”^{๖๑}

๓) **อธิปัญญาสิกขา** (สิกขา คือ ปัญญาอันยิ่ง) หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง การรู้ชัดตามความเป็นจริงในอริยสัจ ๔ เป็นลำดับไปจนทำให้แจ้งทั้งเจโตวิมุตติ และปัญญาวิมุตติ สามารถทำลายอาสวะกิเลสให้หมดไป ดังคำอธิบายในคุหฺฏฐกสูตรนิกายเทส คัมภีร์มหานิกายเทส ว่า

อธิปัญญาสิกขา เป็นอย่างไร คือ ฝึกขุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ที่มีปัญญา ประกอบด้วยปัญญา อันประเสริฐยิ่งถึงความเกิดและความดับ เพิกถอนกิเลสให้บรรลุถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบ เธอรู้ตามความเป็นจริงว่า “นี้ทุกข์” “นี้ทุกข์สมุทัย (เหตุเกิดทุกข์)” “นี้ทุกข์นิโรธ (ความดับทุกข์)” “นี้ทุกข์-

^{๕๙} ขุ.ป. (ไทย) ๓๑/๔๐/๖๐๖.

^{๖๐} ขุ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๔๙.

^{๖๑} ขุ.ป. (ไทย) ๓๐/๔๑/๖๐๖-๖๐๗.

นิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติเครื่องดำเนินไปสู่ความดับทุกข์)” เธอรู้ตามความเป็นจริงว่า “นี้อาสวะ” “นี้อาสวมุทัย” “นี้อาสวนิโรธ” “นี้อาสวนิโรธคามินีปฏิปทา” นี้ชื่อว่า อธิปัญญาสิกขา^{๖๒}

โดยการฝึกอบรมปัญญานั้น มุ่งเน้นที่การรู้และเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง เพื่อให้เกิดความเห็นที่บริสุทธิ์ จึงจะสามารถทำลายกิเลสได้ ดังแสดงในมาติกาภกคา คัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรค ว่า“ชื่อว่าทวิภูตวิสุทธิ” เพราะมีความหมายว่าเห็น ความเห็นชื่อว่า อธิปัญญาสิกขา^{๖๓}

การฝึกอบรมทั้ง ๓ ด้าน จึงมีวัตถุประสงค์โดยรวมเพื่อการทำลายกิเลสอันเป็นเครื่องเศร้าหมองของบุคคล ดังที่พระพุทธองค์ทรงพระดำรัสว่า “สำหรับบุคคลผู้ตื่นอยู่ตลอดเวลาหมั่นศึกษาไตรสิกขาทั้งกลางวันและกลางคืน น้อมจิตเข้าหาณิพพาน อาสวะทั้งหลายย่อมตั้งอยู่ไม่ได้”^{๖๔}

พระสารีบุตร ได้แสดงอรรถาธิบายวัตถุประสงค์เพิ่มเติมไว้ในคัมภีร์มหานิเทศ^{๖๕} ว่า

๑. เพื่อไม่ประพฤติดังทางกาย วาจา ใจ เพราะรู้ในเหตุที่ทำให้ประพฤติดังนั้น
๒. เพื่อละเมถุนธรรม เพราะรู้ว่าป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมยศและเกียรติของสมณะ
๓. เพื่อกำจัดราคะในรูป เสียง กลิ่น รส และผัสสะ
๔. เพื่อทางแห่งญาณ เพราะรู้เหตุแห่งความล่งเลงสงสัยว่าเกิดจากสิ่งที่น่าปรารถนาและสิ่งที่ไม่ปรารถนา
๕. เพื่อกำจัดมลทินของตน คือราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิณฺณิ กิเลส ทุจริต มิจฉาทิณฺณิ มิจฉาสังกัปปะ มิจฉาวาจา มิจฉากัมมันตะ มิจฉาอาชีวะ มิจฉาวายามะ มิจฉาสติ มิจฉาสมาธิ มิจฉาญาณ มิจฉาวิมุตติ เพราะได้สมาทานไตรสิกขาจึงมีสมาธิ มีสติ มีปัญญาที่รักษาตน

พระพุทธโฆษาจารย์ ได้กล่าวไว้ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคว่า ไตรสิกขาเป็นทั้งหลักการและวิธีปฏิบัติเพื่อให้สามารถล่วงพ้นจากอบาย กามธาตุ และภพทั้งปวง โดยมีเป้าหมายที่การบรรลุพระนิพพานอันบริสุทธิ์ปราศจากมลทิน ไตรสิกขาเป็นแนวปฏิบัติในทางที่ไม่ใช่การปรนเปรอตนด้วยกามสุขและการทรมานตน มีศีลเป็นปฏิปักษ์ต่ออนุสัยกิเลสที่แอบแนบอยู่ในจิต สามารถพัฒนาบุคคลให้เป็นพระอริยะผู้มีความบริบูรณ์ด้วยศีล ได้แก่ พระโสดาบันและพระสกทาคามี บริบูรณ์ด้วยสมาธิ

^{๖๒} ชุ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๔๙.

^{๖๓} ชุ.ป. (ไทย) ๓๑/๔๑/๖๐๖-๖๐๗.

^{๖๔} ชุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๒๒๖/๑๐๓.

^{๖๕} ชุ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๕๐.

ได้แก่ พระอนาคามี บริบูรณ์ด้วยปัญญา ได้แก่ พระอรหันต์ นอกจากนี้ องค์ธรรมทั้ง ๓ ยังเป็นเครื่องหนุนให้บรรลุคุณวิเศษอันหาได้ยากในบุคคล ดังมีวิชา ๓ เป็นต้น^{๖๖}

พระอุปติสสะเถระ ได้ให้ความหมายของการศึกษาและขอบเขตของการศึกษาไว้ในวิมุตติ-มรรคว่า สิกขา หมายถึง การศึกษาเรื่องที่ควรศึกษา การศึกษาอันยอดเยี่ยมและการศึกษาเพื่อความ เป็น “พระอเสขะ” (ผู้ไม่ต้องศึกษา)^{๖๗}

พุทธทาสภิกขุ ได้ให้ความหมายของไตรสิกขาว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ข้อปฏิบัติหมวดนี้ เรียกว่า ไตรสิกขา

สิกขาขั้นแรกที่สุด เราเรียกว่า “ศีล” ซึ่งหมายถึง การประพฤติดี ประพฤติถูกต้องตามหลักทั่วไป ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน มีจำแนกไว้เป็นศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ หรืออื่นๆ อีก เป็นการปฏิบัติเพื่อความสงบเรียบร้อย ปราศจากโทษขั้นต้นๆ ทางกาย ทางวาจาของตน ที่เกี่ยวกับสังคมและส่วนรวม หรือเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นแก่การเป็นอยู่

สิกขาขั้นที่ ๒ เราเรียกว่า “สมาธิ” ข้อนี้ได้แก่ การบังคับจิตใจของตัวเราไว้ให้อยู่กับสภาพที่จะทำประโยชน์ให้มากที่สุดตามที่ตนต้องการ ขอให้ตั้งข้อสังเกตความหมายของ “สมาธิ” ไว้ให้ถูกต้อง โดยมากท่านทั้งหลายย่อมจะได้ฟังมาว่า สมานั่น คือจิตใจที่ตั้งมั่นแน่วแน่ นิ่งเหมือนท่อนไม้ หรือมากกว่าเป็นจิตที่สงบ เป็นจิตที่บริสุทธิ์ แต่ลักษณะทั้งสองอย่างนั้น ไม่ใช่ความหมายอันแท้จริงของสมาธิ การกล่าวเช่นนี้ มีหลักในพุทธวจนะนั่นเอง พระองค์ทรงแสดงลักษณะของจิต ด้วยคำอีกคำหนึ่ง ซึ่งสำคัญที่สุด คือคำว่า “กัมมินีโย” แปลว่า สมควรแก่การทำงาน และคำนี้เป็นคำสุดท้ายที่ทรงแสดงลักษณะของจิต

สิกขาขั้นที่ ๓ นั้นเรียกว่า “ปัญญา” หมายถึงการฝึกฝนอบรมทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ อันถูกต้องและสมบูรณ์ถึงที่สุด ในสิ่งทั้งปวงตามที่มันเป็นจริง คนเราตามปกติ ไม่สามารถรู้อะไรให้ถูกต้องตามความเป็นจริงได้ คือมันถูกแต่เพียงตามที่เราเข้าใจเอาเอง หรือตามโลกสมมติ มันจึงไม่ใช่ตามความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนาจึงมีระเบียบปฏิบัติเรียกว่าปัญญาสิกขานี้ขึ้นอีกส่วนหนึ่ง เป็นส่วนสุดท้ายสำหรับจะได้ฝึกฝนอบรมให้เกิดความเข้าใจ ให้เห็นแจ้งในสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริงโดยสมบูรณ์^{๖๘}

^{๖๖} พระพุทธโฆษาจารย์, วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๑ ตัน ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘) หน้า ๔, ๙-๑๒.

^{๖๗} พระอุปติสสะ, วิมุตติมรรค, แปลโดย พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และคณะ, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๔.

^{๖๘} พุทธทาสภิกขุ, คู่มือมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร:ธรรมสภา, ๒๕๕๔), หน้า ๕๕-๕๖.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวว่า ไตรสิกขา แปลว่า สิกขา ๓ คำว่า สิกขา แปลว่า การศึกษา การสำเหนียก การฝึก ฝึกปรีอ ฝึกอบรม ได้แก่ ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับ ฝึกอบรม กาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้เจริญงอกงามขึ้นไปจนบรรลุจุดสูงสุดคือ ความหลุดพ้นหรือนิพพาน สิกขา ๓ มีความหมายคร่าวๆ ดังนี้

๑. อธิศีลสิกขา การฝึกอบรมในด้านพฤติกรรม ระเบียบวินัย ให้มีสุจริตทางกาย (Training in Higher Morality)

๒. อธิจิตสิกขา การฝึกอบรมทางใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพจิตและรู้จักใช้ความสามารถในกระบวนการสมาธิ (Training in Higher Mentality หรือ Mental Discipline)

๓. อธิปัญญา การฝึกอบรมทางปัญญาอย่างสูง ทำให้เกิดความรู้แจ้งที่สามารถชำระจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นเป็นอิสระโดยสมบูรณ์ (Training in Higher Wisdom)^{๖๙}

แพรวพรรณ เกษศิลป์ ได้ให้ความหมายของไตรสิกขาคือ ไตรสิกขา หมายถึง ข้อที่ควรศึกษา, การศึกษาข้อปฏิบัติที่พึงศึกษา, การฝึกฝนอบรมตนในเรื่องที่พึงศึกษา ๓ อย่าง ได้แก่

๑) ศีล คือ การดำเนินชีวิตโดยมีความประพฤติที่ดี ที่ถูกต้อง มีการปฏิบัติทางกาย วาจา ที่เรียบร้อย ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น และสังคม

๒) สมาธิ คือ การมีสภาพจิตใจที่หนักแน่น มั่นคง มีความแน่วแน่ คิดในสิ่งที่ดีๆ เรียกว่า ใจอยู่กับจิต จิตอยู่กับงาน

๓) ปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจเหตุผล รู้เข้าใจความจริงของโลกและชีวิต รู้อะไรๆ ให้ถูกต้องตามที่เป็นจริง มิใช่ถูกต้องแต่ตามที่เราเข้าใจเอาเอง^{๗๐}

พระครูวิริยญาณสุนทร (จรินทร์ อาบคำ) กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง หลักปฏิบัติเพื่อพัฒนาจิตใจหรือพัฒนาตนเอง ๓ ชั้น ได้แก่ ศีล สมาธิและปัญญา^{๗๑}

^{๖๙} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๖๐๓-๖๐๔.

^{๗๐} แพรวพรรณ เกษศิลป์, “การศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๕.

^{๗๑} พระครูวิริยญาณสุนทร (จรินทร์ อาบคำ), “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักไตรสิกขา: กรณีศึกษาวัดตากฟ้า อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๔

บุญวัช ทัทวัช กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง กระบวนการพัฒนาตนทั้งทางกาย จิตใจ และปัญญา เพื่อให้บุคคลดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม จิตใจสงบมั่นคงเป็นสมาธิและเกิดปัญญาที่รู้แจ้ง^{๗๒}

บุญมา อุปลัมภมวงค์ ได้กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง การฝึกหัดอบรมกาย วาจา ใจ ของคนให้ดำเนินชีวิตที่ดีงามและถูกต้อง เพื่อพัฒนาตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ และสติปัญญา ให้มีลักษณะท่าทางบุคลิกภาพที่ดีตามหลักพุทธศาสนา รู้จักมารยาทการวางตัวในสังคมและข้อปฏิบัติต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

ศีล หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรม สำนวณ ทางกาย วาจา และใจให้เป็นระเบียบเรียบร้อยประพฤติดั่งสิ่งที่ดีงาม ประกอบแต่สุจริต เว้นจากการทำความชั่วทั้งหลาย ถ้าปฏิบัติได้ต่อเนื่องจนเป็นนิสัยติดตัว ก็จะทำให้เกิดแต่ผลดีต่อชีวิตของตนในปัจจุบันตลอดถึงโลกหน้าด้วย

สมาธิ หมายถึง การฝึกฝนอบรม จิตใจให้เข้มแข็ง มีความมั่นคง แน่วแน่ เพื่อให้เกิดปัญญา เมื่อจิตใจได้รับการพัฒนาที่ดีแล้วก็จะยอมประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ดีงาม

ปัญญา หมายถึง การฝึกฝนอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจอันถูกต้อง รู้ถึงเหตุถึงผล รู้อย่างชัดเจน รู้บาปบุญคุณโทษ รู้สิ่งที่ควรทำไม่ควรทำ และรู้ในสิ่งทั้งหลายในความเป็นจริง^{๗๓}

สรุปได้ว่า ไตรสิกขา หมายถึง การศึกษาเพื่อที่จะพัฒนางาน พัฒนาตน พัฒนาคน และพัฒนาสังคมหรือองค์กร ให้ดีงาม เจริญก้าวหน้า มีระบบระเบียบแบบแผน ทำให้บุคคลหรือองค์กรจัดการบริหารงานเป็นไปอย่างราบรื่นไม่สะดุด โดยจำแนกออกได้ ดังนี้

ศีล คือ การประพฤตินให้ถูกต้องดีงาม การมีวินัยของบุคคลและองค์กร มีคุณธรรม จริยธรรมและมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดถึงหน่วยงานและองค์กร

สมาธิ คือ ความตั้งมั่นในการบริหารงาน มีจิตใจที่เข้มแข็งสู้งาน มีความเพียรพยายาม มีความมั่นคง แน่วแน่จดจ่อในการทำงาน เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้

^{๗๒} บุญวัช ทัทวัช, “การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่องกฎหมายอาญาน่ารู้และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๕), หน้า ๑๓.

^{๗๓} บุญมา อุปลัมภมวงค์, “การปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๑), หน้า ๗.

ปัญญา คือ การพัฒนางาน พัฒนาตน พัฒนาคน และพัฒนาสังคมหรือองค์กร มีความสามารถ มีไหวพริบปฏิภาณในการบริหารงาน จำแนกงาน วิเคราะห์งาน และจัดงานให้เข้ากับบุคคล เพื่อให้งานนั้นมีความเสร็จสมบูรณ์ถูกต้อง และดำเนินการไปอย่างราบรื่นไม่สะดุด มีความเข้าใจในงานที่จะทำหรือให้คนอื่นทำ ก็จะทำให้การทำงานหรือบริหารงานเป็นไปอย่างเรียบร้อยเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒.๓.๒ ความสำคัญของไตรสิกขา

ไตรสิกขาเป็นหลักธรรมใหญ่เพื่อกำจัดกิเลสของภิกษุและบุคคลทั้งหลาย ดังปรากฏในอนุพุทธสูตร ว่าด้วยการตรัสรู้ธรรมเป็นเหตุสืบกันว่า ภิกษุทั้งหลาย เพราะไม่รู้แจ้งแทงตลอดธรรม ๔ ประการ เราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้ ธรรม ๔ ประการ อะไรบ้าง

คือ อริยศีล อริยสมาธิ อริยปัญญา และอริยวิมุตติอันยอดเยี่ยม พระโคตมผู้มีศได้ตรัสรู้แล้ว ดังนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสบอกธรรมแก่ภิกษุทั้งหลาย เพื่อความรู้ยิ่ง^{๗๔}

ไตรสิกขาเป็นรากฐานที่สำคัญของพระวินัย ดังปรากฏในวัชชีปุตตสูตร ว่า พระพุทธองค์ทรง ให้คำแนะนำภิกษุรูปหนึ่งว่า หากเธอไม่อาจประพฤติปฏิบัติตามสิกขาบทที่บัญญัติไว้ได้ครบถ้วนบริบูรณ์ ก็ให้พึงศึกษาปฏิบัติในสิกขา ๓ เพื่อการละระคาย โทสะ โมหะ ทำให้เป็นผู้ไม่ประกอบอกุศลกรรม^{๗๕} เพราะสิกขา ๓ ประการนี้เป็นที่รวมของสิกขาบท นั้นเอง^{๗๖}

ไตรสิกขาเป็นกระบวนการฝึกศึกษาพัฒนามนุษย์ เป็นกระบวนการพื้นฐานในการฝึกพฤติกรรมที่ดีของมนุษย์ให้ดียิ่งขึ้น ดังที่แสดงในปฐมสิกขาสูตร ว่า ภิกษุผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีลทำพละประมาณในสมาธิ และปัญญา ย่อมสามารถบรรลุเป็นพระโสดาบัน หรือเป็นพระสกทาคามี ขณะที่ภิกษุผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีล และสมาธิทำพละประมาณในปัญญา ย่อมสามารถบรรลุเป็นพระอนาคามี ส่วนภิกษุผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีล สมาธิ ปัญญา ย่อมหลุดพ้นจากอาสวะกิเลสทั้งปวง^{๗๗}

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวว่า คนนั้นมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เราเรียกในภาษาปัจจุบันว่าเป็นองค์กรรวม การดำเนินชีวิตของเรานั้นแยกออกมาเป็นหลายด้าน แต่ทุกด้านนั้น มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันด้านต่างๆ เหล่านี้มีอะไรบ้าง ขอแยกง่ายๆ ว่า มีด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ

^{๗๔} วจ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑/๑-๒.

^{๗๕} วจ.ติก. (ไทย) ๒๐/๘๗/๓๑๒.

^{๗๖} วจ.ติก. (ไทย) ๒๑/๑/๑-๒.

^{๗๗} วจ.ติก. (ไทย) ๒๐/๘๗/๓๑๒-๓๑๔.

และด้านความรู้ที่เรียกว่าปัญญา ชีวิตทั้งสามด้านนี้มีความสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลาไม่สามารถแยกออกจากกันได้

พฤติกรรมของเรา คือการแสดงออกและเคลื่อนไหว ทางกาย ทางวาจา โดยสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมก็มีทั้งสิ่งแวดล้อมทางสังคมคือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือทางวัตถุ เริ่มตั้งแต่ปัจจัยสี่ คือสิ่งบริโภค และเครื่องใช้สอยต่างๆ จนกระทั่งธรรมชาติแวดล้อมอย่างที่เราเรียกกันในภาษาปัจจุบัน ตลอดจนการทำมาหาเลี้ยงชีพ เราเคลื่อนไหวไปด้วยพฤติกรรมในเรื่องเหล่านี้ นี่ด้านหนึ่ง

ขอให้มองต่อไปว่า พฤติกรรมมาจากไหน ในการที่จะมีพฤติกรรมไม่ว่าทางกายภาพ หรือทางวาจา เรามีความตั้งใจทุกครั้งที่เราจะทำอะไร เราจะพูดอะไร นอกจากมีความตั้งใจแล้ว ลึกลงไปก็มีแรงจูงใจว่า อยากจะได้อะไร เช่นต้องการผลประโยชน์ หรืออาจจะสนใจในทางโงธ ในทางเครียด แค้น เมื่อเรามีแรงจูงใจเราก็ตั้งใจโดยสอดคล้องกับแรงจูงใจนั้น แล้วก็แสดงออกทางพฤติกรรมด้วยกาย วาจา นอกจากนั้น ความรู้สึก หรือสภาพอารมณ์ รวมทั้งคุณธรรม และบาปอกุศล เช่นความรัก ความชอบใจ ความเกลียดชัง อะไรต่างๆเหล่านี้ ก็มีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังพฤติกรรมทั้งนั้น ถ้ามีความรัก ก็จะมีพฤติกรรมอย่างหนึ่ง ถ้ามีความเกลียดก็จะมีพฤติกรรมอย่างหนึ่ง

แม้ว่าเราต้องการมีพฤติกรรมภายนอกอย่างหนึ่ง เรียกว่าพึงประสงค์ในสังคม เช่นไม่ทำร้าย ผู้อื่น แต่ถ้าในใจเรามีสภาพไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมตามข้อกำหนดของสังคมนั้น สังคมกำหนดว่า ไม่ให้ทำร้ายกัน ไม่ให้เบียดเบียนผู้อื่น แต่ในใจของเรามีความโกรธแค้นอยู่พฤติกรรมนั้น เราก็คงทำด้วยความฝืนใจ ถึงแม้พฤติกรรมจะดี แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าจิตใจเราดี แทนที่เราจะโกรธจะเกลียด ก็มีความรัก พฤติกรรมที่จะไม่ทำร้ายกัน ก็สอดคล้องกันเป็นไปเองโดยไม่ต้องบังคับภายนอก นอกจากนั้นจิตใจก็มีความสุขด้วยที่ได้ทำพฤติกรรมนั้น และพฤติกรรมที่มีความสุขเป็นฐานที่ตั้งก็จะมีคามมั่นคง ตรงกันข้าม ถ้าพฤติกรรมนั้นทำด้วยใจที่เป็นทุกข์ ฝืนใจก็จะมีคามมั่นคง นี่เป็นความสัมพันธ์ ระหว่างจิตใจกับพฤติกรรม

ในทางกลับกัน จิตใจก็อาศัยพฤติกรรม เช่น เมื่อได้ทำพฤติกรรมที่เคยชิน หรือถูกใจก็ชอบใจสบายใจ หรือพฤติกรรมของตนดำเนินไปได้ตามต้องการ จิตใจก็มีความสุข แต่ถ้าพฤติกรรมถูกขวางปิดกั้น ก็ไม่ชอบใจ อาจจะโกรธ หรือเกิดความทุกข์

นอกจากนั้นพฤติกรรมก็ต้องอาศัยปัญญาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย การที่เราจะแสดงพฤติกรรมอะไรออกมานั้น เราต้องมีความรู้ความเข้าใจอะไรอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น การมองเห็นความ มุ่งหมาย และมีความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผลว่า เมื่อผลที่ต้องการอันนี้จะต้องทำพฤติกรรมใดอย่างไร เรามีปัญญาแค่ไหน เราก็อำพพฤติกรรมได้ภายในขอบเขตของปัญญานั้น ถ้ามี ปัญญาน้อย

พฤติกรรมก็อาจจะดีขึ้น ไม่มีประสิทธิภาพ แต่ถ้ามีความรู้เข้าใจมาก ก็สามารถวางแผนพฤติกรรมได้ละเอียดลออและได้ผลมาก เพราะฉะนั้นปัญหาก็สัมพันธ์กับพฤติกรรม แยกกันไม่ได้^{๗๘}

พระธรรมเจดีย์ (ประกอบ ธมฺมเสฏฺฐโณ) ได้กล่าวไว้ว่า “สิกขา” แปลว่า ข้อที่จะพึงศึกษา ได้แก่ ปฏิบัติที่ต้งไว้เพื่อศึกษา คือการฝึกหัดทวารทั้ง ๓ ได้แก่ กาย วาจา ใจ สิกขานี้เป็นข้อปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าวางทางไว้ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนศึกษาและปฏิบัติ

อิศีลสิกขา สิกขาคือศีลยิ่ง ได้แก่ การรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย ให้เป็นระเบียบสมควร แก่หมู่คณะ เพื่อปรับความประพฤติให้เสมอกันและปราศจากโทษทางกาย อันเป็นเครื่องกำจัดกิเลส อย่างหยาบ กล่าวโดยห้วนข้อ ได้แก่ ศีลของภิกษุ

อิจิตตสิกขา สิกขาคือสมาธิยิ่ง ได้แก่ การศึกษาอบรมจิตให้อยู่ในอำนาจด้วยการบำเพ็ญสมณกรรมฐานอันเป็นเครื่องข่มจิตไม่ให้ฟุ้งซ่าน เป็นอุบายกำจัดกิเลสอย่างกลาง

อิปัญญาสิกขา สิกขาคือปัญญายิ่ง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาสังขารให้รู้ยิ่งเห็นจริงตาม คติธรรมดา เพื่อกำจัดกิเลสอย่างละเอียดอันมีอยู่ภายใน คือ อวิชชา ข้อนี้เป็นการศึกษาขั้นสูงของ พระพุทธศาสนา^{๗๙}

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ พุทธวิธีบริหารว่า ระบบการศึกษาในพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาบุคคลากร ตราบใดที่บุคคลากรนั้นยังไม่บรรลुเป็นพระอรหันต์ เขาผู้นั้นก็ต้องได้รับการศึกษาอบรมตลอดไป เรียกว่า เป็นเสขะ คือผู้ยังต้องศึกษา ต่อเมื่อสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว จึงเรียกว่า เป็นอเสขะ คือผู้ไม่ต้องศึกษา กระบวนการจัดการศึกษาในพระพุทธศาสนายึดหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกอบรม (Training) ที่เน้นภาคปฏิบัติมากกว่าจะเป็นการเรียนการสอนในทางทฤษฎี (Teaching) เมื่อกล่าวในเชิงบริหารเราต้องยอมรับว่า พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญแก่การจัดการศึกษาอบรม เพื่อพัฒนาบุคคลากรเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนาจึงชื่อว่า เป็นศาสนาแห่งการศึกษา^{๘๐}

พระมหาทวี พุทธวโร (หาญสุโพธิ์) กล่าวว่า ไตรสิกขาคือองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินชีวิตที่ดีงาม เริ่มตั้งแต่ ศีล คือ การเกี่ยวข้องกับสิ่งรอบข้างทางกายภาพ ทำให้การอยู่ร่วมกัน

^{๗๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **จิตวิทยาเพื่อการพัฒนาคนตามแนวธรรมชาติ**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๕๓), หน้า ๒-๖.

^{๗๙} พระธรรมเจดีย์ (ประกอบ ธมฺมเสฏฺฐโณ), **ธรรมวิภาคบรรยาย**, (กรุงเทพมหานคร: ประยูรสาส์นไทยการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๒๖๑.

^{๘๐} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๑๓.

อย่างมีความสุข ด้านสมาธิคือ การมีจิตใจที่สงบไม่ดิ้นรนไปตามกระแสกิเลสมากเกินไป จนทำให้เกิดทุกข์ในด้านปัญญา ก็ทำให้เกิดความเข้าใจตามเป็นจริงของชีวิตและโลก เมื่อมนุษย์มีไตรสิกขาครบ ก็จะทำให้ไม่เดือดร้อนทั้งตนเองและผู้อื่น จิตใจก็จะปลอดโปร่ง เป็นอิสระ เข้าใจสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง^{๔๑}

สรุปได้ว่า ไตรสิกขา มีความสำคัญมากในการบริหารงานในสถานศึกษา เพราะไตรสิกขาเป็นรากเหง้าของความประพฤติที่ดีงาม ทำให้การบริหารงานถูกต้อง เป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผนง่ายต่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ศีล สมาธิ ปัญญา จึงเป็นหลักในการดำรงชีวิตไปในทางที่ถูกต้องดีงาม เพราะศีล เป็นดั่งเกราะป้องกันกาย และวาจา ให้ประพฤติไปในทางที่ถูกต้องดีงาม ถ้าบริหารงานตามหลักของศีล ก็จะมีระเบียบ มีวินัย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ส่วนสมาธิ เป็นดั่งเกราะป้องกันจิตใจ ไม่ให้คิดผิด มีจิตใจดี งดงาม มีความตั้งใจในการทำงาน ไม่ละทิ้งงาน และปัญญา เป็นความสามารถที่มีศักยภาพที่ดี เป็นบ่อเกิดของการริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ตลอดถึงการพัฒนาลัทธิสูตรและกระบวนการการเรียนรู้ต่างๆ พัฒนาศักยภาพในสถานศึกษาให้ประหยัด เหมาะสม ถูกต้อง และได้ประโยชน์มากที่สุด พัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาให้มีคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงาม นั่นจึงเป็นการบริหารตามหลักไตรสิกขาโดยแท้จริง

๒.๓.๓ การบริหารงาน ๔ ด้านตามหลักไตรสิกขา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ในหมวด ๕ มาตรา ๓๙ มีความว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกระทรวง^{๔๒}

๒.๓.๓.๑ การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา

การบริหารงานวิชาการได้มีนักวิชาการ และนักศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ว่าการบริหารงานวิชาการมีหลายประเด็น ซึ่งผู้วิจัยจะได้ศึกษาและนำมาเสนอตามลำดับดังนี้

^{๔๑} พระมหาทวี พุทฺธโร (หาญสุโพธิ์), “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองพิษณุโลก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐.

^{๔๒} กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ ร.ส.พ., ๒๕๕๓), หน้า ๓๓.

(๑) ความหมายของการบริหารวิชาการ

สันติ บุญภิรมย์ กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และการบริหารสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ไหลหล่อเลี้ยงหัวใจ การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการที่สามารถทำให้งานวิชาการเกิดพลวัตอยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและคุณภาพของการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา^{๘๓}

มนิรัตน์ ภิญโญภาพสกุล กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการการดำเนินงานปรับปรุง พัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนในการจัดกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาของผู้เรียน โดยมีการประสานงานของทุกคนในโรงเรียน ร่วมกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมงานวิชาการของโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ส่วนในการบริหารโรงเรียนนั้นผู้บริหารจะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการบริหารงานด้านวิชาการเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความรู้ทักษะคุณลักษณะที่พึงประสงค์และภาวะสุขภาพตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ^{๘๔}

ณัฐนันท์ มั่นตะพงค์ กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินการของบุคลากรในโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ^{๘๕}

^{๘๓} สันติ บุญภิรมย์, *การบริหารงานวิชาการ*, (กรุงเทพมหานคร: บั๊ค ฟ้อยท์, ๒๕๕๒), หน้า ๒๒

^{๘๔} มณีรัตน์ ภิญโญภาพสกุล, “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๙), หน้า ๑๕.

^{๘๕} ณัฐนันท์ มั่นตะพงค์, “ประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนชลประทานสงเคราะห์จังหวัดนนทบุรี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๖.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน^{๘๖}

จอมพงศ์ มงคลวนิช ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนซึ่งครอบคลุมเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้การทำแผนการสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การประเมินผลการวัดผล และการนิเทศการสอน เป็นต้น การบริหารการศึกษาเป็นการดำรงงานของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คนจะมีคุณภาพคือมีความรู้ความสามารถ ความคิดและความเป็นคนดีได้ จะต้องมีการเรียนการสอนหรือจะต้องมีการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพนั่นเอง การบริหารงานวิชาการจึงถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา^{๘๗}

พระครูปลัดบุญยัง ทูลลโก (สุนทรวิภาต) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานแบบศิลปะในการวางแผนเพื่อให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายในและภายนอก ด้านการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์กับผู้บริหารบุคลากรในโรงเรียนนอกโรงเรียนให้มีคุณภาพระดับสังคม^{๘๘}

อำนาจ พลรักษา กล่าวว่า การบริหารวิชาการ คือ การบริหารงานด้านหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้การวัดผลประเมินผล การวิจัย การพัฒนาสื่อเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ การแนะแนว การประกันคุณภาพและการประสานงานกับสถานศึกษาอื่นๆ เพื่อให้งานวิชาการในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ สถานศึกษามีมาตรฐาน^{๘๙}

^{๘๖} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ รศ.ดร., *การบริหารงานวิชาการ*, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๕๓), หน้า ๒.

^{๘๗} จอมพงศ์ มงคลวนิช, *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๓๑.

^{๘๘} พระครูปลัดบุญยัง ทูลลโก (สุนทรวิภาต), “การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ ๔ โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๒๙.

^{๘๙} อำนาจ พลรักษา, “ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต ๒”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๓๔.

พระมหาศรีณญ อุทยวโร (ปันอำคา) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ คือ การดำเนินงานตามระบบและกระบวนการทุกอย่างของบุคลากรในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน อันเชื่อมโยงไปถึงการทำแผนการสอนโดยยึดหลักสูตรเป็นหลัก การดำเนินการสอนตามแผนที่วางเอาไว้ การวัดผลประเมินผล รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้ นักเรียนเกิดการพัฒนาศักยภาพ มีความรู้ความสามารถ เก่ง ดี และมีความสุข และบรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรตามที่กำหนดไว้^{๙๐}

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการ การเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้และการวัดผล ประเมินผล เพื่อให้เกิดการพัฒนาในสิ่งต่างๆ ในสถานศึกษา และเพื่อให้ผู้เรียนมีความสุข มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และมีคุณภาพที่ดี ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีตามมา

(๒) ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการไปโดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ^{๙๑}

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานทางวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการเรียน และการจัดการ

^{๙๐} พระมหาศรีณญ อุทยวโร (ปันอำคา), “ภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๕๑.

^{๙๑} กระทรวงศึกษาธิการ, อ้างใน ภารดี อนันต์นาวิ, *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหาร การศึกษา*, พิมพ์ครั้งที่ ๔ (ชลบุรี: บริษัทสำนักพิมพ์มนตรี จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๒๘๐ – ๒๘๑.

เรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้นๆ^{๙๒}

พระมหาปริญญา เตชปณฺณ (ปราบชมภู) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ เป็นงานใหญ่ เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาโรงเรียน เพราะจุดมุ่งหมายของโรงเรียนก็คือการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น การบริหารงานวิชาการนั้น มีขอบข่ายกว้างขวาง ผู้บริหารโรงเรียนต้องกระจายอำนาจให้การบริหารงานวิชาการอย่างชัดเจน มีการวางแผนในการทำงานที่เป็นระบบ ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมุ่งประโยชน์เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร^{๙๓}

พระมหาบุญเสริม ธมฺมทินโน (ทองศรี) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ถือเป็นงานหลักของสถานศึกษา ที่บอกถึงมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา เป็นเครื่องบ่งชี้ความก้าวหน้าของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกฝ่ายทุกระดับต้องร่วมมือกันดำเนินการ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องทางวิชาการ ที่จะทำให้นักเรียนมีประสิทธิผลตามที่ต้องการ^{๙๔}

พระมหาศรีธณฺญ อุทยวโร (ปิ่นอำคา) กล่าวว่า งานบริหารวิชาการเป็นงานที่สำคัญมากในการบริหารสถานศึกษา เพราะการที่นักเรียนจะมีความรู้และความสามารถตามที่พึงประสงค์หรือไม่ นั้น งานวิชาการจะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพได้ดีที่สุด ฉะนั้น คุณภาพของของนักเรียนจึงขึ้นอยู่กับ การดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษาที่เต็มไปด้วยประสิทธิภาพ กล่าวคือเมื่อการบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพก็ย่อมส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพนั่นเอง^{๙๕}

พระครูปลัดบุญยัง ทูลโลโก (สุนทรวิภาต) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า การบริหารงานวิชาการนั้นเป็นหัวใจหลักของการบริหาร ผู้บริหารจะต้องเข้าใจ และเอา

^{๙๒} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ รศ.ดร., การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

^{๙๓} พระมหาปริญญา เตชปณฺณ (ปราบชมภู), “การบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๔.

^{๙๔} พระมหาบุญเสริม ธมฺมทินโน (ทองศรี), “ปัจจัยและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๒๖.

^{๙๕} พระมหาศรีธณฺญ อุทยวโร (ปิ่นอำคา), “ภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๕๓.

ใจใส่ในการทำงานให้มากที่สุด เป็นหลักสำคัญในการบริหารโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนมีคุณภาพในการสอนให้มากที่สุด^{๙๖}

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก เพราะถือว่าเป็นหัวใจหลักที่สำคัญในการบริหารสถานศึกษา เป็นงานที่ต้องพัฒนาหลักสูตร พัฒนากระบวนการเรียนการสอน และส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้การศึกษาของสถานศึกษามีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และมีคุณภาพที่ดี ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่เหมาะสมดีงาม

(๓) ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

ตามที่กฎกระทรวงได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนด งานด้านวิชาการไว้ ๑๗ ด้าน ดังนี้

(๓.๑) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

(๓.๒) การวางแผนงานด้านวิชาการ

(๓.๓) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

(๓.๔) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

(๓.๕) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

(๓.๖) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

(๓.๗) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

(๓.๘) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

(๓.๙) การนิเทศการศึกษา

(๓.๑๐) การแนะแนว

(๓.๑๑) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

(๓.๑๒) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

(๓.๑๓) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

(๓.๑๔) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

---

^{๙๖} พระครูปลัดบุญยัง ทุลลโก (สุนทรวิภาต), “การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ ๔ โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๐.

(๓.๑๕) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

(๓.๑๖) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

(๓.๑๗) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา^{๙๗}

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการมีขอบข่ายของการบริหารงาน ตามที่กฎกระทรวง ศึกษาธิการได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ เอาไว้ ๑๗ ด้าน โดยมีการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นต้น

(๔) การบูรณาการหลักไตรสิกขากับการบริหารงานวิชาการ

การนำเอาหลักไตรสิกขาเข้ามาบูรณาการกับการบริหารงานวิชาการเป็นการประยุกต์การบริหารงานเพื่อพัฒนาการศึกษาและยกระดับสถานศึกษาให้มีคุณธรรมและคุณภาพที่สมบูรณ์ ทำให้การบริหารเป็นไปอย่างถูกต้อง ดีงาม และเป็นสถานศึกษาต้นแบบของคุณธรรมนำความรู้

ในการนำหลักไตรสิกขามาบูรณาการประยุกต์ใช้ในงานวิชาการจึงมีส่วนในการที่จะบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้เจริญก้าวหน้า และเป็นต้นแบบที่ดีงามของโรงเรียนหรือสถาบันอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามมา

๑. ศีล การประพฤติดี มีระเบียบวินัย การบริหารงานวิชาการโดยมีขั้นตอน มีระเบียบวินัย จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่น การนิเทศ การแนะแนว เป็นต้น ต้องใช้ศีล คือ เน้นการมีวินัย การจัดระเบียบในการบริหารงาน

๒. สมาธิ การตั้งใจทำงาน เอาใจใส่ในการทำงาน มีสมาธิในการทำงาน เพียรพยายามจนงานนั้นสำเร็จไปได้ด้วยดี

๓. ปัญญา คือ การรู้แจ้งในการทำงาน เข้าใจในบริบทของงานที่ตนทำ เมื่อรู้ในการบริหารงานแล้ว จะทำให้เข้าใจงานและรักงานที่ทำ ทำให้งานออกมาดีไม่สุกเอาเผากิน

การบูรณาการหลักไตรสิกขากับการบริหารงานวิชาการผู้ศึกษาวิจัยได้จำแนกขอบข่ายการบริหารงานใน ศีล สมาธิ และปัญญา ดังตารางต่อไปนี้

---

^{๙๗} ราชกิจจานุเบกษา, กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา, (๒๕๕๐, ๑๖ พฤษภาคม), เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๒๔ ก, หน้า ๒๙ – ๓๐.

ตารางที่ ๒.๑ การจำแนกขอบข่ายของงานวิชาการกับหลักไตรสิกขา

หลักไตรสิกขา		
(ศีล) คือ การประพฤติตนให้, ถูกต้องดีงาม, มีวินัย, มีคุณธรรมและจริยธรรม, ซื่อสัตย์	(สมาธิ) คือ มีจิตใจที่เข้มแข็งสู้ งาน, มีความเพียร, มีความ มั่นคง, แน่วแน่จดจ่อในการ ทำงาน	(ปัญญา) คือ การพัฒนางาน, พัฒนาตน, และพัฒนาคน, มี ความสามารถ, มีไหวพริบ ปฏิภาณดี, จำแนกงานให้บุคคล เป็น, เข้าใจในงาน
๑) การนิเทศการศึกษา	๑) การวัดผล ประเมินผล และ ดำเนินการเทียบโอนผลการ เรียน	๑) การพัฒนาหรือการ ดำเนินการเกี่ยวกับการให้ ความเห็นการพัฒนาสาระ หลักสูตรท้องถิ่น
๒) การแนะแนว	๒) การประสานความร่วมมือใน การพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น	๒) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา
๓) การจัดทำระเบียบและแนว ปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ ของสถานศึกษา	๓) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา	๓) การพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
	๔) การส่งเสริมและสนับสนุน งานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถาน ประกอบการและสถาบันอื่นที่ จัดการศึกษา	๔) การวางแผนงานด้าน วิชาการ
	๕) การส่งเสริมชุมชนให้มีความ เข้มแข็งทางวิชาการ	๕) การจัดการเรียนการสอนใน สถานศึกษา
		๖) การพัฒนาหลักสูตรของ สถานศึกษา
		๗) การพัฒนากระบวนการ เรียนรู้
		๘) การพัฒนาและส่งเสริมให้มี แหล่งเรียนรู้
		๙) การพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา

๒.๓.๓.๒ การบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา

การบริหารงานงบประมาณได้มีนักวิชาการ และนักศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารงานงบประมาณมีหลายประเด็น ซึ่งผู้วิจัยจะได้ศึกษาและนำมาเสนอตามลำดับดังนี้

(๑) ความหมายของการบริหารงบประมาณ

วรกาญจน์ สุขสดเขียว กล่าวว่า การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับอย่างเป็นระบบ ตรงตามวัตถุประสงค์ ถูกต้องตามระเบียบ ทันทเวลาและเพื่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนานักเรียน^{๙๘}

พระมหาศรีณญ อุทยวโร (ปิ่นอำคา) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง กระบวนการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณทุกอย่างในการบริหารสถานศึกษา เริ่มตั้งแต่การวางแผนงบประมาณจนไปถึงการนำงบประมาณไปใช้ให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ และก่อให้เกิดประโยชน์ที่สุดเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณภาพนั่นเอง^{๙๙}

อำนาจ พลรักษา กล่าวว่า การบริหารงบประมาณ เป็นภารกิจอย่างหนึ่งของผู้บริหาร เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและสนับสนุนงานด้านอื่นๆ ของสถานศึกษา และการจะบริหารงบประมาณให้ประสบผลสำเร็จเท่านั้น ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารงานอย่างเต็มที่^{๑๐๐}

---

^{๙๘} วรกาญจน์ สุขสดเขียว, การบริหารงบประมาณสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๙, (กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖), หน้า ๔๐.

^{๙๙} พระมหาศรีณญ อุทยวโร (ปิ่นอำคา), “ภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๕๔.

^{๑๐๐} อำนาจ พลรักษา, “ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๒”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๓๕.

ณัฐนันท์ มั่นตะพงค์ กล่าวว่า การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับรายรับรายจ่ายโดยมีการควบคุมการดำเนินงานทางการเงินและทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพตามแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์^{๑๐๑}

สรุปได้ว่า การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานที่ต้องจัดการเงินและทรัพยากรทางการศึกษาให้เป็นระบบ ประหยัด และคุ้มค่า แก่การได้ประโยชน์จากการดำเนินงานเพื่อให้ผู้รับบริการทางการศึกษาได้รับประโยชน์สูงสุดและมีมาตรฐานคุณภาพที่ดี เพื่อที่จะพัฒนาหลักสูตร พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตลอดถึงการใช้งบประมาณในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อเพิ่มศักยภาพที่ดีแก่ผู้เรียน เสริมสร้างปัญญาให้อนาคตของชาติ เพื่อเป็นกำลังในการสร้างประเทศชาติต่อไป

(๒) ความสำคัญของการบริหารงานงบประมาณ

ชนกพร เทียมวิไล กล่าวว่า การบริหารงบประมาณเป็นการใช้แผนเพื่อบริหารทรัพยากร คือ เงิน โดยเฉพาะตัวเงินในสถานศึกษานั้นๆ และงบประมาณที่ได้ก็เป็นตัวช่วย ในการขับเคลื่อนการบริหารงานสถานศึกษาเป็นอย่างดี หากสถานศึกษาหรือองค์กรใดขาดงบประมาณในการบริหารงานในด้านนี้ก็จะไม่สามารถที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้^{๑๐๒}

ภารดี อนันต์นาวิ กล่าวว่า งานบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน^{๑๐๓}

วรกาญจน์ สุขสดเขียว ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย วิธีการจัดทำและเสนอของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงินและบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ การกิจการ

^{๑๐๑} ณัฐนันท์ มั่นตะพงค์, “ประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนชลประทานสงเคราะห์จังหวัดนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๖.

^{๑๐๒} ชนกพร เทียมวิไล, “ภาวะผู้นำเชิงพุทธสำหรับการบริหารสถานศึกษา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๓๒.

^{๑๐๓} ภารดี อนันต์นาวิ, **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๔ (ชลบุรี: บริษัทสำนักพิมพ์มนตรี จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๒๘๖.

บริหารด้านงบประมาณ จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาสถานศึกษา และเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย^{๑๐๔}

พระมหาศรีณญ อุทยาวโร (ปิ่นอำคา) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณ มีความสำคัญ เพราะเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งซึ่งทำให้กระบวนการบริหารงานในองค์กรรวมสามารถขับเคลื่อนไปได้ การบริหารงบประมาณที่ตรงตามวัตถุประสงค์ มีประสิทธิภาพ มีความถูกต้อง ชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้ ย่อมทำให้เกิดประสิทธิผลที่ดีแก่สถานศึกษา ในทางตรงกันข้าม หากการบริหารไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ เกิดความทุจริตไม่ชอบธรรม ก็ย่อมก่อให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อการบริหารงานในองค์กรรวมได้^{๑๐๕}

สรุปได้ว่า การบริหารงานงบประมาณนั้น มีความสำคัญต่อการศึกษาและสถานศึกษา ที่ผู้บริหารควรใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และได้ประโยชน์ที่สุด เพราะงบประมาณต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา ต่างก็จำเป็นมากอย่างยิ่ง เพื่อที่จะพัฒนาหลักสูตรบ้าง พัฒนาแหล่งเรียนรู้บ้าง ตลอดถึงการใช้งบประมาณในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อเพิ่มศักยภาพที่ดีแก่ผู้เรียน เสริมสร้างปัญญาให้อนาคตของชาติ เพื่อเป็นกำลังในการสร้างประเทศชาติต่อไป

(๓) ขอบข่ายของการบริหารงานงบประมาณ

ตามที่กฎกระทรวงได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดงานด้านงบประมาณไว้ ๒๒ ด้าน ดังนี้

(๓.๑) กาจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตังงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัด

กระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี

(๓.๒) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

(๓.๓) การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

(๓.๔) การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

(๓.๕) การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

---

^{๑๐๔} วรกาญจน์ สุขสดเขียว, การบริหารงบประมาณสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๙, (กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖), หน้า ๒.

^{๑๐๕} พระมหาศรีณญ อุทยาวโร (ปิ่นอำคา), “ภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๕๕.

(๓.๖) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
 (๓.๗) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ
 (๓.๘) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
 (๓.๙) การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา
 (๓.๑๐) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
 (๓.๑๑) การวางแผนพัสดุ
 (๓.๑๒) การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือ
 สิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี

- (๓.๑๓) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
- (๓.๑๔) การจัดหาพัสดุ
- (๓.๑๕) การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
- (๓.๑๖) การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
- (๓.๑๗) การเบิกเงินจากคลัง
- (๓.๑๘) การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน
- (๓.๑๙) การนำเงินส่งคลัง
- (๓.๒๐) การจัดทำบัญชีการเงิน
- (๓.๒๑) การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
- (๓.๒๒) การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน^{๑๐๖}

สรุปได้ว่า การบริหารงานงบประมาณมีขอบข่ายของการบริหารงาน ตามที่กฎกระทรวง
 ศึกษาธิการได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.
 ๒๕๕๐ เอาไว้ ๒๒ ด้าน โดยการบริหารจัดการด้านงบประมาณของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างถูกต้อง
 สามารถตรวจสอบได้ พร้อมทั้งใช้งบประมาณให้ได้ประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด และใช้อย่างประหยัด
 และคุ้มค่า แต่ให้ผู้เรียนมีมาตรฐานและคุณภาพที่ดี เป็นต้น

---

^{๑๐๖} ราชกิจจานุเบกษา, กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการ
 การศึกษา, (๒๕๕๐, ๑๖ พฤษภาคม), เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๒๔ ก, หน้า ๓๐ - ๓๑.

(๔) การบูรณาการหลักไตรสิกขากับการบริหารงานงบประมาณ

หลักไตรสิกขามีความสำคัญที่จะทำให้การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา เป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน เป็นการพึงระวังในการใช้เงินงบประมาณให้เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม ทำให้งบประมาณของสถานศึกษา มีการจัดสรรอย่างลงตัว

อีกทั้งผู้บริหารงานงบประมาณต้องมีความสื่อสัตย์สุจริตในการเบิกจ่าย สามารถตรวจสอบได้ จึงต้องใช้ ศีล เพื่อให้ระวัง สำรวมกาย คือความประพฤติที่จะมีการทุจริตในหน้าที่ ใช้ สมาธิ ในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล เพราะสมาธิ คือ การมั่นคงในการทำงาน จดจ่ออยู่กับงานที่ทำ จึงจะตรวจสอบผลได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ ใช้ปัญญา เพื่อวิเคราะห์ พัฒนานโยบายการจัดสรรเพื่อการศึกษา ทำแผนเพื่อการเบิกจ่ายงบประมาณ มีการจัดสรรให้เพียงพอและเหมาะสมต่อเรื่องนั้นๆ

การบูรณาการหลักไตรสิกขากับการบริหารงานงบประมาณ ผู้ศึกษาวิจัยได้จำแนกขอบข่ายการบริหารงานใน ศีล สมาธิ และปัญญา ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๒ การจำแนกขอบข่ายของงานงบประมาณกับหลักไตรสิกขา

หลักไตรสิกขา		
(ศีล) คือ การประพฤติตนให้, ถูกต้องดีงาม,มีวินัย, มีคุณธรรมและจริยธรรม,ซื่อสัตย์	(สมาธิ) คือ มีจิตใจที่เข้มแข็ง,สู้งาน,มีความเพียร,มีความมั่นคง, แน่วแน่จดจ่อในการทำงาน	(ปัญญา) คือ การพัฒนางาน, พัฒนาดน, และพัฒนาคน, มีความสามารถ, มีไหวพริบ, ปฏิภาณดี,จำแนกงานให้บุคคลเป็น,เข้าใจในงาน
๑) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง	๑) การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ	๑) กาจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลักระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี
๒) การเบิกเงินจากคลัง	๒) การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา	๒) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
๓) การนำเงินส่งคลัง	๓) การจัดหาพัสดุ	๓) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

หลักไตรสิกขา		
(ศีล) คือ การประพฤติตนให้, ถูกต้องดีงาม, มีวินัย, มีคุณธรรมและจริยธรรม, ซื่อสัตย์	(สมาธิ) คือ มีจิตใจที่เข้มแข็ง, สู้งาน, มีความเพียร, มีความมั่นคง, แน่วแน่จดจ่อในการทำงาน	(ปัญญา) คือ การพัฒนางาน, พัฒนาดน, และพัฒนาคน, มีความสามารถ, มีไหวพริบ, ปฏิภาณดี, จำแนกงานให้บุคคลเป็น, เข้าใจในงาน
๔) การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	๔) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ	๔) การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน
๕) การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ	๕) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้จ่ายผลผลิตจากงบประมาณ	๕) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง
๖) การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน	๖) การควบคุมดูแลบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ	๖) การวางแผนพัสดุ
๗) การจัดทำบัญชีการเงิน	๗) การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน	๗) การกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี
๘) การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน		๘) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

๒.๓.๓.๓ การบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา

(๑) ความหมายของการบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลได้มีนักวิชาการ และนักศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารงานบุคคลมีหลายประเด็น ซึ่งผู้วิจัยจะได้ศึกษาและนำมาเสนอตามลำดับดังนี้

พระมหาศรีณญ อุทยาวโร (ปิ่นอำคา) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการดำเนินงานด้านการบริหารและจัดการเกี่ยวกับบุคลากรในสถานศึกษาทุกอย่าง ในเบื้องต้นเริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผนการสรรหา ในท่ามกลางคือเมื่อได้มาซึ่งบุคลากรแล้ว มีการพัฒนาบุคลากร การปฏิบัติงานที่เกิดประสิทธิภาพ รวมถึงการประเมินผลในการปฏิบัติงาน และขั้นสุดท้าย คือการให้พ้นจากงานด้วยวิธีต่างๆ ตามที่ระเบียบได้กำหนดไว้^{๑๐๗}

พระเส็ง ปกสโร (วงษ์พันธุ์เสือ) ได้ให้ทรรศนะว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการต่างๆ ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคล นับตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การบริหารงานบุคคล การวางแผนกำลังคน การสรรหาและเลือกสรร การธำรงรักษาบุคลากร การพัฒนาให้บุคลากรก้าวหน้าทันสมัยอยู่เสมอ การควบคุม การประเมินผล การปฏิบัติงาน และการให้พ้นจากงานโดยวิธีต่างๆ ตั้งแต่โอน ย้าย ให้ออก ไล่ออก ปลดออก และเกษียณอายุ เป็นต้น เพื่อให้ได้คนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดคงอยู่กับองค์กรยาวนานเท่านั้น^{๑๐๘}

ณัฐนันท์ มั่นตะพงค์ กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล กระบวนการในการบริหารจัดการ ให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่มีความเหมาะสมเข้ามาปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย โดยมีการบำรุงรักษาและพัฒนาบุคลากรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตลอดจนการประเมินผลและการให้พ้นจากงาน^{๑๐๙}

---

^{๑๐๗} พระมหาศรีณญ อุทยาวโร (ปิ่นอำคา), “ภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๕๗.

^{๑๐๘} พระเส็ง ปกสโร (วงษ์พันธุ์เสือ), “การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๘.

^{๑๐๙} ณัฐนันท์ มั่นตะพงค์, “ประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนชลประทานสงเคราะห์จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๔๘-๔๙.

บรรยงค์ โตจินดา กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการในการสรรหาบุคคลเข้ามาปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพเหมาะกับงานที่กำหนดไว้ ทั้งผู้บริหารยังใช้เทคนิคการบริหารงานเพื่อให้เกิดความพอใจในการปฏิบัติงาน ให้บุคคลที่ปฏิบัติงานมีการพัฒนาคุณภาพและฝีมือในการทำงาน มีการประเมินผลงาน การดำรงรักษาทรัพยากรบุคคลที่มีค่าเอาไว้ มีการจ่ายค่าตอบแทน สวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลแก่บุคคลที่อยู่ในองค์การ การสร้างขวัญกำลังใจ สร้างจริยธรรมและทัศนคติที่ดีต่อองค์การหรือวัฒนธรรมขององค์การที่เหมาะสม^{๑๑๐}

พระสัณ สขุมโฆโก (ถัจ) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการต่างๆ ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคล นับตั้งแต่การกำหนดนโยบายการบริหารงานบุคคล การวางแผนกำลังคน การสรรหาและเลือกสรร การดำรงรักษาบุคลากร การพัฒนาให้บุคลากรก้าวหน้าทันสมัยอยู่เสมอ การควบคุม การประเมินผลการปฏิบัติงานและการให้พ้นจากงานโดยวิธีการต่างๆ ตั้งแต่โอน ย้าย ให้ออก ไล่ออก ปลดออก และเกษียณอายุ เป็นต้น เพื่อให้ได้คนที่มีประสิทธิภาพสูงสุด คงอยู่กับองค์กรตราบนานเท่านาน^{๑๑๑}

เสนาะ ดิเยาว์ กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการที่ทำให้ได้คนใช้คนและบำรุงรักษาคนที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในจำนวนที่เพียงพอและเหมาะสมนั้นคือ หน้าที่ทางด้านการรับสมัคร การคัดเลือก การฝึกอบรม การพัฒนาตัวบุคคล การรักษาระเบียบวินัย การให้สวัสดิการและการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงตำแหน่งงาน^{๑๑๒}

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับบุคลากร เช่น การจัดสรรหรือสรรหา การพัฒนาให้บุคลากรมีความก้าวหน้าและทันสมัย รวมไปถึงการส่งเสริมการประเมิน วิจัยฐานะราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การส่งเสริมยกย่องเชิดชูเกียรติ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ การกำหนดบทลงโทษทางวินัยและการออกจากราชการ

^{๑๑๐} บรรยงค์ โตจินดา, *การบริหารงานบุคคล*, (กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๖.

^{๑๑๑} พระสัณ สขุมโฆโก (ถัจ), “การบริหารงานบุคคลตามหลักฆราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๗.

^{๑๑๒} เสนาะ ดิเยาว์, *การบริหารงานบุคลากร*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑.

(๒) ความสำคัญของการบริหารงานบุคคล

วรรณรณ แสงมณี กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานบุคคลไว้ ๖ ประการดังนี้

มีการแข่งขันมากขึ้นเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมเศรษฐกิจและการเมืองทำให้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทของบุคลากรบุคลากรไม่ได้อยู่ในฐานะที่จะต้องทำงานให้กับองค์กรใดองค์กรหนึ่งแต่เพียงที่เดียวอาจโยกย้ายไปทำงานให้กับองค์กรใดก็ได้ตามสิทธิและความพอใจ เพราะความอยู่รอดขององค์กรขึ้นอยู่กับบุคลากรด้วยต่างฝ่ายต่างก็ต้องอาศัยซึ่งกันและกันผู้บริหารไม่ได้อาศัยงานเพียงอย่างเดียวแต่ต้องอาศัยเกียรติยศและความมั่นคงในการทำงานการยอมรับในความสำเร็จของคนความสำเร็จในชีวิตและการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นเครื่องจูงใจ

เกิดจากกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของรัฐ รัฐได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดเกี่ยวกับเรื่องสวัสดิการ รายได้ สภาพการทำงาน วันหยุดงานและเงินทดแทนต่างๆ ความซับซ้อนทางด้านเทคโนโลยี เช่น มีการแบ่งงานทำตามหน้าที่ตามความชำนาญเฉพาะด้านต้องการบุคคลที่มีความรู้ความสามารถสูง จะต้องได้รับการฝึกอบรมและมีคุณสมบัติที่พร้อมจะทำได้เพื่อให้ระบบการทำงานดำเนินไปอย่างราบรื่น ผู้บริหารจึงต้องดูแลธำรงรักษาส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรซึ่งเปรียบเสมือนทรัพยากรอันมีค่าขององค์กรให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่มีรายได้และสวัสดิการต่างๆ เพื่อให้เขาเกิดความพึงพอใจที่จะทำงานนั้นให้ได้ผลงานมากที่สุด

องค์กรมีความซับซ้อนมากขึ้นทุกส่วนขององค์กรไม่ได้อิสระที่จะดำเนินงานเองโดยไม่ถูกระทบจากปัจจัยที่อยู่ภายนอกไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจสังคมการเมืองและวัฒนธรรมมีสาเหตุหลายประการที่ทำให้การดำเนินงานในองค์กรมีความยุ่งยาก

บทบาทของฝ่ายบริหารเปลี่ยนไปจากเดิมปรัชญาทางการบริหารขั้นพื้นฐานที่ถือเอาวัตถุประสงค์ขององค์กรซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือหรือความขัดแย้งระหว่างบุคคลฝ่ายต่างๆ ในองค์กรจึงต้องให้ความสำคัญกับคนเป็นอันดับแรก

ความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์มีมากขึ้นเกิดขึ้นจากการศึกษาวิจัยค้นคว้าของผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการทางด้านพฤติกรรมเช่นสิ่งแวดล้อมในที่ทำงานและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานจะก่อให้เกิดผลกระทบในการปฏิบัติงานในทางใดบ้าง^{๑๓๓}

บรรยงค์ โตจินดา กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานบุคคลนั้นนับวันที่จะมีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ トラบใดที่เรายอมรับความจริงว่าทรัพยากรมนุษย์นั้นสำคัญยิ่งกว่าปัจจัยการผลิตอื่นๆ แม้จะมีเครื่องจักรกลเข้ามามีบทบาทในการดำเนินธุรกิจมากขึ้นและใช้วิทยาการสูงขึ้นมี

^{๑๓๓} วรรณรณ แสงมณี, การบริหารงานบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (สำนักพิมพ์ ม.ป.พ., ๒๕๔๓), หน้า ๖.

วิสัยทัศน์สามารถยืดหยุ่นเพียงใดก็ไม่ใช่นำเครื่องจักรเข้ามาแทนที่คนไม่ใช่เข้ามาเป็นนายคนเพราะคนต้องเป็นนายเครื่องจักรวันยังค่ำคือคนเป็นผู้สร้างผู้ใช้เครื่องเช่นผลิตเครื่องคอมพิวเตอร์ (Hardware) ผลิตโปรแกรม (Software) สั่งให้เครื่องทำตามคำสั่งทำให้ได้งานที่ละเอียดรวดเร็วและมีข้อผิดพลาดน้อยลงหรือไม่มีเลย^{๑๑๔}

พระมหาศรีณญ อุทโยโร (ปันอำคา) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะบุคลากร คือ ผู้ที่จะขับเคลื่อนให้กิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษาให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้นการได้มาซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษาด้วย กล่าวคือหากบุคลากรซึ่งปฏิบัติหน้าที่มีความรู้ มีความสามารถในด้านนั้นๆ ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ก็ย่อมจะทำให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้นั่นเอง^{๑๑๕}

นิภาพร เหล่าพรมมา กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารงานบุคคล คือ เป็นหัวใจของการบริหารขององค์การทั้งหมด และเป็นปัจจัยสำคัญอันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้องจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ กลยุทธ์ ตลอดจนความสามารถสติปัญญาในการบริหารงาน มิเช่นนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาได้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อความก้าวหน้าหรือความล้มเหลวขององค์การได้ องค์การหรือหน่วยงานใดจะมีประสิทธิภาพก็ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล ผู้บริหารจัดการงานอย่างมีความเข้าใจเหมาะสมกับงานที่ทำนั้น ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ในองค์การนั้นๆ และภาคส่วนอื่นๆ อีกด้วย^{๑๑๖}

พระเล็ง ปภสฺสโร (วงษ์พันธุ์เสือ) กล่าวว่า บุคคลในหน่วยงานนั้นถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดเพราะจะทำให้งานดำเนินไปประสบกับความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ได้ เพราะบุคคลเป็นผู้ใช้ทรัพยากรในการบริหารต่างๆ เช่น เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการ ถ้าหน่วยงานใดมีบุคลากรที่มี

^{๑๑๔} บรรยงค์ โตจินดา, **การบริหารงานบุคคล**, (กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๐-๒๑.

^{๑๑๕} พระมหาศรีณญ อุทโยโร (ปันอำคา), “ภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๕๘.

^{๑๑๖} นิภาพร เหล่าพรมมา, “การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๗ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๔ – ๑๕.

คุณภาพและสามารถรักษาอำนาจไว้ ดังดูที่เขาเหล่านั้นปฏิบัติงานให้กับหน่วยงานนานที่สุดแล้ว คิดว่าหน่วยงานนั้นจะต้องมีประสิทธิภาพและมีความเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต^{๑๑๗}

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล มีความสำคัญมากต่อบุคลากรในสถานศึกษา เพราะเป็นงานที่ต้องสร้างขวัญกำลังใจ และสรรหาผู้ที่เหมาะสมในการทำงาน เพื่อให้งานนั้นสำเร็จไปได้ด้วยดี การบริหารบุคคลนั้นต้องสร้างความสามัคคีและความเสมอภาคในหน่วยงานนั้นๆ เพื่อให้งานนั้นดำเนินการไปอย่างราบรื่นไม่สะดุด อีกทั้งยังต้องสร้างแรงจูงใจ การอำนวยความสะดวก การประสานงาน ให้เป็นระบบและเที่ยงธรรม จึงจะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าขององค์กรต่อไป

(๓) ขอบข่ายของการบริหารงานบุคคล

ตามที่กฎกระทรวงได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนด งานด้านบุคคลไว้ ๒๐ ด้าน ดังนี้

- (๓.๑) การวางแผนอัตรากำลัง
- (๓.๒) การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- (๓.๓) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- (๓.๔) การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- (๓.๕) การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
- (๓.๖) การลาทุกประเภท
- (๓.๗) การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- (๓.๘) การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- (๓.๙) การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- (๓.๑๐) การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- (๓.๑๑) การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- (๓.๑๒) การออกจากราชการ
- (๓.๑๓) การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- (๓.๑๔) การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
- (๓.๑๕) การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

---

^{๑๑๗} พระเสด็จ ปภสสโร (วงศ์พันธุ์เสือ), “การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๐.

(๓.๑๖) การส่งเสริมยกย่องเชิดชูเกียรติ

(๓.๑๗) การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ

(๓.๑๘) การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

(๓.๑๙) การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต

(๓.๒๐) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น^{๑๑๘}

สรุปได้ว่า การบริหารงานงบประมาณมีขอบข่ายของการบริหารงาน ตามที่กฎกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ เอาไว้ ๒๐ ด้าน โดยการวางแผนอัตรากำลัง การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การส่งเสริมยกย่องเชิดชูเกียรติ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ และการออกจากราชการ เป็นต้น

(๔) การบูรณาการหลักไตรสิกขากับการบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลจำเป็นต้องใช้หลักไตรสิกขา เพื่อการประพุดิตนให้ ถูกต้องดี งาม มีวินัย มีระเบียบแบบแผนที่ดีในการบริหารงาน สร้างคุณธรรมจริยธรรมและความซื่อสัตย์ในตนเอง และผู้อื่น เพื่อการพัฒนาศักยภาพและหน่วยงานให้เป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

มีจิตใจที่เข้มแข็งสู้งานไม่ว่างานนั้นจะหนักหรือเบา มีความเพียรพยายามในการทำงาน โดยการเสียสละต่อส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว ถ้าเป็นผู้บังคับบัญชาที่ต้องสร้างแรงจูงใจให้เกิดแก่ผู้ทำงาน อำนาจการหรือสั่งการอย่างมีเหตุผลและใช้คนให้เป็น คือ ใช้คนให้ถูกงาน ไม่หวังเพียงเพื่อให้ญาติหรือพวกพ้องได้ดี แต่งานล้มเหลว ซึ่งเป็นอันตรายต่อองค์กรมาก ควรมีรางวัลหรือขวัญกำลังใจแก่ผู้ทำงานให้ ส่วนผู้ใต้บังคับบัญชาก็ควรประสานงานให้ดีกับผู้บังคับบัญชาในการทำงาน ไม่ทำงานโดยพลการ โดยนอกเหนือจากอำนาจการทำงานของตน ไม่ก้าวล่วงอำนาจหน้าที่ ปฏิบัติงานด้วยความเสียสละ เมื่อได้รางวัลจากผู้บังคับบัญชาก็ควรที่จะทำงานให้ดียิ่งขึ้น มีความมั่นคงในการทำงาน

^{๑๑๘} ราชกิจจานุเบกษา, กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา, (๒๕๕๐, ๑๖ พฤษภาคม), เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๒๔ ก, หน้า ๓๑ – ๓๒.

ไม่เกียจงาน ไม่ย่อท้อต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีความมุ่งมั่นจดจ่อในการทำงาน เอาใจใส่ในการทำงาน ดูแลและตรวจสอบทุกขั้นตอนของงาน เพื่อผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในหน่วยงานและองค์กร

มีการพัฒนางานที่ทำ เมื่อมีประสบการณ์ในการทำงานที่ล้มเหลว ก็ไม่ควรท้อถอยต่ออุปสรรคนั้น ควรใช้ปัญญาในการพิจารณาเพื่อริเริ่มสิ่งใหม่ๆ หรือสร้างกระบวนการการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น โดยมองปัญหาที่เกิดขึ้นให้ถ่องแท้ เห็นจริงถึงปัญหานั้น และเอามาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดการพัฒนาในสายงานและหน่วยงาน พัฒนาตนในด้านความประพฤติ วินัย รวมไปถึงด้านสติปัญญาความสามารถ พัฒนาคนอื่นให้ทำงานได้อย่างค่อยเป็นค่อยไป ฝึกอบรมการทำงานมีการนิเทศแนะแนวอยู่เสมอ มีไหวพริบปฏิภาณในการทำงานเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า จำแนกงานให้บุคคลทำที่เหมาะสมกับงาน เข้าใจในการทำงาน เพราะจะไม่ต้องเสียเวลาในการแก้ไขงาน เมื่อใช้ถูกคนงานก็เสร็จเร็ว งานก็มีคุณภาพ งานที่ทำก็ย่อมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากเหมือนกัน

การบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขาสามารถนำมาสังเคราะห์ได้ตามหลัก ศีล สมาธิ และปัญญา ได้ดังนี้

๑. ศีล เป็นสิ่งที่จะต้องประพฤติให้ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบหรือแบบแผนที่วางเอาไว้ในองค์กร การจะพัฒนาบุคคลหรือบุคลากร จะต้องพัฒนาตั้งแต่ความประพฤติ จรรยาบรรณ และคุณธรรมและจริยธรรม บุคลากรจึงจะมีคุณภาพทางความประพฤติ

๒. สมาธิ เป็นสิ่งที่บุคลากรจะต้องมีในการทำงานขาดไม่ได้ ถ้าไม่มีสมาธิในการทำงานการบริหารงานก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องานออกมาก็ไม่สวย ไม่มีคุณภาพ

๓. ปัญญา จึงเป็นบ่อเกิดของความสำเร็จ เพราะถ้าปัญญาคือความรู้แจ้งและเข้าใจในการทำงาน ความสำเร็จก็จะมีสูง งานออกมาดี มีคุณภาพ

การบูรณาการหลักไตรสิกขาการบริหารงานบุคคล ผู้ศึกษาวิจัยได้จำแนกขอบข่ายการบริหารงานใน ศีล สมาธิ และปัญญา ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๓ การจำแนกขอบข่ายของงานบุคคลกับหลักไตรสิกขา

หลักไตรสิกขา		
(ศีล) คือ การประพฤติตนให้, ถูกต้องดีงาม,มีวินัย, มีคุณธรรมและจริยธรรม, ซื่อสัตย์	(สมาธิ) คือ มีจิตใจที่เข้มแข็งสู้ งาน, มีความเพียร,มีความ มั่นคง, แน่วแน่จดจ่อในการทำงาน	(ปัญญา) คือ การพัฒนางาน, พัฒนาดน, และพัฒนาคน, มี ความสามารถ, มีไหวพริบ ปฏิภาณดี,จำแนกงานให้บุคคล เป็น,เข้าใจในงาน
๑) การลาทุกประเภท	๑) การจัดระบบและการจัดทำ ทะเบียนประวัติ	๑) การวางแผนอัตรากำลัง
๒) การประเมินผลการ ปฏิบัติงาน	๒) การจัดทำบัญชีรายชื่อและ ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอ ขอพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์	๒) การดำเนินการเกี่ยวกับการ เลื่อนขั้นเงินเดือน
๓) การส่งเสริมวินัย คุณธรรม และจริยธรรมสำหรับข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา	๓) การส่งเสริมการประเมินวิทย ฐานะราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา	๓) การริเริ่มส่งเสริมการขอรับ ใบอนุญาต
๔) การดำเนินการทางวินัยและ การลงโทษ		๔) การจัดสรรอัตรากำลัง ข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา
๕) การสั่งพักราชการและการ สั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน		๕) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
๖) การรายงานการดำเนินการ ทางวินัยและการลงโทษ		๖) การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา
๗) การอุทธรณ์และการร้อง ทุกข์		๗) การส่งเสริมยกย่องเชิดชู เกียรติ
๘) การออกจากราชการ		๘) การพัฒนาข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา การ ดำเนินการที่เกี่ยวกับการ

หลักไตรสิกขา		
(ศีล) คือ การประพฤติตนให้, ถูกต้องดีงาม,มีวินัย, มีคุณธรรมและจริยธรรม, ซื่อสัตย์	(สมาธิ) คือ มีจิตใจที่เข้มแข็งสู้ งาน, มีความเพียร,มีความ มั่นคง, แน่วแน่จดจ่อในการ ทำงาน	(ปัญญา) คือ การพัฒนางาน, พัฒนาดน, และพัฒนาคน, มี ความสามารถ, มีไหวพริบ ปฏิภาณดี,จำแนกงานให้บุคคล เป็น,เข้าใจในงาน
		บริหารงานบุคคล ให้เป็นไปตาม กฎหมายว่าด้วยการนั้น
		๙) การส่งเสริมมาตรฐาน วิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ

๒.๓.๓.๔ การบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา

การบริหารงานทั่วไปได้นักวิชาการ และนักศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ว่าการบริหารงานทั่วไปมีหลายประเด็น ซึ่งผู้วิจัยจะได้ศึกษาและนำมาเสนอตามลำดับดังนี้

ความหมายของการบริหารทั่วไป

พระदेวิศณ สุขถาวโร (ยิ้มเนียม) กล่าวว่า การบริหารทั่วไป หมายถึง การจัดระบบบริหารองค์การให้บริการบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ จัดทำนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นดำเนินการกำกับติดตาม และประเมินผลงานตามแผนงาน โครงการของสถานศึกษา ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครองดูแลบำรุงรักษาใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนดออก ระเบียบข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ^{๑๑๙}

^{๑๑๙} พระदेวิศณ สุขถาวโร (ยิ้มเนียม), “ภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต ๑”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๓๖.

นางนฤมล โยคานุกูล ได้ให้ความหมายของการบริหารงานทั่วไปไว้ว่า การบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้การบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพ^{๑๒๐}

อำนาจ พลรักษา กล่าวว่า การบริหารทั่วไป เป็นการดำเนินงานทุกอย่างในสถานศึกษาที่นอกเหนือจากงานวิชาการ งานบุคคล และงานงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนส่งเสริมความมีส่วนร่วมกับชุมชน ในการระดมทรัพยากรและประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาให้มากขึ้น^{๑๒๑}

พระมหาศรีณญ อุทโยโร (ปิ่นอำคา) กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไป หมายถึง กระบวนการบริหารงานอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยในการสนับสนุน ส่งเสริม และการอำนวยความสะดวก ในการบริหารงานทั้ง ๓ ประการข้างต้น ให้ขับเคลื่อนและดำเนินไปได้ด้วยดี รวมถึงเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นด้วย^{๑๒๒}

สรุปได้ว่า การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การดำเนินงานบริหารอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการบริหารงานทั้ง ๓ ฝ่ายข้างต้น คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานบุคคล มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การจัดทัศนศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ประชาสัมพันธ์งานการศึกษาและการส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

^{๑๒๐} นางนฤมล โยคานุกูล, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๒๔.

^{๑๒๑} อำนาจ พลรักษา, “ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต ๒”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๔๐.

^{๑๒๒} พระมหาศรีณญ อุทโยโร (ปิ่นอำคา), “ภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๖๐.

ความสำคัญของการบริหารงานทั่วไป

การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่นๆ บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๑๒๓}

ศิรินารถ นันทวัฒน์ภิรมย์ ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาว่า การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่มีบทบาทหลักในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานอื่นๆ ของสถานศึกษา เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนด มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการบริหารจัดการศึกษารวมทั้งประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษา ซึ่งก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อสาธารณชน^{๑๒๔}

บุญจันทร์ จันทรเจียม ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานทั่วไปเอาไว้ว่า การบริหารทั่วไปมีความสำคัญเนื่องจากเป็นงานที่ให้บริการสนับสนุน ส่งเสริมประสานงานและอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนั้นยังเป็นการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชน^{๑๒๕}

พระมหาศรัณยู อุทวยโร (ปิ่นอำคา) ได้ให้ความสำคัญของการบริหารงานทั่วไปไว้ว่า การบริหารงานทั่วไปมีความสำคัญ เพราะเป็นงานที่เชื่อมโยงไปถึงการจัดระบบบริหารองค์กร ทำให้

---

^{๑๒๓} กระทรวงศึกษาธิการ อ่างใน ภารดี อนันต์นารี, **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๔ (ชลบุรี: บริษัทสำนักพิมพ์มนตรี จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๓๐๙.

^{๑๒๔} ศิรินารถ นันทวัฒน์ภิรมย์, “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักธรรมาภิบาล อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน”, **การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๗), หน้า ๓๗.

^{๑๒๕} บุญจันทร์ จันทรเจียม, “การบริหารสถานศึกษาแบบกระจายอำนาจของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๕๘), หน้า ๒๓.

งานด้านอื่นๆ ในสถานศึกษาบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ โดยมีส่วนช่วยประสานทั้งส่งเสริมและสนับสนุน รวมถึงการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ พร้อมมุ่งพัฒนาในนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานที่มีความชัดเจนถูกต้อง มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ไปจนถึงการที่บุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้การจัดการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ^{๑๒๖}

สรุปได้ว่า การบริหารงานทั่วไป มีความสำคัญมากที่จะช่วยประสานงานของฝ่ายต่างๆ และเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถ ระดมทรัพยากรที่ดีเพื่อการศึกษา ช่วยในการประสานงานระหว่างสถานศึกษา กับชุมชน สังคม และหน่วยงานสถานศึกษาแห่งอื่น มีการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน เพื่อให้งานเป็นไปอย่างเรียบร้อยเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ขอบข่ายของการบริหารงานทั่วไป

ตามที่กฎกระทรวงได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนด งานด้านทั่วไปไว้ ๒๒ ด้าน ดังนี้

- (๓.๑) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- (๓.๒) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- (๓.๓) การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- (๓.๔) งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- (๓.๕) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- (๓.๖) การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- (๓.๗) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- (๓.๘) การดำเนินงานธุรการ
- (๓.๙) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- (๓.๑๐) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- (๓.๑๑) การรับนักเรียน
- (๓.๑๒) การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
- (๓.๑๓) การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
- (๓.๑๔) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

---

^{๑๒๖} พระมหาศรีณญ อุทฺยาวโร (ปิ่นอำคา), “ภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๖๑.

- (๓.๑๕) การทัศนศึกษา
- (๓.๑๖) งานกิจการนักเรียน
- (๓.๑๗) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- (๓.๑๘) การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- (๓.๑๙) งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
- (๓.๒๐) การรายงานผลการปฏิบัติงาน
- (๓.๒๑) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- (๓.๒๒) แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน^{๑๒๗}

สรุปได้ว่า การบริหารงานงบประมาณมีขอบข่ายของการบริหารงาน ตามที่กฎกระทรวง ศึกษาธิการได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ เอาไว้ ๒๒ ด้าน โดยการประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การวางแผนการบริหารงานการศึกษา งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดำเนินงานธุรการ เป็นต้น

การบูรณาการหลักไตรสิกขาการบริหารงานทั่วไป

การบริหารงานทั่วไปกับหลักไตรสิกขา หมายถึง การพัฒนางาน พัฒนาตน พัฒนาคน และพัฒนาสังคมหรือองค์กร ให้ดีงาม เจริญก้าวหน้า มีระบบระเบียบแบบแผน ทำให้บุคคลหรือ องค์กรจัดการบริหารงานเป็นไปอย่างราบรื่นไม่สะดุด โดยจำแนกออกได้ ดังนี้

ศีล คือ การประพฤติตนให้ถูกต้องดีงาม การมีวินัยของบุคคลและองค์กร มีคุณธรรม จริยธรรมและมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดถึงหน่วยงานและองค์กร

สมาธิ คือ ความตั้งมั่นในการบริหารงาน มีจิตใจที่เข้มแข็งสู้งาน มีความเพียรพยายาม มีความมั่นคง แน่วแน่จดจ่อในการทำงาน เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้

ปัญญา คือ การพัฒนางาน พัฒนาตน พัฒนาคน และพัฒนาสังคมหรือองค์กร มีความสามารถ มีไหวพริบปฏิภาณในการบริหารงาน จำแนกงาน วิเคราะห์งาน และจัดงานให้เข้ากับ บุคคล เพื่อให้งานนั้นมีความเสร็จสมบูรณ์ถูกต้อง และดำเนินการไปอย่างราบรื่นไม่สะดุด มีเข้าใจใน

---

^{๑๒๗} กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา, (๒๕๕๐, ๑๖ พฤษภาคม), ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๒๔ ก, หน้า ๓๒ – ๓๓.

งานที่จะทำหรือให้คนอื่นทำ ก็จะทำให้การทำงานหรือบริหารงานเป็นไปอย่างเรียบร้อยเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ตารางที่ ๒.๔ การจำแนกขอบข่ายของงานทั่วไปกับหลักไตรสิกขา

หลักไตรสิกขา		
(ศีล) คือ การประพฤติตนให้, ถูกต้องดีงาม,มีวินัย, มีคุณธรรมและจริยธรรม, ซื่อสัตย์	(สมาธิ) คือ มีจิตใจที่เข้มแข็งสู้ งาน,มีความเพียร,มีความ มั่นคง, แน่วแน่จดจ่อในการ ทำงาน	(ปัญญา) คือ การพัฒนางาน, พัฒนาตน, และพัฒนาคน, มี ความสามารถ, มีไหวพริบ ปฏิภาณดี,จำแนกงานให้บุคคล เป็น,เข้าใจในงาน
๑) การจัดระบบการบริหารและ พัฒนาองค์กร	๑) การประสานงานและพัฒนา เครือข่ายการศึกษา	๑) การพัฒนาระบบและ เครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
๒) การดูแลอาคารสถานที่และ สภาพแวดล้อม	๒) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	๒) การวางแผนการบริหารงาน การศึกษา
๓) การจัดระบบการควบคุม ภายในหน่วยงาน	๓) การดำเนินงานธุรการ	๓) งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบาย และแผน
	๔) งานกิจการนักเรียน	๔) การพัฒนามาตรฐานการ ปฏิบัติงาน
	๕) แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการ ลงโทษ	๕) การประสานการจัด การศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย
	๖) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน	๖) การประสานการจัด การศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ชุมชน องค์กรหน่วยงานและ สถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
	๗) การรับนักเรียน	๗) การระดมทรัพยากรเพื่อ การศึกษา
	๘) การเสนอความเห็นเกี่ยวกับ เรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิก สถานศึกษา	๘) การทัศนศึกษา
		๙) การประชาสัมพันธ์งาน การศึกษา

หลักไตรสิกขา		
(ศีล) คือ การประพฤติตนให้, ถูกต้องดีงาม, มีวินัย, มีคุณธรรมและจริยธรรม, ซื่อสัตย์	(สมาธิ) คือ มีจิตใจที่เข้มแข็งสู้ งาน, มีความเพียร, มีความ มั่นคง, แน่วแน่จดจ่อในการ ทำงาน	(ปัญญา) คือ การพัฒนางาน, พัฒนาตน, และพัฒนาคน, มี ความสามารถ, มีไหวพริบ ปฏิภาณดี, จำแนกงานให้บุคคล เป็น, เข้าใจในงาน
		๑๐) การส่งเสริม สนับสนุนและ ประสานการจัดการศึกษาของ บุคคล
		๑๑) การรายงานผลการ ปฏิบัติงาน
		๑๒) งานประสานราชการกับ ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

๒.๔ บริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

๒.๔.๑ ความสำคัญและความเป็นมา

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยการกำกับดูแลของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรธานี มีจำนวนทั้งสิ้น ๒๐ โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะพระภิกษุและสามเณร เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑๐ โรงเรียน และเปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน ๑๐ โรงเรียน รวมทั้งสิ้น ๒๐ โรงเรียน มีครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งสิ้น ๒๔๙ รูป/คน โดยแบ่งครูและบุคลากรที่เป็นพระภิกษุ จำนวน ๑๒๒ รูป เป็นครูฆราวาสชาย จำนวน ๗๕ คน เป็นฆราวาสหญิง จำนวน ๕๒ คน

อีกทั้งยังมีสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๘ ดูแลด้านการศึกษาควคู้กับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ซึ่งสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๘ ควบคุมดูแลทั้งหมด ๔ จังหวัด ประกอบไปด้วย จังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองคาย จังหวัดสกลนคร และจังหวัดบึงกาฬ โดยมีพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณ พระโสภณพุทธิธาดา เป็นประธานกลุ่ม และรองประธานกลุ่มอีก ๒ รูป มีจำนวนโรงเรียนของสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๘ ทั้งสิ้น ๓๙ โรงเรียน ดังนี้

(๑) จังหวัดอุดรธานี	จำนวน	๒๐	โรงเรียน
(๒) จังหวัดหนองคาย	จำนวน	๑๐	โรงเรียน
(๓) จังหวัดสกลนคร	จำนวน	๖	โรงเรียน

(๔) จังหวัดบึงกาฬ จำนวน ๓ โรงเรียน

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี เป็นสถานศึกษาที่มีเป้าหมายในการมุ่งพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นพระภิกษุสามเณร ให้เป็นผู้มีคุณธรรม มีความรู้ประพฤติปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย เป็นศาสนทายาทที่ดี ของพระพุทธศาสนา และเป็นที่น่าชื่นชมว่านับตั้งแต่ที่ได้มีการก่อตั้งโรงเรียนประเภทนี้มาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๑๔ จนถึงปัจจุบัน เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้จัดตั้งโรงเรียน พร้อมทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูพระอาจารย์และบุคลากร ทางการศึกษา ได้ร่วมกันดำเนินการนานัปการเพื่อจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน จึงมีโรงเรียน หลายแห่งที่มีชื่อเสียงได้รับความศรัทธา เชื่อมั่น จากผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน อย่างไรก็ตาม จากการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ในภาพรวม พบว่ายังมีประเด็นสำคัญที่จะต้องได้รับการพัฒนาอีกหลายประการ นอกจากนี้ การที่มีความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ ทำให้หน่วยงานทุกภาคส่วนที่มีหน้าที่หรือเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระบบ ต้องสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่สังคม ฐานความรู้ใหม่ได้อย่างมั่นคง^{๑๒๘}

๒.๔.๒ การบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน

การบริหารงาน ๔ ด้าน เป็นสิ่งสำคัญมากที่สถานศึกษาแต่ละแห่งต้องมี เพราะเป็นการจัดสายงานในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีระบบระเบียบ ดูแลง่าย และสามารถตรวจสอบได้ เป็นการดำเนินงานตามกฎกระทรวงที่มีคำสั่งให้กระจายอำนาจการดำเนินงาน เพื่อเป็นการแบ่งหน้าที่กันในแต่ละฝ่าย โดยการแบ่งการบริหารนั้น กระทรวงจะเป็นผู้กำหนดการการทำงานของการบริหาร ๔ ด้าน และทางสถานศึกษาจึงนำเอามาจัดการบริหารอีกครั้งตามบริบทของสถานศึกษาของตนเอง การบริหารที่ว่านั้นแบ่งการบริหารออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

ด้านการบริหารงานวิชาการ ดูแลเรื่อง การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว เป็นต้น

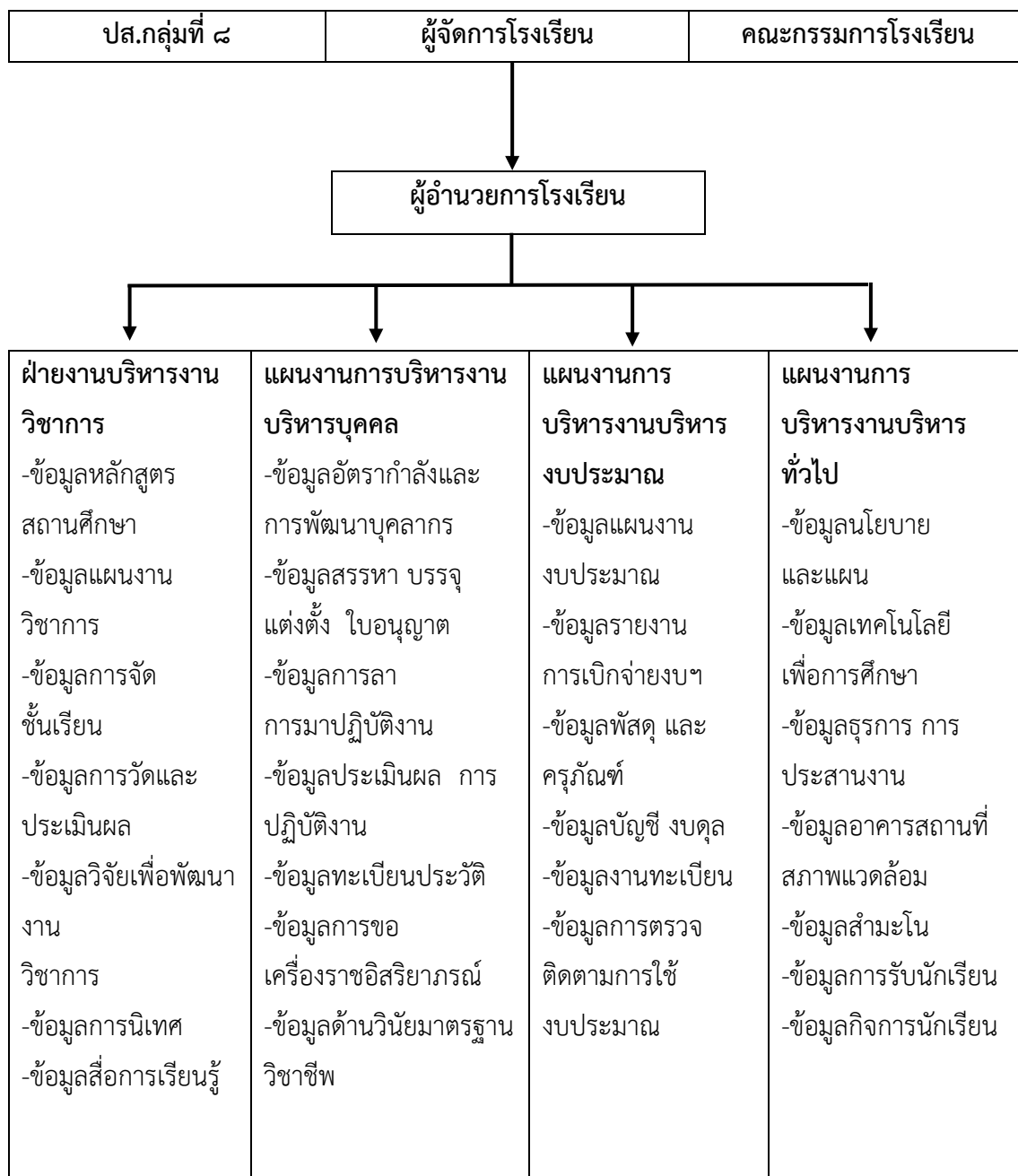
^{๑๒๘} ฝ่ายการศึกษาพระปริยัติธรรม กองพุทธศาสนาศึกษา, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การพัฒนาการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ. ๒๕๕๓ - พ.ศ.๒๕๖๒), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

ด้านการบริหารงานงบประมาณ ดูแลเรื่อง การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับ จัดสรร การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เป็นต้น

ด้านการบริหารงานบุคคล ดูแลเรื่อง การวางแผนอัตรากำลัง การจัดสรรอัตรากำลัง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น

ด้านการบริหารงานทั่วไป ดูแลเรื่อง การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การวางแผนการบริหารงานการศึกษา งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน เป็นต้น

การบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี มีการจัดการบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน ดังนี้โครงสร้างการบริหารงาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

แผนภาพที่ ๒.๑ โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

สำนักนักวิชาการ : กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ ๘

๒.๔.๓ หลักสูตรการเรียนการสอน

การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ได้จัดกลุ่มวิชาออกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มวิชาทางพระพุทธศาสนา มี ๔ วิชา (เรียนตั้งแต่ ม.๑ – ม.๖ คือ

- (๑.๑) วิชาพระพุทธธรรม
- (๑.๒) วิชาพุทธประวัติและธรรมวินัย
- (๑.๓) วิชาศาสนปฏิบัติ
- (๑.๔) วิชาภาษาบาลี

(๒) กลุ่มวิชาสามัญ

- (๒.๑) วิชาภาษาไทย
- (๒.๒) วิชาภาษาอังกฤษ
- (๒.๓) วิชาศิลปะ
- (๒.๔) วิชาสุขศึกษา
- (๒.๕) วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (๒.๖) วิชาคณิตศาสตร์
- (๒.๗) วิชาวิทยาศาสตร์
- (๒.๘) วิชาประวัติศาสตร์
- (๒.๙) วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี
- (๒.๑๐) วิชาหน้าที่พลเมือง
- (๒.๑๑) วิชาแนะแนว
- (๒.๑๒) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและวิชาเพิ่มเติม ม.ปลาย คือ
- (๒.๑๓) วิชาฟิสิกส์
- (๒.๑๔) วิชาเคมี
- (๒.๑๕) วิชาชีววิทยา
- (๒.๑๖) ภูมิศาสตร์
- (๒.๑๗) วิชาโลกและอวกาศ

๒.๔.๔ การวัดผลระดับชาติ

การวัดผลการสอบระดับชาติ มี ๒ กลุ่มวิชา คือ

กลุ่มวิชาทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพระพุทธศาสนา (Buddhism National Educational Test : B-NET) มี ๔ วิชา คือ

มัธยมศึกษาปีที่ ๓ และ ๖	
วิชาภาษาบาลี	วิชาที่มีการทดสอบระดับชาติ
วิชาธรรม	
วิชาพุทธประวัติ	
วิชาวินัย	

(๒) กลุ่มวิชาสามัญ ได้แก่ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติน်สามัญ (Ordinary National Educational Test : O-NET)

มัธยมศึกษาปีที่ ๓	
วิชาคณิตศาสตร์	วิชาที่มีการทดสอบระดับชาติ
วิชาภาษาไทย	
วิชาวิทยาศาสตร์	
วิชาภาษาอังกฤษ	

มัธยมศึกษาปีที่ ๖	
วิชาคณิตศาสตร์	วิชาที่มีการทดสอบระดับชาติ
วิชาภาษาไทย	
วิชาวิทยาศาสตร์	
วิชาภาษาอังกฤษ	
วิชาสังคมศึกษาฯ	

สรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ก็เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารสถานศึกษาที่ยังมีการบริหารแบบไม่สมบูรณ์มากนัก กล่าวคือ การขาดวินัย ขาดคุณธรรมและขาดประสิทธิภาพความสามารถในการบริหารสถานศึกษา นั้นจึงเป็นปัญหาในการพัฒนาสถานศึกษาให้มี

คุณภาพที่ดีขึ้น และการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ยังมีปัญหาอยู่มากไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอกับความต้องการทำให้ไม่สามารถจัดหาหรือจัดจ้างครูและอุปกรณ์ทางการศึกษาตามที่ต้องการได้อย่างพอเพียง จำนวนคู่มือแต่ละรายวิชาไม่เพียงพอกับจำนวนครูผู้สอน รวมทั้งไม่สามารถขยายสถานที่เรียนให้มีสัดส่วนพอเหมาะกับจำนวนของผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา ตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้รวบรวมเอางานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

๒.๕.๑ งานวิจัยในประเทศ

พระบุญชู กัลยา ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการวิจัยพบว่า เป้าหมายของชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาคือความดับทุกข์ได้ เพราะฉะนั้น เป้าหมายของการศึกษาคือการมีชีวิตอยู่โดยไม่ทุกข์ พร้อมทั้งมีชีวิตเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลแก่สรรพสัตว์และสรรพสิ่ง อีกทั้งเป้าหมายการศึกษาทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งเดียวกันกับเป้าหมายของชีวิต ดังนั้นการศึกษาตามความหมายของพระพุทธศาสนาจึงหมายถึงการทำความดีทุกอย่างครอบคลุมวิถีชีวิตทั้งหมด ปัจจุบันโรงเรียนวิถีพุทธเป็นโรงเรียนที่นำเอาวิถีวัฒนธรรมแบบพุทธมามุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจชีวิตอย่างแท้จริง และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม โดยอาศัยระบบการศึกษาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา มาใช้ในการฝึกอบรมพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงการศึกษาตามหลักไตรสิกขาว่า เป็นการศึกษาที่ประเสริฐ การที่จะเข้าใจไตรสิกขาให้ครบถ้วนนั้น พระพุทธศาสนาได้อธิบายกิจที่พึงทำต่อความจริงอันประเสริฐที่เรียกว่า อริยสัจ ๔ ให้ถูกต้อง เบื้องต้นในอริยสัจนั้น มรรคเป็นหลักการที่ชี้แนะให้ปฏิบัติเพื่อไปสู่จุดหมาย (นิโรธ) และมรรคเป็นหลักธรรมอันประเสริฐที่นำไปสู่ความพ้นทุกข์ได้โดยอาศัย ศีล สมาธิ และปัญญา แต่เนื่องจากคนส่วนใหญ่มักมีวิชามากกว่าปัญญา ฉะนั้นพระพุทธศาสนาจึงได้ยกย่องวิธีการหรือได้ปรับมรรคอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้มองเห็นและง่ายต่อการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น

เรียกว่าไตรสิกขา อาศัยการศึกษาจากหายาไปหาละเอียด โดยเริ่มจากศีลไปสมาธิและปัญญา มีเป้าหมายการศึกษาคือความหลุดพ้นทุกข์หรือ นิพพาน^{๑๒๔}

พิชณรัชต์ บุญช่วย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษากระบวนการสร้างภavana ๔ โดยใช้หลักไตรสิกขา ผลการศึกษาพบว่า ไตรสิกขาเป็นระบบการศึกษาที่เน้นการฝึกอบรมตนเองอย่างมีขั้นตอน เพื่อนำไปสู่ความพ้นทุกข์ในภาคปฏิบัติ องค์ธรรมคือไตรสิกขาจะทำงานไปพร้อมๆ กันและประสานกันอย่างเป็นพื้นฐานแก่กัน ไตรสิกขายังมีลักษณะที่เป็นสหสัมพันธ์กับภavana ๔ โดยผู้ที่ผ่านการอบรมตนตามหลักไตรสิกขาจะค่อยๆ ปรับปรุงแก้ไขภาพลักษณ์ภายนอกของตน ๔ ด้านคือกาย สังคม อารมณ์และปัญญา การพัฒนาดังกล่าวจะปรากฏให้เห็นจากการเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตไปในทางที่น่าพอใจและเหมาะสม และสามารถนำภavana ๔ มาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินคุณภาพของไตรสิกขาได้ด้วย^{๑๒๕}

วิรัตน์ มั่นทานนธ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง อิทธิพลของหลักไตรสิกขาที่มีต่อการสอนและการเรียนของเด็ก : กรณีศึกษาศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิตกรุงเทพมหานคร ผลจากการศึกษาสรุปได้ดังนี้

๑. ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิตกรุงเทพมหานคร จัดการศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขามาบูรณาการเข้ากับการสอนให้เด็กได้เรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านจริยธรรม นอกจากนี้มีการจัดสถานศึกษาให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีสภาพเป็นธรรมชาติด้วยต้นไม้ เป็นการสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก เพื่ออำนวยความสะดวกให้เด็กได้ฝึกฝนพัฒนาด้าน ศีล สมาธิ ปัญญา ในส่วนของครูผู้สอนต้องมีพื้นฐานทางจริยธรรมสูง มีจิตใจรักเด็ก มีความเสียสละเป็นต้น

๒. ผลจากการสอนโดยใช้หลักไตรสิกขาทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงทางกาย วาจา จิตใจและสติปัญญาในทางที่ดี คือ มีจริยธรรมสูงขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ สรรพสัตว์และเพื่อนมนุษย์ เช่น มีความเมตตากรุณา ไม่เบียดเบียน มีจิตใจอ่อนโยน รู้จักเสียสละ มีความเอื้อเฟื้อแบ่งปัน มีสติ รู้จักช่วยเหลือตัวเอง มีความร่าเริงแจ่มใส เป็นต้น^{๑๒๖}

^{๑๒๔} พระบุญชู กัลยา, “การศึกษาวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสนศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

^{๑๒๕} พิชณรัชต์ บุญช่วย, “การศึกษากระบวนการสร้างภavana ๔ โดยใช้หลักไตรสิกขา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

^{๑๒๖} วิรัตน์ มั่นทานนธ์, “อิทธิพลของหลักไตรสิกขาที่มีต่อการสอนและการเรียนของเด็ก: กรณีศึกษา ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), บทคัดย่อ.

พระมหาพงษ์รัช รัตนวชิโร (ถาวรธัชชัย) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารด้านวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุตั้งแต่ ๑๓ – ๑๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๖ ระดับชั้นเรียน มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๔ วุฒิการศึกษา นักธรรมชั้นตรี คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๓ และสถานที่ศึกษา โรงเรียนวัดเจติยงามปริยัติวิทยา คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗

๒. ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการบริหารด้านวิชาการของพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านกิจกรรมการสอน ด้านการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญระดับ ๐.๐๕ ได้แก่ ด้านการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรมด้านการวัดและประเมินผล ผลรวมทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ปัญหาการบริหารด้านวิชาการ ขาดการวางแผนจัดการหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียนครูบางท่านไม่ค่อยชำนาญในรายวิชาที่สอน ขาดงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ขาดการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และขาดการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการบริหารด้านวิชาการ วางแผนและจัดการหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียนสรรหาบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถในการสอน จัดหางบประมาณซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อเพิ่มทักษะแก่ผู้เรียน ควรมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายวิธีอย่างต่อเนื่อง^{๑๒๗}

พระกุศลสิน สุนทรสิริ (ศรีสุนทร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า

๑) ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านการจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านการวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ ด้านการบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ตามลำดับ

---

^{๑๒๗} พระมหาพงษ์รัช รัตนวชิโร (ถาวรธัชชัย), “การบริหารด้านวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

๒) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีเพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสิงห์บุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๓) ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการประชุมวางแผนงานกันเป็นประจำทุกภาคการศึกษา ควรเชิญผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านมาเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ และควรเปิดโอกาสให้ครู ผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ควรพัฒนาศักยภาพครูให้เท่าเทียมกันทุกด้าน ควรสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูผู้สอน และควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรเพิ่มเติมสื่อการสอนให้แก่ครู ควรพัฒนาศูนย์กลางการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้หลากหลายและควรเพิ่มตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาให้มากขึ้น และควรมีการสรุปผลการดำเนินงานเป็นข้อๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในปัจจุบัน ควรหาเทคนิคการวัดผลและประเมินผลแบบใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียน และควรมีวิธีการในการให้คะแนนแบบหลากหลาย^{๑๒๘}

พระบุญแดง ปภสโร (วิไลจิต) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์ ประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์ ประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ โดยภาพรวม ผู้บริหารและครูอาจารย์มีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามระดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และ ด้านการนิเทศภายใน ส่วนด้านอื่นๆ ผู้บริหารและครูอาจารย์มีความคิดเห็นในระดับปานกลางคือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านสื่อการเรียนการสอนและ ด้านห้องสมุดการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์ ประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์จำแนกตามเพศผู้บริหาร

---

^{๑๒๘} พระกุศลสิน สุนทรสิริ (ศรีสุนทร), “การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอมือง จังหวัดสิงห์บุรี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

และครูอาจารย์ ที่มีเพศ แตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ๕ ด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันคือ ด้านการนิเทศภายใน^{๑๒๙}

พระศรีพรณ โขติปญโญ (สุวรรณแสง) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า

๑. การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงจากมากไปหาน้อย ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ

๒. เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนมัธยมศึกษาจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ไม่แตกต่างกัน อายุ ประสบการณ์ทำงานและขนาดโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

โดยผู้บริหารที่มีโรงเรียนขนาดเล็ก มีการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลมากกว่าผู้บริหารที่มีโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่

๓. ผลการศึกษาพบว่า ควรมีแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนมัธยมศึกษา

(๑) ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรในการพัฒนาด้วยความยุติธรรมต่อเนื่อง

(๒) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นในการแสดงความต้องการพัฒนาของแต่ละบุคลากร

(๓) ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรให้เจริญก้าวหน้าในตำแหน่งตามความรู้ความสามารถแต่ละบุคคล^{๑๓๐}

พระอดิศักดิ์ สารโท (เดือนสั้นเทียะ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า

^{๑๒๙} พระบุญแดง ปกสโร (วิไลจิต), “การบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์ ประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

^{๑๓๐} พระศรีพรณ โขติปญโญ (สุวรรณแสง), “การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

๑. จากการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน ด้านการวางแผนกำลังบุคคล ส่วนด้านการพัฒนาบุคลากรและด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเดียวกันและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การบำรุงรักษาบุคลากร ตามลำดับ

๒. การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้บริหารควรเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องของบุคลากรให้ปฏิบัติอย่างทั่วถึง ควรพิจารณาจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานด้วยความเที่ยงธรรม ต่อหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนงานบริหารบุคลากร ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงานในการพัฒนาบุคลากรเพื่อผลการทำงานที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงของการพัฒนาบุคลากร และควรวางแผนบุคลากรด้วยความเป็นธรรมต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติงานทุกๆ ด้าน^{๑๓๑}

เมย์ อำนวยพันธุ์วิไล ได้ศึกษาวิจัย เรื่องวิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนชาวนวลักษณ์ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรในการวิจัยมีความคิดเห็นต่อวิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนชาวนวลักษณ์ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดกำแพงเพชร ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๕๐ เป็นครูผู้สอน จำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๑๐ มีอายุการปฏิบัติงาน ๙ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๕๐ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อวิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนชาวนวลักษณ์ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดกำแพงเพชร ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ ด้านวิมังสา

---

^{๑๓๑} พระอดิศักดิ์ สารโท (เดือนสั้นเหิยะ), "การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา", *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

จำแนกตามตำแหน่ง อายุ อายุการปฏิบัติงาน พบว่าความคิดเห็นต่อ วิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนชาวนวลักษณ์ อำเภอลำปางเพชร์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน แต่มีความเพียงพอที่จะใช้อนุมานไปยังประชากรกลุ่มใหญ่ได้ อย่างไรก็ตามเมื่อแบ่งเป็นกลุ่มย่อยขนาดเล็กจึงทำให้มีผลต่อการปฏิเสธหรือยอมรับสมมติฐาน กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กที่สามารถนำมาใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) $n \geq 30$ หมายความว่าขนาดตัวอย่างที่นำมาหาค่าสถิติเชิงอนุมานได้จะต้องมีขนาดตัวอย่าง ($n \geq 30$) วิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนชาวนวลักษณ์ อำเภอลำปางเพชร์ นั้นผู้บริหารและครูผู้สอนต้องมีความร่วมมือร่วมใจกัน เต็มใจเสียสละและอดทน ใช้สติปัญญาใคร่ครวญหาแนวทางหรือวิธีในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ในการบริหารจัดการ ในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบริบทของทรัพยากรด้านต่างๆ ขาดแคลน^{๑๓๒}

๒.๕.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

แบล็ก (Blacks) ได้ศึกษาวิจัย “รูปแบบของงานสำหรับผู้ทำหน้าที่การบริหารบุคคลภายในระบบโรงเรียนชุมชนในมลรัฐแคโรไลนาเหนือ (North Carolina) สหรัฐอเมริกา”^{๑๓๓} พบว่า

๑. การบริหารบุคคล ของโรงเรียนยังอยู่ในช่วงของการพัฒนา แต่ยังล่าช้ากว่าการบริหารบุคคลของหน่วยงานอื่นๆ

๒. ถึงแม้ว่าบุคลากรที่รับผิดชอบด้านบริหารบุคคลจะมีพื้นฐานความรู้สูงก็ตาม แต่ในด้านวิชาการแล้ว เขาเหล่านั้นก็ยังไม่พร้อมในด้านการบริหารบุคคล จึงต้องให้บุคคลเหล่านั้นฝึกทักษะความชำนาญ ไม่ว่าจะเป็นด้านการฝึกอบรมในลักษณะประจำการ หรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน

๓. การบริหารบุคคลของโรงเรียนจำเป็นต้องกำหนดความสำคัญก่อนหลังโดยเฉพาะงบประมาณและการวางตัวทำงาน หรือตำแหน่งของบุคลากร

๔. ถ้าอาศัยรูปแบบการพัฒนางานองค์กร หรือบุคลากรของภาคธุรกิจเอกชนเป็นตัวอย่างการบริหารบุคคลของโรงเรียนเป็นงานที่เป็นไปได้^{๑๓๓}

^{๑๓๒} เมย์ อำนวยพันธ์วิไล, “วิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนชาวนวลักษณ์ อำเภอลำปางเพชร์ จังหวัดลำปางเพชร์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

^{๑๓๓} แบล็ก Blank, E.B., “A Model Job Description For Personnel Administrator position in North Carolina Public School System”, North Carolina, (The University of North Carolina at Greensboro, 1991), p. 27.

สโลน (Sloane) ได้ติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนแห่งรัฐไมอามี ซึ่งผ่านการอบรมระยะสั้น โดยการพิจารณาจากความรู้ที่ได้รับ ทักษะที่ปรากฏและการปฏิบัติงานเฉพาะอย่างเปรียบเทียบกับตัวอย่างอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งไม่ได้ผ่านการอบรมแต่ได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาสาระของการฝึกอบรมจากเอกสารต่าง ๆ ผลการศึกษาวิจัยพบว่ากลุ่มผู้บริหารโรงเรียนที่ผ่านการฝึกอบรมได้รับความรู้ในเรื่องการปฏิบัติงานมากขึ้น และมีทัศนคติเปลี่ยนไปในทางบวก ซึ่งส่งผลสำเร็จในการทำงาน รวมทั้งมีทักษะในการปฏิบัติงานเฉพาะ และสามารถนำไปใช้อย่างได้ผล ส่วนกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาสาระของการฝึกอบรมด้วยตนเองมีแนวโน้มที่จะได้รับความรู้เปลี่ยนแปลงทัศนคติ และมีทักษะการปฏิบัติงานเฉพาะอย่างน้อยกว่าผู้บริหารที่ผ่านการฝึกอบรม โดยเฉพาะ^{๑๓๔}

บราวน์ (Brown) ได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ในมลรัฐทางภาคเหนือของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์ เพื่อต้องการทราบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทและความรับผิดชอบของครูใหญ่อย่างไร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น ดังนี้

๑) ครูใหญ่ควรช่วยเหลือครูได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการของโรงเรียนและ การพัฒนาเด็กนักเรียนในทุกด้าน ตลอดระยะเวลาที่เด็กกำลังเรียนอยู่ในโรงเรียน

๒) ครูใหญ่ควรเปิดโอกาสให้ชุมชน และบุคลากรภายในโรงเรียนได้รู้เห็น รับทราบการปฏิบัติงานของครูใหญ่

๓.) ครูใหญ่ควรมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน โดยปฏิบัติงานร่วมกับครูและนักเรียนในชั้นเรียน

๔.) นวัตกรรมและเทคโนโลยี มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูใหญ่ จากการเป็นผู้สั่งการมาเป็นผู้ประสานงาน และมีการทำงานเป็นคณะมากยิ่งขึ้น^{๑๓๕}

แมกนุสัน (Magnuson) อ้างถึงใน ภาวินี ชินคา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน พบว่า ควรมีคุณลักษณะทางด้านส่วนตัว คือ ควรมีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ มีอารมณ์มั่นคง มีความรอบรู้ มีความเป็นกันเอง มีอารมณ์ขันเปิดเผย เข้าใจง่าย มีความเยือกเย็นและรู้จักเห็นใจผู้อื่น และคุณลักษณะด้านวิชาชีพ เช่น มี

^{๑๓๔} สโลน Sloane, Etta K. . “Principals and Inservice Training : KnowledgeAttitude and Mainstreaming Practices,” (Dissertation Abstracts International,1983), p 38-A.

^{๑๓๕} Brown, Royal T. “Changing Roles and Responsibilities of the Elementary SchoolPrincipals”,Dissertation Abstracts International. 5 (4) : October, 1974.

ความสามารถติดต่อกับผู้อื่นได้ดี มีความรู้ในการบริหารดี รู้จักการมอบหมายงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีความสามารถในการตัดสินใจที่ดี มีความสามารถต่อการรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่นได้ดี มีการวางแผนงานและการจัดหน่วยงานที่ดี ให้ความสำคัญต่อผู้ร่วมงาน รู้จักใช้อำนาจอย่างเหมาะสม^{๑๓๖}

แมคคาร์ธี (McCathy) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐนิวเจอร์ซีย์ (New Jersey) จากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชาและครู ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มครูมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการเกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานวิชาการ เรื่อง การสังเกตการสอน การวัดและการประเมินผลการศึกษา การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารด้านวิชาการ และความรับผิดชอบในการตัดสินใจของคณะกรรมการนอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรจะมีบทบาท มีความรับผิดชอบและบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด^{๑๓๗}

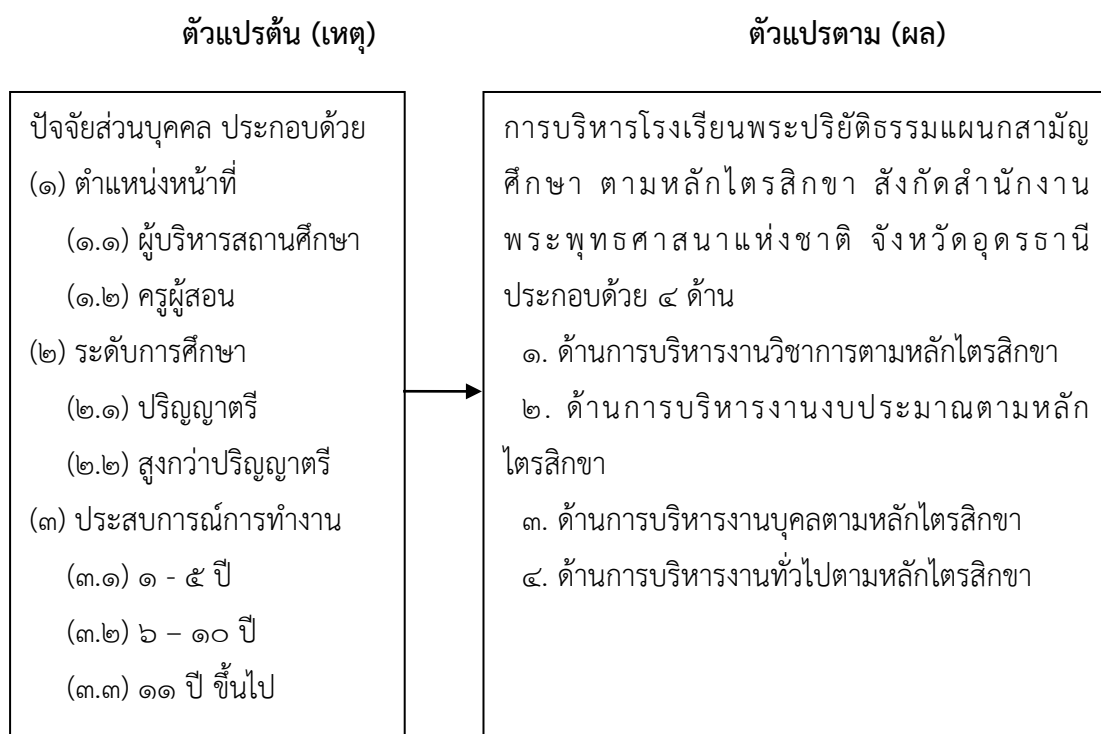
---

^{๑๓๖} แมกนุสัน (Magnuson), อ้างถึงใน ภาวินี ชินคา, “รูปแบบการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสา นักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๔๘), หน้า ๕๒.

^{๑๓๗} McCathy, Water M. (1991). The role of the Secondary School Princile in New jersey: Dissertation Abstracts International. (32)2 (August): 705-A.

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ไว้ดังนี้

แผนภาพ ที่ ๒.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี มีลำดับขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) นำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี มีสาระครอบคลุมครบถ้วน เหมาะสมสำหรับนำไปพัฒนาต่อไป

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ในปีการศึกษา ๒๕๖๑ แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๑๐๐ รูป/คน และครูผู้สอน จำนวน ๑๔๙ รูป/คน รวมทั้งสิ้น จำนวน ๒๔๙ รูป/คน โดยจำแนกได้ ดังนี้

(๑) ตำแหน่งหน้าที่

(๑.๑) ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน ๑๐๐	รูป/คน

(๑.๒) ครูผู้สอน	จำนวน ๑๔๙	รูป/คน

(๒) ระดับการศึกษา

(๒.๑) ปริญญาตรี	จำนวน ๒๐๙	รูป/คน

(๒.๒) สูงกว่าปริญญาตรี	จำนวน ๔๐	รูป/คน

(๓) ประสบการณ์การทำงาน

(๓.๑) ๑ - ๕ ปี	จำนวน ๑๓๐	รูป/คน

(๓.๒) ๖ - ๑๐ ปี	จำนวน ๖๕	รูป/คน

(๓.๓) ๑๑ ปี ขึ้นไป	จำนวน ๕๔	รูป/คน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ในปีการศึกษา ๒๕๖๑ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ แครซีและมอร์แกน (R.V.Krejcie & D.W.Morgan)^๑ ได้กลุ่มตัวอย่างเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๕๐ รูป/คน และครูผู้สอน จำนวน ๑๐๒ รูป/คน รวมทั้งสิ้น จำนวน ๑๕๒ รูป/คน โดยจำแนก ดังนี้

(๑) ตำแหน่งหน้าที่

(๑.๑) ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน ๕๐	รูป/คน

(๑.๒) ครูผู้สอน	จำนวน ๑๐๒	รูป/คน

(๒) ระดับการศึกษา

(๒.๑) ปริญญาตรี	จำนวน ๑๒๒	รูป/คน

(๒.๒) สูงกว่าปริญญาตรี	จำนวน ๓๐	รูป/คน

(๓) ประสบการณ์การทำงาน

(๓.๑) ๑ - ๕ ปี	จำนวน ๖๒	รูป/คน

(๓.๒) ๖ - ๑๐ ปี	จำนวน ๕๐	รูป/คน

(๓.๓) ๑๑ ปี ขึ้นไป	จำนวน ๔๐	รูป/คน

---

^๑ Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970). Determinining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. v. 30, 607-610.

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพ	ประชากร (รูป/คน)	กลุ่มตัวอย่าง (รูป/คน)
๑. ตำแหน่งหน้าที่		
๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษา	๑๐๐	๕๐
๑.๒ ครูผู้สอน	๒๐๐	๑๐๒
รวม	๒๔๙	๑๕๒
๒. ระดับการศึกษา		
๒.๑ ปริญญาตรี	๒๐๙	๑๒๒
๒.๒ สูงกว่าปริญญาตรี	๔๐	๓๐
รวม	๒๔๙	๑๕๒
๓. ประสบการณ์การทำงาน		
๓.๑ ๑ – ๕ ปี	๑๓๐	๖๒
๓.๒ ๖ – ๑๐ ปี	๖๕	๕๐
๓.๓ ๑๑ ปีขึ้นไป	๕๔	๔๐
รวม	๒๔๙	๑๕๒

๓.๒.๓ กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยกำหนด กลุ่มเป้าหมาย เพื่อการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยใช้เทคนิคในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือแบบเป็นทางการ(Structured Interview of Formal interview) โดยกำหนดเกณฑ์ หรือ คุณสมบัติของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้คือ เป็น ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์ มีความรู้ด้าน หลักการบริหารการศึกษา ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

๓.๒.๓.๑ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน ๖ รูป ได้แก่

- ๑) พระครูสังฆรักษ์ธงชัย จิตตสํวโร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาอุตรดิตถ์วิทยา (วัดสุวรรณนุกการาม)
- ๒) พระครูชินวรวิวัฒน์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดบุรพา

๓) พระใบฎีกาขวัญชัย จรณสมปนโน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดโสมนัสสัณตยาราม

๔) พระมหานิรุจน์ กิตติธโร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดศรีนทรवास

๕) พระจิราณวัตร กนตสีโล โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สวัดวิทยา (วัดสระมนี)

๖) พระมหาสายบัว กิตติโสภโณ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสุนทรประดิษฐ์วิทยาลัย

๓.๒.๓.๒ ครูผู้สอน จำนวน ๖ รูป/คน ได้แก่

๑) นางสาวพุลศรี น้อมระวี โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาอุตรดิตถ์วิทยา

๒) พระครูบรรพตสิริธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดบุรพา

๓) พระธรรมาวุฒิ พลญาโณ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดโสมนัสสัณตยาราม

๔) นายวุฒิพล จังพล โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาวัดศรีนทรवास

๕) พระครูสันติธีราภรณ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สวัดวิทยา (วัดสระมนี)

๖) พระสมสมัย ดิ้นแหว โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสุนทรประดิษฐ์วิทยาลัย

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ ตามรูปแบบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Research) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๓.๑ แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกรอบงานของการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี เพื่อใช้เก็บข้อมูล ในการวิจัย มี ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป /สถานภาพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็น แบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นมา

ตราส่วนประเมินค่า (numerical Rating scale)^๒ มี ๕ ระดับ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับการปฏิบัติ ดังนี้

๕	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติงานระดับมากที่สุด
๔	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติงานระดับมาก
๓	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติงานระดับปานกลาง
๒	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติงานระดับน้อย
๑	หมายถึง	มีผลการปฏิบัติงานระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

๓.๓.๒ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม

ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๓.๓.๒.๑ ศึกษา หลักการ ทฤษฎีการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๓.๓.๒.๒ กำหนดกรอบ แนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓.๓.๒.๓ กำหนดวัตถุประสงค์ ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอ คำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๓.๓.๒.๔ สร้างเครื่องมือ

๓.๓.๒.๕ เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ไว้ดังนี้

(๑) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ได้แก่ ผศ.ดร.รัชณี จรุงศิริวัฒน์ วุฒิการศึกษา, Ed.D.(Research study),ค.ม.,(การประถมศึกษา), ศษ.บ.(ศึกษาศาสตร์) ตำแหน่งอาจารย์ประจำหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

---

^๒ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวิริยาสาน, ๒๕๓๕), หน้า ๙๙-๑๐๐.

(๒) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ ดร.สังวาลย์ เพ็ญยะ วุฒิการศึกษา ,ปร.ด.(บริหารการศึกษา),ศษ.ม.(บริหารการศึกษา),คบ. (สังคมศึกษา) ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

(๓) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ได้แก่ ดร.สุนทร สายคำ วุฒิการศึกษา,พธ.ด.(พุทธบริหารการศึกษา),ศษ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา) ,ปว.ค. ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ,อส.บ. (วิศวกรรมไฟฟ้า) ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

(๔) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักธรรม ได้แก่ พระครูสโมธานเขตคณารักษ์ ดร.,วุฒิกศึกษา ปร.ด.(การบริหารการศึกษา), Ph.D.(Social Sciences),M.A.(Philosophy),พธ.บ.(ศาสนา) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการหลักสูตร,อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

(๕) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ได้แก่ ดร. สมปอง ชาสิ่งแก้ว วุฒิการศึกษา กศ.บ. (เคมี-บริหารการศึกษา),ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา), ปร.ด. (การบริหารการศึกษา) ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๓.๓.๒.๖ นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่

กลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรง (Alpha coefficient)ของเครื่องมือ

๓.๓.๒.๗ ปรับปรุงแก้ไข

๓.๓.๒.๘ จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์

๓.๓.๒ แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยสัมภาษณ์จากผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ตามที่ได้ระบุไว้ข้างต้นการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๓.๒.๑ ศึกษาเอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

๓.๓.๒.๒ กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ตามเอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นกรอบกำหนดการสร้างแบบสัมภาษณ์

๓.๓.๒.๓ สร้างแบบสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา เพื่อครอบคลุมการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของผู้บริหาร โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนนิยามศัพท์เป็นกรอบกำหนด

๓.๓.๒.๔ นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

๓.๓.๒.๕ นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษานำเสนอผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อที่จะ นำข้อมูลที่ได้รับการพิจารณาและข้อเสนอแนะด้านต่างๆ จากผู้เชี่ยวชาญมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมกับงานวิจัยที่ต้องการทราบข้อมูล

๓.๓.๒.๖ ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามที่ยุเชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะ

๓.๓.๒.๗ นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะไว้มาปรับปรุงแก้ไขนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๓.๓.๒.๘ ขอหนังสือออกขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากศูนย์บัณฑิตเพื่อเก็บ ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ

๓.๓.๒.๙ นำแบบสัมภาษณ์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์จากศูนย์บัณฑิตเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๓.๔.๑ ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลและหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์จากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๓.๔.๒ ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล และหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ทั้ง ๒๐ โรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ทั้ง ๒๐ โรงเรียน เพื่อการศึกษาวิจัยระหว่างวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑ – ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑

๓.๔.๓ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกจ่ายแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ทั้ง ๒๐ โรงเรียน ได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด ๑๕๒ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ แบบสัมภาษณ์ทั้งหมด ๑๒ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

๓.๕.๑.๑ นำแบบสอบถามมาตรวจแล้วคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์และถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์

๓.๕.๑.๒ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์

๓.๕.๑.๓ การวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม

(๑) ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม/สถานภาพ วิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage)

(๒) ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

(๓) แปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยยึดเกณฑ์^๓ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

(๔) ทดสอบสมมติฐาน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยใช้สถิติตามลักษณะของตัวแปร คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองตัว และการทดสอบเอฟ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(F-

^๓ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า

test / One way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามตัวขึ้นไป และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

(๕) วิเคราะห์และสรุปผลแบบสอบถามปลายเปิด และข้อเสนอแนะอื่นๆ

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้ แล้วนำเสนอผลการวิจัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖.๑ สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (percentage)

๓.๖.๒ สถิติวิเคราะห์ ได้แก่

๑) การหาค่าเฉลี่ย (Mean)

๒) การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี” เป็นการศึกษาแบบผสม (Mixed Methods) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

๔.๓ ข้อเสนอแนะแนวทาง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน จำนวน ๒๔๙ รูป/คน แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม และคำร้อยละ ดังตารางที่ ๔.๑

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๒๔๙)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑. ตำแหน่งหน้าที่		
๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษา	๑๐๐	๔๐.๑๖
๑.๒ ครูผู้สอน	๑๔๙	๕๙.๘๔
รวม	๒๔๙	๑๐๐.๐๐
๒. ระดับการศึกษา		
๒.๑ ปริญญาตรี	๔๐	๑๖.๐๖
๒.๒ สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป	๒๐๙	๘๓.๙๔
รวม	๒๔๙	๑๐๐.๐๐
๓. ประสบการณ์การทำงาน		
๓.๑ ระยะ ๑ – ๕ ปี	๑๓๐	๕๒.๒๑
๓.๒ ระยะ ๖ – ๑๐ ปี	๖๕	๒๖.๑๐
๓.๓ ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	๕๔	๒๑.๖๙
รวม	๒๔๙	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๘๔ รองลงมาเป็นผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๑๖ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐๖ รองลงมาเป็นระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๙๔ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นระยะ ๑ – ๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๒๑ รองลงมาคือ ระยะ ๖ – ๑๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๑๐ ตามลำดับ และระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๖๙

๔.๒ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ ๔.๒ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัด
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม และรายด้าน ดังนี้

(n=๒๔๙)

ข้อที่	การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี	ระดับการปฏิบัติ			
		($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
๑	ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา	๔.๔๖	๐.๗๗	มาก	๑
๒	ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา	๔.๔๕	๐.๗๖	มาก	๒
๓	ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา	๔.๔๕	๐.๗๘	มาก	๓
๔	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา	๔.๔๓	๐.๗๖	มาก	๔
รวมเฉลี่ย		๔.๔๕	๐.๗๗	มาก	

จากตารางที่ ๔.๒ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม และรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๕, S.D. = ๐.๗๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ข้อที่ข้อที่มากที่สุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๖, S.D. = ๐.๗๗) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๕, S.D. = ๐.๗๖) และ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากเท่ากัน ($\bar{X}$ = ๔.๔๕, S.D. = ๐.๗๘) ตามลำดับ ส่วนที่น้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๓, S.D. = ๐.๗๖)

ตารางที่ ๔.๓ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา และรายชื่อ

(n=๒๔๙)

ข้อที่	การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา	ระดับการปฏิบัติ			
		($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
๑.	มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น	๔.๔๘	๐.๗๓	มาก	๑
๒.	มีการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างหลากหลายและให้เกิดประสิทธิผล	๔.๔๕	๐.๘๐	มาก	๒
๓.	มีการกำหนดหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม	๔.๔๔	๐.๗๓	มาก	๓
๔.	มีการวางแผนงานด้านวิชาการโดยการมีส่วนร่วม	๔.๔๔	๐.๗๘	มาก	๔
๕.	มีการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ และตรวจสอบได้	๔.๔๓	๐.๔๘	มาก	๕
๖.	การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ	๔.๔๓	๐.๗๗	มาก	๖
๗.	ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง	๔.๔๓	๐.๗๘	มาก	๗
๘.	มีระบบการวัดผลและประเมินผลอย่างถูกต้องเชื่อถือได้	๔.๔๒	๐.๘๔	มาก	๘
๙.	มีการนิเทศการศึกษาให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	๔.๔๑	๐.๘๕	มาก	๙
๑๐.	มีการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล	๔.๓๙	๐.๘๓	มาก	๑๐
รวมเฉลี่ย		๔.๔๓	๐.๗๖	มาก	๔

จากตารางที่ ๔.๓ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๓, S.D. = ๐.๗๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มากที่สุดคือ มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๘, S.D. = ๐.๗๓) รองลงมา คือ มีการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างหลากหลายและให้เกิดประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๕, S.D. = ๐.๘๐) มีการกำหนดหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๔, S.D. = ๐.๗๓) มีการวางแผนงานด้านวิชาการโดยการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๔, S.D. = ๐.๗๘) มีการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ และตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๓, S.D. = ๐.๔๘) การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๓, S.D. = ๐.๗๗) ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๓, S.D. = ๐.๗๘) มีระบบการวัดผลและประเมินผลอย่างถูกต้องเชื่อถือได้ มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๒, S.D. = ๐.๘๔) และมีการนิเทศการศึกษาให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๑, S.D. = ๐.๘๕) ตามลำดับ ส่วนข้อที่น้อยที่สุด คือ มีการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๓๙, S.D. = ๐.๘๓)

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา จะต้องมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างหลากหลาย มีการกำหนดหลักสูตรของสถานศึกษา มีการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างมีมาตรฐานและส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจะต้องนำหลักไตรสิกขามาบูรณาการประยุกต์ใช้ในงานวิชาการจึงมีส่วนในการที่จะบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้เจริญก้าวหน้า คือ ศีล การประพฤติดี มีระเบียบวินัย การบริหารงานวิชาการโดยมีขั้นตอน มีระเบียบวินัยจะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่น การนิเทศ การแนะแนว เป็นต้น ต้องใช้ศีล คือ เน้นการมีวินัย การจัดระเบียบในการบริหารงาน สมาธิ การตั้งใจทำงาน เอาใจใส่ในการทำงาน มีสมาธิในการทำงาน เพียรพยายามจนงานนั้นสำเร็จไปได้ด้วยดี ปัญญา คือ การรู้จักจริงในการทำงาน เข้าใจในบริบทของงานที่ตนทำ เมื่อรู้ในการบริหารงานแล้ว จะทำให้เข้าใจงานและรักงานที่ทำ ทำให้งานออกมาดีไม่สุกเอาเผากิน

ตารางที่ ๔.๔ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัด
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงานงบประมาณ
ตามหลักไตรสิกขา และรายชื่อ

(n=๒๔๙)

ข้อ ที่	การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา	ระดับการปฏิบัติ			
		($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
๑.	มีการควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุให้ เหมาะสมกับผู้รับบริการทางการศึกษา	๔.๕๐	๐.๗๔	มาก	๑
๒.	มีการรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณและ ตรวจสอบได้	๔.๔๘	๐.๗๓	มาก	๒
๓.	มีการวางแผนการจัดการพัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ใน การศึกษา เพื่อให้ครบถ้วน เข้าถึงต่อผู้รับบริการ	๔.๔๗	๐.๗๘	มาก	๓
๔.	การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายงบประมาณ เหมาะสม คุ่มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด	๔.๔๖	๐.๗๔	มาก	๔
๕.	การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล	๔.๔๖	๐.๗๕	มาก	๕
๖.	มีการจัดทำแผนงบประมาณเพื่อใช้ในการศึกษาให้ ได้ประโยชน์มากที่สุด	๔.๔๖	๐.๗๗	มาก	๖
๗.	มีการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อพัฒนา สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและได้ประโยชน์แก่ ผู้เรียน	๔.๔๕	๐.๗๖	มาก	๗
๘.	มีการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างมี ระบบและได้มาตรฐาน	๔.๔๕	๐.๘๑	มาก	๘
๙.	การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน เป็นไปอย่างมีระบบและระเบียบ	๔.๔๔	๐.๗๘	มาก	๙
๑๐	การจัดทำบัญชีการเงิน เกี่ยวกับรายรับ รายจ่ายมี ระบบ ระเบียบสามารถตรวจสอบได้	๔.๔๓	๐.๘๓	มาก	๑๐
รวมเฉลี่ย		๔.๔๖	๐.๗๗	มาก	๑

จากตารางที่ ๔.๔ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงานงบประมาณ ตามหลักไตรสิกขา พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๖, S.D. = ๐.๗๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มากที่สุดคือ มีการควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุให้เหมาะสมกับผู้รับบริการทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๕๐, S.D. = ๐.๗๔) รองลงมาคือ มีการรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณและตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๘, S.D. = ๐.๗๓) มีการวางแผนการจัดการพัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา เพื่อให้ครบถ้วน เข้าถึงต่อผู้รับบริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๗, S.D. = ๐.๗๘) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายงบประมาณเหมาะสม คุ่มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๖, S.D. = ๐.๗๔) การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๖, S.D. = ๐.๗๕) มีการจัดทำแผนงบประมาณเพื่อใช้ในการศึกษาให้ได้ประโยชน์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๖, S.D. = ๐.๗๗) มีการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและได้ประโยชน์แก่ผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๕, S.D. = ๐.๗๖) มีการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างมีระบบและได้มาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๕ S.D. = ๐.๘๑) การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงินเป็นไปอย่างมีระบบและระเบียบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๔, S.D. = ๐.๗๘) ตามลำดับ ส่วนข้อที่น้อยที่สุด คือ การจัดทำบัญชีการเงิน เกี่ยวกับรายรับ รายจ่ายมีระบบ ระเบียบสามารถตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๓, S.D. = ๐.๘๓)

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ พบว่า ด้านการบริหารงานงบประมาณ ตามหลักไตรสิกขา จะต้องเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน เป็นการพึงระวังในการใช้เงินงบประมาณให้เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม ทำให้งบประมาณของสถานศึกษา มีการจัดสรรอย่างลงตัว ดังนั้นจึงต้องใช้ ศิล เพื่อให้ระวัง สำรวมกาย คือความประพฤติที่จะมีการทุจริตในหน้าที่ ใช้ สมาธิ ในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล เพราะสมาธิ คือ การมั่นคงในการทำงาน จดจ่ออยู่กับงานที่ทำ จึงจะตรวจสอบผลได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ ใช้ปัญญา เพื่อวิเคราะห์ พัฒนานโยบายการจัดสรรเพื่อการศึกษา ทำแผนเพื่อการเบิกจ่ายงบประมาณ มีการจัดสรรให้เพียงพอและเหมาะสม

ตารางที่ ๔.๕ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา และรายชื่อ

(n=๒๔๙)

ข้อ ที่	การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา	ระดับการปฏิบัติ			
		($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
๑.	การจัดสรรอัตรากำลังครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความเพียงพอต่อสถานศึกษา	๔.๕๒	๐.๗๓	มากที่สุด	๑
๒.	มีการส่งเสริมการประเมินครูและบุคลากรทางการ ศึกษาอย่างต่อเนื่อง	๔.๕๐	๐.๗๐	มาก	๒
๓.	มีการส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับครูและ บุคลากรทางการศึกษา	๔.๔๙	๐.๗๔	มาก	๓
๔.	มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร ทางการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง	๔.๔๖	๐.๗๖	มาก	๔
๕.	มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ วิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษา	๔.๔๖	๐.๗๗	มาก	๕
๖.	มีการจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติของครู และบุคลากรทางการศึกษา	๔.๔๕	๐.๗๕	มาก	๖
๗.	มีการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา	๔.๔๔	๐.๘๒	มาก	๗
๘.	การลาทุกประเภทของครูและบุคลากรมีหลักฐาน เป็นรูปธรรม	๔.๔๑	๐.๘๐	มาก	๘
๙.	มีการส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับครู และบุคลากรทางการศึกษา	๔.๔๐	๐.๗๘	มาก	๙
๑๐.	มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อ สร้างสมรรถนะในการทำงาน	๔.๓๙	๐.๗๕	มาก	๑๐
รวมเฉลี่ย		๔.๔๕	๐.๗๖	มาก	๒

จากตารางที่ ๔.๕ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๕, S.D. = ๐.๗๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มากที่สุดคือ การจัดสรรอัตรากำลังครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเพียงพอต่อสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = ๔.๕๒, S.D. = ๐.๗๓) รองลงมาคือ มีการส่งเสริมการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๕๐, S.D. = ๐.๗๐) มีการส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๙, S.D. = ๐.๗๔) มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๖, S.D. = ๐.๗๖) มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๖, S.D. = ๐.๗๗) มีการจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๕, S.D. = ๐.๗๕) มีการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือนให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๔, S.D. = ๐.๘๒) การลาทุกประเภทของครูและบุคลากรมีหลักฐานเป็นรูปธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๑, S.D. = ๐.๘๐) และมีการส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๐, S.D. = ๐.๗๘) ตามลำดับ ส่วนข้อที่น้อยที่สุดคือ มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างสมรรถนะในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = ๔.๓๙, S.D. = ๐.๗๕)

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา จะต้องประพฤติตนให้ถูกต้องดังาม มีวินัย มีระเบียบแบบแผนที่ดีในการบริหารงาน สร้างคุณธรรมจริยธรรมและความซื่อสัตย์ในตนเองและผู้อื่น เพื่อการพัฒนาบุคลากรและหน่วยงานให้เป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นต้องบริหารงานบุคคลที่สามารถนำมาสงเคราะห์ได้ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล เป็นสิ่งที่จะต้องประพฤติให้ถูกต้องตามกฎระเบียบหรือแบบแผนที่วางเอาไว้ในองค์กร การจะพัฒนาบุคคลหรือบุคลากร จะต้องพัฒนาตั้งแต่ความประพฤติ จรรยาบรรณ และคุณธรรมจริยธรรม บุคลากรจึงจะมีคุณภาพทางความประพฤติ สมาธิ เป็นสิ่งที่บุคลากรจะต้องมีในการทำงานขาดไม่ได้ ถ้าไม่มีสมาธิในการทำงาน การบริหารงานก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากออกมาก็ไม่สวย ไม่มีคุณภาพ ปัญญา จึงเป็นบ่อเกิดของความสำเร็จ เพราะถ้าปัญญาคือความรู้แจ้งและเข้าใจในการทำงาน ความสำเร็จก็จะมีสูง งานออกมาดี มีคุณภาพ

ตารางที่ ๔.๖ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา และรายชื่อ

(n=๒๔๔)

ข้อ ที่	การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา	ระดับการปฏิบัติ			
		($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
๑.	การวางแผนการบริหารงานการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ	๔.๕๖	๐.๗๓	มากที่สุด	๑
๒.	มีงานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา	๔.๕๓	๐.๗๒	มากที่สุด	๒
๓.	มีการจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล	๔.๕๑	๐.๗๕	มากที่สุด	๓
๔.	การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ	๔.๔๘	๐.๗๗	มาก	๔
๕.	มีการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	๔.๔๗	๐.๗๔	มาก	๕
๖.	มีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีที่ดีและมีคุณภาพเพื่อการศึกษา	๔.๔๕	๐.๗๗	มาก	๖
๗.	มีการดำเนินงานธุรการและจัดทำเอกสารอย่างมีระบบ ระเบียบ	๔.๔๑	๐.๘๔	มาก	๗
๘.	การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ	๔.๓๖	๐.๘๓	มาก	๘
๙.	มีการจัดทำสำมะโนผู้เรียนอย่างมีระบบ ระเบียบ และตรวจสอบง่าย	๔.๓๕	๐.๗๘	มาก	๙
๑๐.	มีการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้ออำนวยแก่การเรียนรู้ของผู้เรียน	๔.๓๕	๐.๘๖	มาก	๑๐
รวมเฉลี่ย		๔.๔๕	๐.๗๘	มาก	๓

จากตารางที่ ๔.๖ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มากที่สุดคือ การวางแผนการบริหารงานการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.73) รองลงมาคือ มีงานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.72) มีการจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.75) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.77) มีการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.74) มีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีที่ดีและมีคุณภาพเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.77) มีการดำเนินงานธุรการและจัดทำเอกสารอย่างมีระบบระเบียบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.84) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.83) และมีการจัดทำสำมะโนผู้เรียนอย่างมีระบบ ระเบียบ และตรวจสอบง่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ ส่วนข้อที่น้อยที่สุด คือ มีการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้ออำนวยแก่การเรียนรู้ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.86)

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และนำมาสังเคราะห์กับข้อมูลเชิงปริมาณ มีผลดังนี้ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา จะต้องการพัฒนางาน พัฒนาคณะพัฒนาคน และพัฒนาสังคมหรือองค์กร ให้ดีงาม เจริญก้าวหน้า มีระบบระเบียบแบบแผน ทำให้บุคคลหรือองค์กรจัดการบริหารงานเป็นไปอย่างราบรื่นไม่สะดุด ดังนั้นจะต้องสังเคราะห์เข้าในหลักไตรสิกขา คือ ศีล การประพฤติตนให้ถูกต้องดีงาม การมีวินัยของบุคคลและองค์กร มีคุณธรรมจริยธรรมและมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดถึงหน่วยงานและองค์กร สมาธิ ความตั้งมั่นในการบริหารงาน มีจิตใจที่เข้มแข็งสู้งาน มีความเพียรพยายาม มีความมั่นคง แน่วแน่จดจ่อในการทำงาน เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้ ปัญญา การพัฒนางาน พัฒนาคณะพัฒนาคน และพัฒนาสังคมหรือองค์กร มีความสามารถ มีไหวพริบปฏิภาณในการบริหารงาน จำแนกงาน วิเคราะห์งาน และจัดงานให้เข้ากับบุคคล เพื่อให้งานนั้นมีความเสร็จสมบูรณ์ถูกต้อง และดำเนินการไปอย่างราบรื่นไม่สะดุด มีเข้าใจในงานที่จะทำหรือให้คนอื่นทำ ก็จะทำให้การทำงานหรือบริหารงานเป็นไปอย่างเรียบร้อยเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๔.๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

๔.๓.๑ ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี มีดังนี้ คือ ๑) ควรมีระบบการวัดผลและประเมินผลอย่างถูกต้องเชื่อถือได้ ๒) ควรมีการนิเทศการศึกษาให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๓) ควรมีการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ๔) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายงบประมาณเหมาะสม คุ่มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด ๕) มีการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างมีระบบและได้มาตรฐาน ๖) การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน เป็นไปอย่างมีระบบและระเบียบ ๗) มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างสมรรถนะในการทำงาน ๘) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ๙) มีการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือนให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ๑๐) มีการส่งเสริมการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ๑๑) มีงานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา ๑๒) มีการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และนำมาสังเคราะห์กับข้อมูลเชิงปริมาณ มีผลดังนี้ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี จะต้องการพัฒนางาน พัฒนาตน พัฒนาคน และพัฒนาสังคมหรือองค์กร ให้ดีงาม เจริญก้าวหน้า มีระบบระเบียบแบบแผน ทำให้บุคคลหรือองค์กรจัดการบริหารงานเป็นไปอย่างราบรื่นไม่สะดุด ดังนั้นจะต้องสังเคราะห์เข้าในหลักไตรสิกขา คือ ศีล การประพฤติตนให้ถูกต้องดีงาม การมีวินัยของบุคคลและองค์กร มีคุณธรรมจริยธรรมและมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดถึงหน่วยงานและองค์กร สมาธิ ความตั้งมั่นในการบริหารงาน มีจิตใจที่เข้มแข็งสู้งาน มีความเพียรพยายาม มีความมั่นคง แน่วแน่จดจ่อในการทำงาน เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้ ปัญญา การพัฒนางาน พัฒนาตน พัฒนาคน และพัฒนาสังคมหรือองค์กร มีความสามารถ มีไหวพริบปฏิภาณในการบริหารงาน จำแนกงาน วิเคราะห์งาน และจัดงานให้เข้ากับบุคคล เพื่อให้งานนั้นมีความเสร็จสมบูรณ์ถูกต้อง และดำเนินการไปอย่างราบรื่นไม่สะดุด มีเข้าใจในงานที่จะทำหรือให้คนอื่นทำ ก็จะทำให้การทำงานหรือบริหารงานเป็นไปอย่างเรียบร้อยเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี (๒) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ การบริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๕$, S.D. = ๐.๗๗) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X} = ๔.๔๖$, S.D. = ๐.๗๗) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X} = ๔.๔๕$, S.D. = ๐.๗๖) ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X} = ๔.๔๕$, S.D. = ๐.๗๘) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X} = ๔.๔๓$, S.D. = ๐.๗๖)

๕.๑.๑.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก รองลงมา คือ มีการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษอย่างหลากหลายและให้เกิดประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก มีการกำหนดหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก มีการวางแผนงานด้านวิชาการโดยการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก มีการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ และตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ย

ระดับ มาก ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก มีระบบการวัดผลและประเมินผลอย่างถูกต้องเชื่อถือได้ มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก และมีการนิเทศการศึกษาให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ย ระดับ มาก

๕.๑.๑.๒ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการควบคุมดูแลบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุให้เหมาะสมกับผู้รับบริการทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ มีการรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณและตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก มีการวางแผนการจัดการพัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา เพื่อให้ครบถ้วน เข้าถึงต่อผู้รับบริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายงบประมาณเหมาะสม คุ่มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก มีการจัดทำแผนงบประมาณเพื่อใช้ในการศึกษาให้ได้ประโยชน์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก มีการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและได้ประโยชน์แก่ผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก มีการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างมีระบบและได้มาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน เป็นไปอย่างมีระบบและระเบียบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดทำบัญชีการเงิน เกี่ยวกับรายรับ รายจ่ายมีระบบ ระเบียบ สามารถตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก

๕.๑.๑.๓ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดสรรอัตราากำลังครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเพียงพอต่อสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ มีการส่งเสริมการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก มีการส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก มีการจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก มีการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือนให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก การลาทุกประเภทของครูและบุคลากรมีหลักฐานเป็นรูปธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก และมีการส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับครูและ

บุคลากรทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างสมรรถนะในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก

๕.๑.๑.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา โดยพบว่าภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การวางแผนการบริหารงาน การศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ มีงานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก มีการจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก มีการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก มีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีที่ดีและมีคุณภาพเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก มีการดำเนินงานธุรการและจัดทำเอกสารอย่างมีระบบ ระเบียบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก และมีการจัดทำสำมะโนผู้เรียนอย่างมีระบบ ระเบียบ และตรวจสอบง่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้ออำนวยแก่การเรียนรู้ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก

๕.๑.๒ ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี มีดังนี้ คือ ๑) ควรมีระบบการวัดผลและประเมินผลอย่างถูกต้องเชื่อถือได้ ๒) ควรมีการนิเทศการศึกษาให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๓) ควรมีการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ๔) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายงบประมาณเหมาะสม คุ่มค่า และได้ประโยชน์สูงสุด ๕) มีการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างมีระบบและได้มาตรฐาน ๖) การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน เป็นไปอย่างมีระบบและระเบียบ ๗) มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างสมรรถนะในการทำงาน ๘) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ๙) มีการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือนให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ๑๐) มีการส่งเสริมการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ๑๑) มีงานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา ๑๒) มีการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และนำมาสังเคราะห์กับข้อมูลเชิงปริมาณ มีผลดังนี้ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี จะต้องการพัฒนางาน พัฒนาตน พัฒนาคน และ

พัฒนาสังคมหรือองค์การ ให้ดีงาม เจริญก้าวหน้า มีระบบระเบียบแบบแผน ทำให้บุคคลหรือองค์การ จัดการบริหารงานเป็นไปอย่างราบรื่นไม่สะดุด ดังนั้นจะต้องสังเคราะห์เข้าในหลักไตรสิกขา คือ ศีล การประพฤติตนให้ถูกต้องดีงาม การมีวินัยของบุคคลและองค์การ มีคุณธรรมจริยธรรมและมีความ ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดถึงหน่วยงานและองค์การ สมานี ความตั้งมั่นในการบริหารงาน มี จิตใจที่เข้มแข็งสู้งาน มีความเพียรพยายาม มีความมั่นคง แน่วแน่จดจ่อในการทำงาน เพื่อให้งาน บรรลุตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้ ปัญญา การพัฒนางาน พัฒนาตน พัฒนาคณะ และพัฒนา สังคมหรือองค์การ มีความสามารถ มีไหวพริบปฏิภาณในการบริหารงาน จำแนกงาน วิเคราะห์งาน และจัดงานให้เข้ากับบุคคล เพื่อให้งานนั้นมีความเสร็จสมบูรณ์ถูกต้อง และดำเนินการไปอย่างราบรื่น ไม่สะดุด มีเข้าใจในงานที่จะทำหรือให้คนอื่นทำ ก็จะทำให้การทำงานหรือบริหารงานเป็นไปอย่าง เรียบร้อยเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕.๒ อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับการ บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยจะอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

๕.๒.๑ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตาม หลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก สามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี อยู่ใน เกณฑ์ที่ดี มีศีล คือ การประพฤติดี มีระเบียบวินัย มีความประพฤติที่ดีไม่ทุจริตในหน้าที่ มีการพัฒนา บุคคลหรือบุคลากร เช่น ความประพฤติ จรรยาบรรณ และคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ต่อ ตนเองและผู้อื่น มีสมาธิ คือ การตั้งใจทำงาน เอาใจใส่ในการทำงาน จดจ่ออยู่กับงานที่ทำ มีสมาธิใน การทำงาน มีสมาธิในการทำงาน เพียรพยายามจนงานนั้นสำเร็จไปได้ด้วยดี มีความตั้งมั่นในการ บริหารงาน มีจิตใจที่เข้มแข็งสู้งาน มีปัญญา คือ การรู้จริงในการทำงาน เข้าใจในบริบทของงานที่ตนทำ วิเคราะห์แผน พัฒนานโยบายการจัดสรรเพื่อการศึกษา เข้าใจในการทำงาน มีการพัฒนางาน พัฒนา ตน พัฒนาคณะ และพัฒนาสังคมหรือองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)** ได้กล่าวว่า ไตรสิกขา แปลว่า สิกขา ๓ คำว่า สิกขา แปลว่า การศึกษา การสำเหนียก การฝึก ฝึกปรี้อ ฝึกอบรม ได้แก่ ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับฝึกอบรม กาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้เจริญงอกงาม ขึ้นไปจนบรรลุจุดสูงสุดคือ ความหลุดพ้นหรือนิพพาน สิกขา ๓ มีความหมายคร่าวๆ ดังนี้

๑. อธิศีลสิกขา การฝึกอบรมในด้านพฤติกรรม ระเบียบวินัย ให้มีสุจริตทางกาย (Training in Higher Morality)

๒. อธิจิตสิกขา การฝึกอบรมทางใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพจิตและรู้จักใช้ความสามารถในกระบวนการสมาธิ (Training in Higher Mentality หรือ Mental Discipline)

๓. อธิปัญญา การฝึกอบรมทางปัญญาอย่างสูง ทำให้เกิดความรู้แจ้งที่สามารถชำระจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นเป็นอิสระโดยสมบูรณ์ (Training in Higher Wisdom)^๑ สอดคล้องกับ **แพรวพรรณ เกษศิลป์** ได้ให้ความหมายของไตรสิกขากว่า ไตรสิกขา หมายถึง ข้อที่ควรศึกษา, การศึกษาข้อปฏิบัติที่พึงศึกษา, การฝึกฝนอบรมตนในเรื่องที่พึงศึกษา ๓ อย่าง ได้แก่

๑) ศีล คือ การดำเนินชีวิตโดยมีความประพฤติที่ดี ที่ถูกต้อง มีการปฏิบัติทางกาย วาจา ที่เรียบร้อย ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น และสังคม

๒) สมาธิ คือ การมีสภาพจิตใจที่หนักแน่น มั่นคง มีความแน่วแน่ คิดในสิ่งที่ดีๆ เรียกว่า ใจอยู่กับจิต จิตอยู่กับงาน

๓) ปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจเหตุผล รู้เข้าใจความจริงของโลกและชีวิต รู้อะไรๆ ให้ถูกต้องตามที่เป็นจริง มิใช่ถูกต้องแต่ตามที่เรารู้เข้าใจเอาเอง^๒ สอดคล้องกับ **พระครูวิริยญาณสุนทร (จรินทร์ อาบคำ)** กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง หลักปฏิบัติเพื่อพัฒนาจิตใจหรือพัฒนาตนเอง ๓ ชั้น ได้แก่ ศีล สมาธิและปัญญา^๓ สอดคล้องกับ **ปณณวัช ทัทธิวัช** กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง กระบวนการพัฒนาตนทั้งทางกาย จิตใจ และปัญญา เพื่อให้บุคคลดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม จิตใจสงบมั่นคงเป็นสมาธิและเกิดปัญญาที่รู้แจ้ง^๔ สอดคล้องกับ **บุญมา อุปลัมภมวงค์** ได้กล่าวว่า ไตรสิกขา หมายถึง การฝึกหัดอบรมกาย วาจา ใจ ของคนให้ดำเนินชีวิตที่ดีงามและถูกต้อง เพื่อพัฒนาตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ และสติปัญญา ให้มีลักษณะท่าทางบุคลิกภาพที่ดีตามหลักพุทธศาสนา รู้จักมารยาทการวางตัวในสังคมและข้อปฏิบัติต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

^๑ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๖๐๓-๖๐๔.

^๒ แพรวพรรณ เกษศิลป์, “การศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๕.

^๓ พระครูวิริยญาณสุนทร (จรินทร์ อาบคำ), “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักไตรสิกขา: กรณีศึกษาวัดตากฟ้า อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๔

^๔ ปณณวัช ทัทธิวัช, “การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่องกฎหมายอาญานำรู้และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๕), หน้า ๑๓.

ศีล หมายถึง การฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรม สำนวณ ทางกาย วาจา และใจให้เป็นระเบียบเรียบร้อยประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม ประกอบแต่สุจริต เว้นจากการทำความชั่วทั้งหลาย ถ้าปฏิบัติได้ต่อเนื่องจนเป็นนิสัยติดตัว ก็จะทำให้เกิดแต่ผลดีต่อชีวิตของตนในปัจจุบันตลอดถึงโลกหน้าด้วย

สมาธิ หมายถึง การฝึกฝนอบรม จิตใจให้เข้มแข็ง มีความมั่นคง แน่วแน่ เพื่อให้เกิดปัญญา เมื่อจิตใจได้รับการพัฒนาที่ดีแล้วก็จะยอมประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ดีงาม

ปัญญา หมายถึง การฝึกฝนอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจอันถูกต้อง รู้ถึงเหตุถึงผล รู้อย่างชัดเจน รู้บาปบุญคุณโทษ รู้สิ่งที่ควรทำไม่ควรทำ และรู้ในสิ่งทั้งหลายในความเป็นจริง^๕ สอดคล้องกับ **สันติ บุญภิรมย์** ได้ให้ทรรศนะว่า การบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการดำเนินการทางการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นการบริหารการศึกษา จึงมีความสำคัญและประโยชน์ดังนี้^๖

(๑) ช่วยให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการศึกษา กล่าวคือจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนหรือการเตรียมคนได้อย่างถูกต้องตามความต้องการ

(๒) ช่วยให้ค้นหาวิธีการทำงานที่เหมาะสมที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่เรียกว่า การทำงานที่มีประสิทธิภาพ

(๓) ช่วยให้การงานได้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด เรียกว่าการทำงานที่มีประสิทธิผล

(๔) ช่วยให้เกิดการประหยัด ทั้งนี้เมื่อได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการทำงานได้แล้ว ก็ไม่เกิดความสับสนในการทำงาน แล้วหาวิธีการทำงานที่ดีที่สุด ซึ่งผลที่ได้จากการทำงานตรงตามที่ได้กำหนดไว้ในขั้นต้น จึงสามารถทำให้งานสำเร็จในระยะเวลาที่เหมาะสมและหมายความรวมถึงการใช้ทรัพยากรในการบริหารอย่างประหยัด

(๕) ช่วยให้เกิดผลการตรวจสอบผลการปฏิบัติ กล่าวคือ การปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานและทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานที่เรียกว่า ผลงานที่มีคุณภาพ

(๖) ช่วยก่อให้เกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานพร้อมทั้งการให้คุณให้โทษต่อเจ้าหน้าที่ได้อย่างทั่วถึง

---

^๕ บุญมา อุปลัมภมวงค์, “การปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๑), หน้า ๗.

^๖ สันติ บุญภิรมย์, **หลักการบริหารการศึกษา**. (กรุงเทพมหานคร : ปิศพ้อยท์, ๒๕๕๒), หน้า ๕๔ - ๕๕

(๗) ช่วยก่อให้เกิดพลังในการปฏิบัติงาน เนื่องด้วยการบริหารเป็นการระดมทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่สุดก็คือคน เมื่อคนมาร่วมมือกันในการปฏิบัติก็จะเกิดพลัง สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุผลสำเร็จได้โดยเร็ว

(๘) ช่วยสร้างคนให้มีความสามารถในการบริหาร หมายความว่า ในการบริหารงานผู้บริหารงานไม่สามารถบริหารงานให้สำเร็จได้โดยลำพัง จึงต้องแต่งตั้งผู้บริหารระดับรองๆ ลงไปเพื่อช่วยปฏิบัติงานให้กับผู้บริหาร จึงเป็นโอกาสในการสร้างคนให้มีความสามารถในการบริหารต่อไป

(๙) ช่วยแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน หมายถึง ในการปฏิบัติงานทุกลักษณะงาน ย่อมเกิดปัญหาไม่มากก็น้อยตามธรรมดาของงาน บางกรณีปัญหาของงานอาจจะเกิดขึ้นก่อนการปฏิบัติงานระหว่างปฏิบัติงาน หรือหลังปฏิบัติงาน เพราะการแก้ปัญหาถือว่าเป็นความสามารถในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ ดังนั้น การแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ก็คือ การแก้โดยวิธีการทางการบริหารเท่านั้นจึงจะลุล่วงไปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสุเทพ สุกาจาโร (บุญหยง)** กล่าวว่า การบริหารการศึกษานั้นมีความจำเป็นและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะในการพัฒนาบุคคล พัฒนาสังคม หรือการพัฒนาประเทศชาตินั้น ต้องการคนที่ได้รับการฝึกฝนพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในด้าน ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม เนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โลกก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ความรู้จึงเป็นเครื่องมือที่ขาดไม่ได้ การบริหารการศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการปรับเปลี่ยนพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย ความรู้ที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับสถานการณ์จะช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ได้ การพัฒนาการบริหารอย่างต่อเนื่องจึงเปรียบเสมือนขุนพลสำหรับการอยู่รอดและพัฒนา ทั้งสำหรับบุคคล สังคม และประเทศชาติโดยรวม^๗ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาศรีธัญญ อุทโยโร (ปิ่นอำคา)** กล่าวว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญ เพราะเป็นการบริหารที่มีระบบ ระเบียบแบบแผน และกระบวนการ ตลอดถึงวิธีดำเนินการอย่างชัดเจน มีบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการตามแผนงานที่ได้วางเอาไว้ นำไปสู่การพัฒนาคนให้มีการศึกษา เพราะจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่ดีที่สุด คือการศึกษา เมื่อคนที่มีการศึกษาที่ดีแล้ว ย่อมนำมาซึ่งการพัฒนาอย่างไม่มีขีดจำกัดในทุกๆ ด้าน ทั้งการพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง รวมไปถึงด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้วย การบริหารการศึกษามี

---

^๗ พระมหาสุเทพ สุกาจาโร (บุญหยง), “การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๙), หน้า ๑๖.

บทบาทในฐานะเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การพัฒนาเหล่านั้น” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปรัชญา เวสารัชช์** ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารการศึกษาว่า เป็นการบริหารจัดการที่มีระบบ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกาและวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุน มีกระบวนการการประเมินผลการศึกษา ที่เที่ยงตรง และเชื่อถือได้ ซึ่งการศึกษาส่งผลกระทบและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม วิทยาการ และเทคโนโลยีที่จำเป็นในการทำงานและการใช้ชีวิตในสังคม ยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลต่อการพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีด้านการสื่อสารใหม่ๆ พัฒนาการเหล่านี้ย่อมท้าทายต่อการบริหารการศึกษา ดังนั้น การบริหารการศึกษาจึงมีความสำคัญที่ต้องมุ่งไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ร่วมกันของสังคม ต้องนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของมนุษย์อย่างแท้จริงตรงตามเป้าหมายร่วมกัน รวมทั้งการใช้ทรัพยากร ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ^๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว สามารถพบว่ามีประเด็นสำคัญที่นำมา อภิปราย ดังนี้

๕.๒.๑.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา จากการศึกษา พบว่าโดย ภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ **สันติ บุญ ภิรมย์** กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่ เกี่ยวกับการเรียนการสอน และการบริหารสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ไปหล่อเลี้ยงหัวใจ การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการที่สามารถทำให้งานวิชาการเกิดพลวัตอยู่ ตลอดเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและคุณภาพของการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา^{๑๐} สอดคล้องกับ **มณีนรัตน์ ภิญโญภาสกุล** กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการ การดำเนินงานปรับปรุง พัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนในการ จัดกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาของผู้เรียน โดยมีการประสานงาน

^๙ พระมหาศรีธัญญ อุทวยโร (ปันอำคา), “ภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๔๖.

^๙ ปรัชญา เวสารัชช์, **ชุดฝึกอบรมครู: ประมวลผลสาระเรื่องหลักการจัดการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑ - ๓.

^{๑๐} สันติ บุญภิรมย์, **การบริหารงานวิชาการ**, (กรุงเทพมหานคร: บั๊ค พ้อยท์, ๒๕๕๒), หน้า ๒๒.

ของทุกคนในโรงเรียน ร่วมกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมงานวิชาการของโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ส่วนในการบริหารโรงเรียนนั้นผู้บริหารจะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการบริหารงานด้านวิชาการเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความรู้ทักษะคุณลักษณะที่พึงประสงค์และภาวะสุขภาพตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๑} และสอดคล้องกับ **ณัฐนันท์ มั่นตะพงค์** กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินการของบุคลากรในโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๒.๑.๓ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา จากการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก พบว่า โดยภาพรวมค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับ **ณัฐนันท์ มั่นตะพงค์** กล่าวว่า การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับรายรับรายจ่าย โดยมีการควบคุมการดำเนินงานทางการเงินและทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพตามแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์^{๑๒}

๕.๒.๑.๔ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา จากการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก พบว่า โดยภาพรวมค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๑ ข้อ อยู่ในระดับมาก ๙ ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระมหาศรีธณู อุทโยโร (ปิ่นอำคา)** กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการดำเนินงานด้านการบริหารและจัดการเกี่ยวกับบุคลากรในสถานศึกษาทุกอย่าง

^{๑๑} มณีรัตน์ ภิณูญาพาสกุล, “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๙), หน้า ๑๕.

^{๑๒} ณัฐนันท์ มั่นตะพงค์, “ประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนชลประทานสงเคราะห์จังหวัดนนทบุรี, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๖.

ในเบื้องต้นเริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผนการสรรหา ในท่ามกลางคือเมื่อได้มาซึ่งบุคลากรแล้ว มีการพัฒนาบุคลากร การปฏิบัติงานที่เกิดประสิทธิภาพ รวมถึงการประเมินผลในการปฏิบัติงาน และขั้นสุดท้าย คือการให้พ้นจากงานด้วยวิธีต่างๆ ตามที่ระเบียบได้กำหนดไว้^{๑๓} สอดคล้องกับ **พระเล็ง ปกสโร (วงษ์พันธุ์เสือ)** ได้ให้ทรรศนะว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการต่างๆ ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคล นับตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การบริหารงานบุคคล การวางแผนกำลังคน การสรรหาและเลือกสรร การดำรงรักษาบุคลากร การพัฒนาให้บุคลากรก้าวหน้าทันสมัยอยู่เสมอ การควบคุม การประเมินผล การปฏิบัติงาน และการให้พ้นจากงานโดยวิธีต่างๆ ตั้งแต่โอน ย้าย ให้ออก ไล่ออก ปลดออก และเกษียณอายุ เป็นต้น เพื่อให้ได้คนที่มีประสิทธิภาพสูงสุด คงอยู่กับองค์กรยาวนาน^{๑๔} และสอดคล้องกับ **บรรยงค์ โตจินดา** กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการในการสรรหาบุคคลเข้ามาปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพเหมาะกับงานที่กำหนดไว้ ทั้งผู้บริหารยังใช้เทคนิคการบริหารงานเพื่อให้เกิดความพอใจในการปฏิบัติงาน ให้บุคคลที่ปฏิบัติงานมีการพัฒนาคุณภาพและฝีมือในการทำงาน มีการประเมินผลงาน การดำรงรักษาทรัพยากรบุคคลที่มีค่าเอาไว้ มีการจ่ายค่าตอบแทน สวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลแก่บุคคลที่อยู่ในองค์กร การสร้างขวัญกำลังใจ สร้างจริยธรรมและทัศนคติที่ดีต่อองค์กรหรือวัฒนธรรมขององค์กรที่เหมาะสม^{๑๕}

๕.๒.๑.๕ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา จากการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก พบว่า โดยภาพรวมค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๓ ข้อ อยู่ในระดับมาก ๗ ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระदेวิศณฺ์ สุขธาวโร (ยิ้มเนียม)** กล่าวว่า การบริหารทั่วไป หมายถึง การจัดระบบบริหารองค์การให้บริการบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ จัดทำนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้

^{๑๓} พระมหาศรีธณฺ์ อุทฺยวโร (ปินอำคา), “ภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๕๗.

^{๑๔} พระเล็ง ปกสโร (วงษ์พันธุ์เสือ), “การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๘.

^{๑๕} บรรยงค์ โตจินดา, **การบริหารงานบุคคล**, (กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๖.

สอดคล้องกับนโยบายและของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นดำเนินการกำกับติดตาม และประเมินผลงานตามแผนงานโครงการของสถานศึกษา ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้ง ปกครองดูแลบำรุงรักษาใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนดออกระเบียบข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ฯลฯ ในกรดำเนินงานด้าน ต่างๆ ตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ^{๑๖}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ มีดังนี้

การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธาณีนั้นมีประโยชน์ต่อองค์กรเป็นอย่างมาก จาก ผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตาม หลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้

๕.๓.๑.๑ ควรนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผนการปฏิบัติงาน พัฒนาการ บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสืบต่อไป

๕.๓.๑.๒ ควรนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนให้สอดคล้องกับแนวทางการ บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัด อุดรธานี มุ่งสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้อย่างแท้จริง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังมึประเด็นที่ผู้วิจัยได้ค้นพบในระหว่างที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะหัวข้อวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

---

^{๑๖} พระเดวิดณ สุทธาวโร (อัมเมียม), “ภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต ๑”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๓๖.

๕.๓.๒.๑ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรจัดให้มีการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้แก่บุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศ อย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง

๕.๓.๒.๒ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรสนับสนุนงบประมาณให้แก่สถานศึกษาให้มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กระทรวงศึกษาธิการ. แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัทพรินทิงกราฟฟิค จำกัด.

_____. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ ร.ส.พ., ๒๕๕๓.

กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. ๒๕๕๐, ๑๖ พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๒๔ ก.

จรัส อติวิทยากรณ์. หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๓.

จุมพล สวัสดิ์ยากร. หลักการบริหารและมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวรรณภูมิ, ๒๕๔๒.

จอมพงศ์ มงคลวนิช. การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

ธีระ รุญเจริญ. การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ธนาเพลส, ๒๕๕๓.

ธีระรัตน์ กิจจารักษ์. คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒.

นิพนธ์ กินาวงศ์. หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เนต, ๒๕๔๓.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น, ๒๕๓๕.

บรรยงค์ โตจินดา. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์, ๒๕๔๓.

ปรัชญา เวสารัชช์. **ชุดฝึกอบรมครู: ประมวลผลสาระเรื่องหลักการจัดการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕.

ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง. **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: บทวิจารณ์พิมพ์, ๒๕๔๕.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ รศ.ดร. **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๕๓.

ฝ่ายการศึกษาพระปริยัติธรรม กองพุทธศาสนศึกษา. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. **แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การพัฒนาการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ. ๒๕๕๓ - พ.ศ.๒๕๖๒)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๓.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต ป.ธ. ๙, Ph.D.). **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระธรรมปิฎก, (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **การศึกษาที่สากลบนฐานแห่งภูมิปัญญาไทย**. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๒.

_____. **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

_____. **จิตวิทยาเพื่อการพัฒนาคนตามแนวธรรมชาติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓.

พระธรรมเจดีย์ (ประกอบ ธมฺมเสฏฺฐ). **ธรรมวิภาคบรรยาย**. กรุงเทพมหานคร: ประยูรสาส์นไทยการพิมพ์, ๒๕๕๒.

พระพุทฺธโฆษาจารย์. **วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๑ ต้น ๑**, พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระอุปติสสะ. แปลโดย พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และคณะ. **วิมุตติมรรค**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พุทธทาสภิกขุ. **การศึกษาคืออะไร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักหนังสือธรรมบุญ, ๒๕๑๙.

_____. **คู่มือมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๕๔.

ภารดี อนันต์นาวิ. **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๔ ชลบุรี: บริษัทสำนักพิมพ์มนตรี จำกัด, ๒๕๕๕.

ภิญโญ สาร. **หลักการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สุภา, ๒๕๒๑.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖.

วรรณารถ แสงมณี. **การบริหารงานบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. สำนักพิมพ์ ม.ป.พ., ๒๕๔๓.

วันชัย มีชาติ. **การบริหารองค์การ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สามลดา, ๒๕๕๐.

วิจิตร ศรีสอ้าน. **หลักการอุดมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๑๘.

วิโรจน์ สารรัตน์. **การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๕.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, ๒๕๔๓.

สันติ บุญภิรมย์. **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ปีกพายัพ, ๒๕๕๒.

_____. **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: บิ๊ก พ้อยท์, ๒๕๕๒.

เสนาะ ดิยาว. **การบริหารงานบุคลากร**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.

สุธี สุทธิสมบุรณ์ และสมาน รังสียกฤษฎ์. **หลักการบริหารเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๓๖.

สุกร ศรีแสน. **ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษา**. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, ๒๕๒๓.

สมคิด บางโม. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.

สมยศ นาวิการ. **พฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, ๒๕๔๔.

หวน พินธุพันธ์. **การบริหารโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๓.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

ชนกพร เทียมวิไล. “ภาวะผู้นำเชิงพุทธสำหรับการบริหารสถานศึกษา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ณัฐนันท์ มั่นตะพงค์. “ประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนชลประทานสงเคราะห์จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

จุฑาทัย โพนนอก. “การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนบ่อทอง ๓ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต ๒”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๙.

นางนฤมล โยคานุกูล. “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

นิภาพร เหล่าพรหมมา. “การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๗ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ชาณูวรลักษณ์ อำเภอชาณูวรลักษณ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

บุญจันทร์ จันทรเจียม. “การบริหารสถานศึกษาแบบกระจายอำนาจของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๔๘.

บุญมา อุปลัมภมวงศ์. “การปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๑.

ปยุณวัช ทัพพรวัช. “การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่องกฎหมายอาญาน่ารู้และทักษะการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๕.

พระกุศลสิน สุนทรสิริ (ศรีสุนทร). “การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระครูปลัดบุญยัง ทูลลโก (สุนทรวิภาต). “การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ ๔ โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระครูพิมลกาญจนธรรม (บรรหาร ทับทิมศรี). “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอเลาขวัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต ๔”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระครูวีรญาณสุนทร (จรินทร์ อาบคำ). “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักไตรสิกขา: กรณีศึกษา วัดตากฟ้า อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา). “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่เว้งก์ จังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**.

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระदेวิศณ สุขถาวโร (ยัมเนียม). “ภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต ๑”.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พระบุญชู กัลยา. “การศึกษาวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเถรวาท”.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสนศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑.

พระบุญแดง ปภัสโร (วิไลจิต). “การบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์ ประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**.

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหาทวี พุทฺธโร (หาญสุโพธิ์). “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองพิษณุโลก”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**.

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระมหาบุญเสริม ธมฺมทินโน (ทองศรี). “ปัจจัยและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑”.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระมหาปริยญา เตชปญโญ (ปราบชมพู). “การบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**.

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหาพงษ์วัช รตนวชิโร (ถาวรณชัย). “การบริหารด้านวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**.

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหาสุเทพ สุภาจาโร (บุญหยง). “การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี”.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๙.

พระมหาศรีธัญญ อุทโยโร (ปิ่นอำคา). “ภาวะผู้นำตามหลักพละ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

พระสืม สงฆโมทโก (ถัจ). “การบริหารงานบุคคลตามหลักพราวาสธรรม ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือเมือง จังหวัดอ่างทอง”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระเส็ง ปภสโร (วงษ์พันธุ์เสือ). “การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระศรีพรรณ โชติปัญญา (สุวรรณแสง). “การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือเมือง จังหวัดอุบลราชธานี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระอดิศักดิ์ สารโท (เดือนสั้นเทียะ). “การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พิชญ์รัชต์ บุญช่วย. “การศึกษากระบวนการสร้างภาวนา ๔ โดยใช้หลักไตรสิกขา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

เพ็ญภา พิลิก. “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษา: กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

แพรวพรรณ เกษศิลป์. “การศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ไพฑูรย์ สุขผลานันท์. “การศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๘.

มณีนรีรัตน์ ภิญโญภาพสกุล. “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**.

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๙.

ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. “การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๕๕.

วิรัตน์ มั่นทานนท์. “อิทธิพลของหลักไตรสิกขาที่มีต่อการสอนและการเรียนของเด็ก: กรณีศึกษา ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. ไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.

ศิรินารถ นันทวัฒน์ภิรมย์. “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักธรรมาภิบาล อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน”. **การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

อำนวย พลรักษา. “ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๒”. **สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

(๓) รายงานวิจัย:

วรกาญจน์ สุขสดเขียว. “การบริหารงบประมาณสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๙”. **รายงานการวิจัย**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.

๒. ภาษาอังกฤษ

1. Primary Sources

Blank,E.B. “A Model Job Description For Personnel Administrator position in North Carolina Public School System,” North Carolina. **The University of North Carolina at Greensboro**, 1991.

Brown, Royal T. “Changing Roles and Responsibilities of the Elementary School Principals”. **Dissertation Abstracts International**. 5 (4): October, 1974.

Chapman, Supervisor Survival Kit. **second edition California : Science Research Associates Inc.**, 1995.

Good , C.V. **Dictionary of education**. 3nd. New York: McGraw-Hill, 1973.

- Hellriegel Don Hellriegel. **Management.** third edition, Addison: Wesley Publishing Company. Inc., 1982.
- Holt,D.H. **Management printciples and practices.** New Jersey: Prentice–Hall, 1993.
- Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. “Determinining Sample Size for Research Activities”. **Educational and Psychological Measurement.** v. 30, (1970): 607-610.
- McCathy, Water M. “The role of the Secondary School Princile in New jersey”. **Dissertation Abstracs International.** (32)2 (August. 1991): 705-A.
- Simon. Herbert.a. **Public Administration.** New York: Alfred A Kuopf, 1996.
- Sloane, Etta K. “Principals and Inservice Training: KnowledgeAttitude and Mainstreaming Practices”. **Dissertation Abstracts International,** 1983.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

*****

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

๒. แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ของผู้กรอกแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปฏิบัติการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) ในข้อบ่งชี้ ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา และด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัย

พระมหาหัสดี ปญฺญาวชิโร/พรหมนอก

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงกับข้อมูลจริงของท่าน

(๑) สถานภาพ

☐ ผู้บริหารสถานศึกษา

☐ ครูผู้สอน

(๒) วุฒิการศึกษา

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

(๓) ประสบการณ์การทำงาน

☐ ๑ - ๕ ปี

☐ ๖ - ๑๐ ปี

☐ ๑๑ ปีขึ้นไป

ตอนที่ ๒ การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง

๑. จงเลือกทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

๒. กำหนดการแปลความหมายค่าระดับการปฏิบัติ ๕ ระดับ ดังนี้

๕	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
๔	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมาก
๓	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
๒	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อย
๑	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ข้อ ที่	การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก สามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี	ระดับปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๑. ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา						
๑	มีการกำหนดหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างเป็น รูปธรรม					
๒	มีการวางแผนงานด้านวิชาการโดยการมีส่วนร่วม					
๓	การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เกิดขึ้นกับ ผู้เรียนเป็นสำคัญ					
๔	มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงขึ้น					
๕	มีระบบการวัดผลและประเมินผลอย่างถูกต้องเชื่อถือ ได้					
๖	ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดี ขึ้นอย่างต่อเนื่อง					
๗	มีการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้อย่างมี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล					
๘	มีการนิเทศการศึกษาให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ					
๙	มีการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ และ ตรวจสอบได้					
๑๐	มีการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่าง หลากหลายและให้เกิดประสิทธิผล					
๒. การบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา						
๑๑	มีการจัดทำแผนงบประมาณเพื่อใช้ในการศึกษาให้ได้ ประโยชน์มากที่สุด					
๑๒	การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายงบประมาณเหมาะสม คุ้มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด					
๑๓	การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณมีประสิทธิภาพและ เกิดประสิทธิผล					

๑๔	มีการรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณและตรวจสอบได้					
๑๕	มีการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างมีระบบและได้มาตรฐาน					
๑๖	มีการวางแผนการจัดการพัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา เพื่อให้ครบถ้วน เข้าถึงต่อผู้รับบริการ					
๑๗	มีการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและได้ประโยชน์แก่ผู้เรียน					
๑๘	มีการควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุให้เหมาะสมกับผู้รับบริการทางการศึกษา					
๑๙	การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน เป็นไปอย่างมีระบบและระเบียบ					
๒๐	การจัดทำบัญชีการเงิน เกี่ยวกับรายรับ รายจ่ายมีระบบ ระเบียบสามารถตรวจสอบได้					
๓. การบริหารงานบุคคลตามหลักไตรลักษณ์						
๒๑	การจัดสรรอัตรากำลังครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเพียงพอต่อสถานศึกษา					
๒๒	มีการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือนให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา					
๒๓	การลาทุกประเภทของครูและบุคลากรมีหลักฐานเป็นรูปธรรม					
๒๔	มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง					
๒๕	มีการจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติของครูและบุคลากรทางการศึกษา					
๒๖	มีการส่งเสริมการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง					
๒๗	มีการส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา					
๒๘	มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษา					

๒๙	มีการส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา					
๓๐	มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างสมรรถนะในการทำงาน					
๔. การบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา						
๓๑	การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ					
๓๒	การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ					
๓๓	การวางแผนการบริหารงานการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ					
๓๔	มีงานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา					
๓๕	มีการจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล					
๓๖	มีการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง					
๓๗	มีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีที่ดีและมีคุณภาพเพื่อการศึกษา					
๓๘	มีการดำเนินงานธุรการและจัดทำเอกสารอย่างมีระบบ ระเบียบ					
๓๙	มีการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้ออำนวยแก่การเรียนรู้ของผู้เรียน					
๔๐	มีการจัดทำสำมะโนผู้เรียนอย่างมีระบบ ระเบียบ และตรวจสอบง่าย					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก
สามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ดังนี้

ท่านคิดว่าการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา
สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรในการ
บริหารงานทั้ง ๔ ด้าน คือ

๑. ด้านการบริหารงานวิชาการ

.....

.....

.....

.....

๒. ด้านการบริหารงานงบประมาณ

.....

.....

.....

.....

๓. ด้านการบริหารงานบุคคล

.....

.....

.....

.....

๔. ด้านการบริหารงานทั่วไป

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข.

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

๑. ผศ.ดร.รัชนี จรุงศิริวัฒน์ : (ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา)
  - วุฒิการศึกษา : ค.ม.,(การประถมศึกษา), ศษ.บ.(ศึกษาศาสตร์),
Ed.D.(Research study)
  - ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
  - สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
๒. ดร.สังวาลย์ เพ็ญยุระ : (ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา)
  - วุฒิการศึกษา : คบ. (สังคมศึกษา), ศษ.ม.(บริหารการศึกษา), ประ.ด.
(บริหารการศึกษา)
  - ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
  - สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
๓. ดร.สุนทร สายคำ : (ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย)
  - วุฒิการศึกษา : อส.บ.(วิศวกรรมไฟฟ้า),ปว.ค.ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู
ศษ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา), พธ.ด.(พุทธบริหารการศึกษา),
  - ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
  - สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
๔. พระครูโสมธานเขตคณารักษ์ ดร. : (ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักธรรม)
  - วุฒิการศึกษา : พธ.บ.(ศาสนา), Ph.D.(Social Sciences),
M.A.(Philosophy),ประ.ด.(การบริหารการศึกษา),
  - ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการหลักสูตร,อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
  - สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
๕. ดร. สมปอง ขาสึงห์แก้ว : (ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย)
  - วุฒิการศึกษา : กศ.บ.(เคมี-บริหารการศึกษา),ศษ.ม.(การบริหารการศึกษา),
ประ.ด. (การบริหารการศึกษา)
  - ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาพุทธบริหารการศึกษา
  - สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ภาคผนวก ค.

หนังสือขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๒๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๗๗

วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.รัชนิ จรุงศิริวัฒน์

ด้วย พระมหาหัสติ ปญญาวิชโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จึงขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

จีวร วัชร
1
4 กพ. 62

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

พระมหาหัสติ ปญญาวิชโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๔ ๒๕๔ ๐๕๔๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๒๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๗๗

วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร.สังวาลย์ เพ็ญยุระ

ด้วย พระมหาหัสติ ปณญาวชิโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จึงขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

๐๑๕๐๑ ๗๖๖
8 ธ.ค. 61

๐๑๕๐๑ ๗๖๖
๑๕/๑๒/๖๑

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

พระมหาหัสติ ปณญาวชิโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๔ ๒๕๙ ๐๕๙๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๒๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๗๗

วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร.สมปอง ชาสิ่งแก้ว

ด้วย พระมหาหัสดี ปณฺญาวชิโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จึงขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

— ๑๙๓๒แล้ว
— ศธ ๖๑๓๒.๑

๕๐
(ดร.สมปอง ชาสิ่งแก้ว)
๑๐ ต.ค. ๒๕๖๑

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

พระมหาหัสดี ปณฺญาวชิโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๔ ๒๕๙ ๐๕๙๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๒๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๗๗

วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร.สุนทร สายคำ

ด้วย พระมหาหัสดี ปญฺญาวชิโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จึงขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

(ดร.สุนทร สายคำ)

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

พระมหาหัสดี ปญฺญาวชิโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๔ ๒๕๙ ๐๕๙๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๒๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๗๗

วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระครูสุเมธานเขตคณารักษ์, ดร.

ด้วย พระมหาหัตถ์ ปณฺญาวชิโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จึงขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ทรงคม

– ศิษย์รัก/๑๖๖๖๖๖๖๖
วิมลภักดิ์/๑๑๑๑๑๑๑๑

๑๐ ต.ค. ๖๑

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

พระมหาหัตถ์ ปณฺญาวชิโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๔ ๒๕๕ ๐๕๕๗

ภาคผนวก ง.

ผลของการหาค่า IOC แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบค่า ioc

ความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC : Index of Concurrence)

เรื่อง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา

สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

- ตอนที่ ๑ คำอธิบาย
- ๑ หมายถึง คำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
  - ๐ หมายถึง ไม่แสดงความคิดเห็น
  - ๑ หมายถึง คำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ข้อ	สถานภาพ	ผู้เชี่ยวชาญที่					สรุปผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๑	ตำแหน่งหน้าที่								
	๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
	๑.๒ ครูผู้สอน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	ระดับการศึกษา								
	๒.๑ ปริญญาตรี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
	๒.๒ สูงกว่าปริญญาตรี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	ประสบการณ์การทำงาน								
	๓.๑ ๑ - ๕ ปี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
	๓.๒ ๖ - ๑๐ ปี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
	๓.๓ ๑๑ ปี ขึ้นไป	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

ข้อ	การบริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ศึกษาตามหลักไตรสิกขาสังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี	ผู้เชี่ยวชาญที่					สรุปผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๑. ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา									
๑	มีการกำหนดหลักสูตรของ สถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	มีการวางแผนงานด้านวิชาการโดย การมีส่วนร่วม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	การจัดการเรียนการสอนที่มุ่ง ผลสัมฤทธิ์เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็น สำคัญ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	มีระบบการวัดผลและประเมินผล อย่างถูกต้องเชื่อถือได้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๖	ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นอย่าง ต่อเนื่อง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๗	มีการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่ง เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิผล	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๘	มีการนิเทศการศึกษาให้ครู สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๙	มีการประกันคุณภาพการศึกษา อย่างเป็นระบบ และตรวจสอบได้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๐	มีการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาอย่างหลากหลายและ ให้เกิดประสิทธิผล	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

ข้อ	การบริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ศึกษาตามหลักไตรสิกขาสังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี	ผู้เชี่ยวชาญที่					สรุปผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๒. ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักไตรสิกขา									
๑๑	มีการจัดทำแผนงบประมาณเพื่อใช้ ในการศึกษาให้ได้ประโยชน์มาก ที่สุด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๒	การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่าย งบประมาณเหมาะสม คุ่มค่าและ ได้ประโยชน์สูงสุด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๓	การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณมี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๔	มีการรายงานผลการเบิกจ่าย งบประมาณและตรวจสอบได้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๕	มีการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อ การศึกษาอย่างมีระบบและได้ มาตรฐาน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๖	มีการวางแผนการจัดการพัสดุและ อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา เพื่อให้ ครบถ้วน เข้าถึงต่อรับบริการ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๗	มีการพัฒนาระบบข้อมูลและ สารสนเทศเพื่อพัฒนาสื่อการเรียน การสอนที่ทันสมัยและได้ ประโยชน์แก่ผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๘	มีการควบคุมดูแล บำรุงรักษาและ จำหน่ายพัสดุให้เหมาะสมกับ ผู้รับบริการทางการศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๙	การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และ การจ่ายเงิน เป็นไปอย่างมีระบบ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

ข้อ	การบริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ศึกษาตามหลักไตรสิกขาสังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี	ผู้เชี่ยวชาญที่					สรุปผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
	และระเบียบ								
๒๐	การจัดทำบัญชีการเงิน เกี่ยวกับ รายรับ รายจ่ายมีระบบ ระเบียบ สามารถตรวจสอบได้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓. ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักไตรสิกขา									
๒๑	การจัดสรรอัตรากำลังครูและ บุคลากรทางการศึกษามีความ เพียงพอต่อสถานศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒๒	มีการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อน ขั้นเงินเดือนให้กับครูและ บุคลากรทางการศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒๓	การลาทุกประเภทของครูและ บุคลากรมีหลักฐานเป็นรูปธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒๔	มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นไปอย่างต่อเนื่อง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒๕	มีการจัดระบบและการจัดทำ ทะเบียนประวัติของครูและ บุคลากรทางการศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒๖	มีการส่งเสริมการประเมินครูและ บุคลากรทางการศึกษาอย่าง ต่อเนื่อง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒๗	มีการส่งเสริมและยกย่องเชิดชู เกียรติให้กับครูและบุคลากร ทางการศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒๘	มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

ข้อ	การบริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ศึกษาตามหลักไตรสิกขาสังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี	ผู้เชี่ยวชาญที่					สรุปผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
	และจรรยาบรรณวิชาชีพของครู และบุคลากรทางการศึกษา								
๒๙	มีการส่งเสริมวินัย คุณธรรมและ จริยธรรมสำหรับครูและบุคลากร ทางการศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓๐	มีการพัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษา เพื่อสร้าง สมรรถนะในการทำงาน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔. ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักไตรสิกขา									
๓๑	การพัฒนาระบบและเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศเป็นไปอย่าง ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓๒	การประสานงานและพัฒนา เครือข่ายการศึกษาเป็นไปอย่าง ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓๓	การวางแผนการบริหารงาน การศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและ มีประสิทธิภาพ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓๔	มีงานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและ แผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓๕	มีการจัดระบบการบริหารและ พัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓๖	มีการพัฒนามาตรฐานการ ปฏิบัติงานของครูและบุคลากร ทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

ข้อ	การบริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ศึกษาตามหลักไตรสิกขาสังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี	ผู้เชี่ยวชาญที่					สรุปผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๓๗	มีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีที่ดีและมีคุณภาพเพื่อการศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓๘	มีการดำเนินงานธุรการและจัดทำเอกสารอย่างมีระบบ ระเบียบ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓๙	มีการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้ออำนวยแก่การเรียนรู้ของผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔๐	มีการจัดทำสำมะโนผู้เรียนอย่างมีระบบ ระเบียบ และตรวจสอบง่าย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ดังนี้

ท่านคิดว่าการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา
สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรในการ
บริหารงานทั้ง ๔ ด้าน คือ

๑. ด้านการบริหารงานวิชาการ

.....

.....

.....

.....

๒. ด้านการบริหารงานงบประมาณ

.....

.....

.....

.....

๓. ด้านการบริหารงานบุคคล

.....

.....

.....

.....

๔. ด้านการบริหารงานทั่วไป

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัย

พระมหาหัสดี ปญฺญาวชิโร/พรมนอก

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ภาคผนวก จ.

หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (try out)

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๗๙

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out)

เรียน พระมหาสำลี กตปุญโญ ผอ.โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ วัดปัจฉิม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ๒๐ ชุด

ด้วย พระมหาหัตถ์ ปญญาวชิโร (พระมณเฑียร) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม และ เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ดังกล่าวถูกต้องตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงต้องมีการทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย (Try out) ดังนั้น จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตได้แจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) ในหน่วยงานที่ท่านดูแล โดยนิสิตจะเป็นผู้ติดต่อประสานงานด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในกุศลเจตนาช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒน์บัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

เลขานุการหลักสูตร

โทร. ๐๘๕ ๔๕๙ ๙๓๖๕

พระมหาหัตถ์ ปญญาวชิโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๓ ๔๗๘ ๔๖๖๕

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๗๙

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out)

เรียน พระมหาอาคม สุมณีโก ปธ.๙ ผอ.โรงเรียนศรีไครยวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ๒๐ ชุด

ด้วย พระมหาหัสดี ปัญญาวิโร (พระมณ) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก
สามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยมี ผศ.ดร.
ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม และ เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ดังกล่าวถูกต้องตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์
จึงต้องมีการทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย (Try out) ดังนั้น จึงเจริญพราหมเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้
อนุญาตให้นิสิตได้แจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) ในหน่วยงานที่ท่านดูแล โดยนิสิตจะ
เป็นผู้ติดต่อประสานงานด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณใน
กุศลเจตนาช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

เลขานุการหลักสูตร

โทร. ๐๘๕ ๔๕๙ ๙๓๖๕

พระมหาหัสดี ปัญญาวิโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๓ ๔๗๘ ๔๔๖๕

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๗๙

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out)

เรียน พระมหาชัยณรงค์ โชติโสภณ ผอ.โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ วัดอำนาจ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ๒๐ ชุด

ด้วย พระมหาหัตถ์ ปญญาวชิโร (พรมนอก) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก
สามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี โดยมี ผศ.ดร.
ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม และ เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ดังกล่าวถูกต้องตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์
จึงต้องมีการทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย (Try out) ดังนั้น จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้
อนุญาตให้นิสิตได้แจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) ในหน่วยงานที่ท่านดูแล โดยนิสิตจะ
เป็นผู้ติดต่อประสานงานด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณใน
กุศลเจตนาช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

เลขานุการหลักสูตร

โทร. ๐๘๕ ๔๕๙ ๙๓๖๕

พระมหาหัตถ์ ปญญาวชิโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๓ ๔๗๘ ๔๖๖๕

ภาคผนวก ฉ.

หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/๘๐

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่นตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๔๐๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระครูสังฆรักษ์ธงชัย จิตตสวโร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาหัสดี ปญฺญาวชิโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ ปิงมุ่ม และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้จึงขออนุเคราะห์ ให้นิตได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อนานหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระมหาหัสดี ปญฺญาวชิโร (นิต)

โทร.๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๓ ๔๗๘ ๔๖๕

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/๘๐

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่นตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร นางสาวพลศรี น้อมระวี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาหัตถ์ ปณฺญาวชิโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูน และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้จึงขอความอนุเคราะห์ ให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระมหาหัตถ์ ปณฺญาวชิโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๓ ๔๗๘ ๔๔๖๕

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/๘๐

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่นตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระครูชินวรวิวัฒน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาหัตถ์ ปณฺญาวชิโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้จึงขอความอนุเคราะห์ ให้ินิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อนานหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระมหาหัตถ์ ปณฺญาวชิโร (นิสิต)

โทร.๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๓ ๔๗๘ ๔๖๖๕

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/๘๐

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่นตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระครูบรรพตสิริธรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาหัสติ ปญญาวิโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูน และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้จึงขอความอนุเคราะห์ ให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระมหาหัสติ ปญญาวิโร (นิสิต)

โทร.๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๓ ๔๗๘ ๔๔๖๕

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/๘๐

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่นตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระมหาสายบัว กิตติโสภโณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาหัสดี ปณฺญาวชิโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุน และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้จึงขอความอนุเคราะห์ ให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระมหาหัสดี ปณฺญาวชิโร (นิสิต)

โทร.๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๓ ๔๗๘ ๔๔๖๕

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/๘๐

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่นตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระสมสมัย ดินหว่อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาหัสติ ปญญาวิโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้จึงขอความอนุเคราะห์ ให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อนานหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระมหาหัสติ ปญญาวิโร (นิสิต)

โทร.๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๓ ๔๗๘ ๔๔๖๕

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/๘๐

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่นตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระมหานิรุจน์ กิตติธโร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาหัสดี ปญฺญาวชิโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้จึงขออนุญาตเคราะห ให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อนท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระมหาหัสดี ปญฺญาวชิโร (นิสิต)

โทร.๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๓ ๔๗๘ ๔๔๖๕

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/๘๐

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่นตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร นายวุฒิพล จังพล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาหัสติ ปญญาวิโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ ปิงมุ่ม และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้จึงขอความอนุเคราะห์ ให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อกท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระมหาหัสติ ปญญาวิโร (นิสิต)

โทร.๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๓ ๔๗๘ ๔๖๖๕

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/๘๐

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่นตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระใบฎีกาขวัญชัย จรณสมปนโน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาหัสติ ปญญาวชิโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ ปิงมุ่ม และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้จึงขออนุญาตเคราะห้ ให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อนานหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระมหาหัสติ ปญญาวชิโร (นิสิต)

โทร.๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๓ ๔๗๘ ๔๖๐๕

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/๘๐

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่นตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระธรรวณี พลญาโน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาหัสดี ปญญาวิชโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้จึงขอความอนุเคราะห์ ให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อนานหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระมหาหัสดี ปญญาวิชโร (นิสิต)

โทร.๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๓ ๔๗๘ ๔๖๖๕

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/๘๐

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่นตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระมหาจิรานุวัตร กนตสีโล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาหัสดี ปญญาวชิโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมู และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้จึงขอความอนุเคราะห์ ให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระมหาหัสดี ปญญาวชิโร (นิสิต)

โทร.๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๓ ๔๗๘ ๔๔๖๕

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/๘๐

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่นตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๕ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระครูสันติธีรารักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาหัสติ ปญญาวิโร รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี ” โดยมี ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม และ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้จึงขออนุเคราะห์ ให้นิสิตได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อนานหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระมหาหัสติ ปญญาวิโร (นิสิต)

โทร.๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๓ ๔๗๘ ๔๔๖๕

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ฉายา/นามสกุล	: พระมหาหัสดี ปณฺญาวชิโร (พรมนอก)
วัน เดือน ปีเกิด	: วันพฤหัสบดี ที่ ๒๔ เดือนมกราคม พุทธศักราช ๒๕๓๔
ภูมิลำเนาที่เกิด	: บ้านเลขที่ ๘๘ หมู่ที่ ๑๐ บ้านสีแจ ตำบลผาสุก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
การศึกษา	: เปรียญธรรม ๓ ประโยค สำนักเรียนวัดศรีนคราราม ตำบลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
	: จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดศรีนคราราม ตำบลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
	: จบปริญญาตรี คณะพุทธศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ ๖๐ สาขาวิชา พระพุทธศาสนา จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ปี พุทธศักราช ๒๕๕๘
	: จบนักธรรมชั้นเอกที่ สำนักเรียนวัดศรีนคราราม ตำบลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
	: ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ณ อุโบสถ วัดศรีนคราราม ตำบลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
อุปสมบท	: ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ณ อุโบสถ วัดศรีนคราราม ตำบลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
สังกัด	: วัดวิมลธรรมาราม ตำบลเวียงคำ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
ประสบการณ์การทำงาน	: เป็นพระธรรมวิทยากร ของกรมการศาสนา ประจำจังหวัดอุดรธานี
	: เป็นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประจำโรงเรียนบ้านดงเมือง (ดงเมืองวิทยา) ตำบลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
ปีที่เข้าศึกษา	: ปีการศึกษา ๒๕๖๐
ปีที่สำเร็จการศึกษา	: ปีการศึกษา ๒๕๖๑
ที่อยู่ปัจจุบัน	: ๒๕๔ หมู่ที่ ๑๗ วัดวิมลธรรมาราม บ้านนาแบก ตำบลเวียงคำ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
หมายเลขโทรศัพท์	: ๐๙๓-๔๗๘๔๔๖๕